

БИБЛИОТЕКА
СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ У СТО КЊИГА

Уређивачки одбор

ИВО АНДРИЋ, ЖИВОЈИН ВОШКОВ, ВОЈИСЛАВ ЂУРИЋ,
МЛАДЕН ЛЕСКОВАЦ, ДУШАН МАТИЋ, ЖИВАН МИЛИ-
САВАЦ, БОРИСЛАВ МИХАЈЛОВИЋ, ВОШКО ПЕТРОВИЋ,
ЖИВОРАД СТОЈКОВИЋ

Уредник
ЖИВАН МИЛИСАВАЦ

МАТИЦА СРПСКА * СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

ДУШАН РАДОВИЋ

ДОКОЛИЦЕ

НОВИ САД * БЕОГРАД

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ У СТО КЊИГА

КЊИГА 100
ДУШАН РАДОВИЋ
ДОКОЛИЦЕ

ДОКОЛИЦЕ

Предговор, избор и редакција
Милош Данојлић

II 153244 / 100
II 40822 / 100

Штампарско предузеће „Вудућност“
Нови Сад — 1972.

1179/73

Dušan Radović

ДУШАН РАДОВИЋ

ДУШАНА РАДОВИЋА

Име Душана Радовића постало је синоним за дух новине, за инвенцију и прегалаштво, како у дечјој поезији, тако и у неким другим књижевним међупросторима у којима је овај песник повремено бора- вио и деловао. Песник, уредник дечјих листова и ча- сописа, писац радијских и телевизијских емисија за децу и одрасле, аниматор, коментатор, жив и ориги- налан дух, Радовић је свим тим пословима прилазио озбиљно и темељно, са жељом да испита оно што би се, у сваком другом случају могло променити, покре- нути с места, сагледати из неког другог угла. То, та тежња да се, увек и свуда, ка свему нађе нов при- ступ, трајни је Радовићев однос према животу, и пре- ма стваралаштву.

Диверзија коју Радовић непрестано врши на под- ручју књижевних навика, укуса и схватања већ је по- тала елеменат нашег укуса и васпитања. Делатност Радовића може се учинити периферна, неукључена у највидљивији ток књижевног живота; али и таква, управо таква, она успева да пољуља извесне стубове лепе књижевности, да ту импозантну грађевину, бар за тренутак, обасја ироничним светлом, да, изнад ње, постави један магловити упитник. Не дотичући се ис- тинских подухвата и значајних духовних прегнућа, Радовићево искуство нас чини отпорнијим према уми- шљеним величинама и усиљеној озбиљности, а теку- ће књижевно стварање увек је од тих бољки боло- вало. Дајући, својим радом и својим ставом, пример једног лагоднијег, необавезнијег, природнијег, љупки- јег односа према књижевном послу, овај песник, све-

једно да ли хотимице или случајно, повлачи црту између здравог, интелегентног односа према књижевном стваралаштву, и професионалног, патетичног, „узвишеног“, у суштини немоћног робовања великом, светом демону, који је одређеном броју живих писаца пореметио перспективу погледа и суда.

У време кризе свих вредности, кад се један део читалачке публике осетио обесхрабрен и збуњен пред токовима којима је поезија кренула, дечја се песма испоставила као прибежиште свима онима који нису били спремни да следе авантуру модерне песме. Дечја песма додирује многа подручја која савремена поезија обилази; у формалном погледу, она је сачувала врло јаку везу са традицијом. Није се, стога, чудити што је, и кад се изузме дечја читалачка публика, круг поштовалаца Радовићеве поезије необично широк. Присебна, иронична, пуна духа, сва од овога света, Радовићева песма је сачувала везу са предметима, са знаним ситуацијама; она би, још једном, да све почне из почетка. Осетивши дашак те благотворне свежине, читалац долази на помисао да би многа велика питања тзв. „озбиљне“ књижевности могла бити ствар пролазних заблуда.

О Радовићевом делу може се говорити са два становишта: може се проучавати његов допринос дечјој књижевности као таквој, али би ваљало размотрити и његов удео у ослобађању књижевне форме уопште, у десакрализацији песничке уметности, данас и овде. Самородна појава у данашњем књижевном тренутку, он у европској књижевности XIX и XX века има много собраће; сличности су често зачуђујуће. Дух побуне и обнове, дух враћања почетку, шири је процес, и Радовић се у њ непосредно укључује. Могло би се говорити и о неким његовим додирним цртама са надреалистичком поетиком; родбинство није толико далеко колико је случајно. Радовићев отпор према лепој књижевности више је спонтано неповерење једне здраве главе, док су надреалисти од тог отпора изградили читаву догму (којој, уосталом, нису докраја

остали доследни). И они су се позивали на Ј. Керола, једног од зачетника дечје поезије у XIX веку: дечји песници нису само учили од надреалиста, већ су их и поучавали...

Васпитач

Можда је највећа Радовићева заслуга баш у томе што је, упркос брзо стеченим рђавим навикама раније дечје књижевности, упркос неприпремљености најмлађе публике, успео да афирмише ново гледање на ову врсту поезије, да усмери читаоца, да пробуди пригушене, још неразвијене потребе. У том је смислу Радовић деловао у више праваца: подстицао је и храбрио нова имена, организовао, окупљао. Данас се може говорити о снажном таласу српских дечјих песника, где има неколико јаких индивидуалности; тај је талас често баш Радовић водио и усмеравао.

Дечја књижевност одувек је коришћена и у васпитне сврхе; у том се погледу претеривало. У једном другом смислу, међутим, и Радовићево дело је од великог васпитног значаја. Оно је утицало на формирање одређеног књижевног укуса, дакле, одређеног односа према свету. Сложимо ли се да је за изграђивање дечје личности важно упућивање у тајне слобде, усмеравања ка игри и радости, и да томе може допринети и поезија, онда је Душан Радовић васпитач од великог утицаја, активан и продоран како то само непосредна песничка реч уме да буде. Понекад се истиче како он малтене опонаша дечју игру и имажинацију, као да он од деце краде те бесплатне божанске дарове. Не искључујући импulsе и искуства који са те стране песнику могу доћи, мени се Радовићев удео у васпитавању дечјег укуса, у образовању, у неговању смисла за игру и слободу, чини много важнији и несумњивији. Деца, као читаоци, такође су склона лакој забави и површним штивима;

песник Радовићевог кова више их упућује према њиховој правој природи, но што за њом иде. Међу децом Радовић никад није био превише популаран.

Познавање деце

Добро познавати децу — шта то, у случају аутентичног дечјег песника, значи? То подразумева оштро око за оне манифестације дечјег понашања и живљења које су релевантне за поезију, које су, по чистоти и јасноћи, по невиности значења, почетак поезије, њено најављивање. Више но познавалац, Радовић је проницљив посматрач деце; своје знање и искуства о деци он користи да би ефектно супротстављао сан и стварност, да би се, с децом, могао чудити свету и животу, не заборављајући да у свакој прилици дода један осмех који бодри. Један други посматрач продорног погледа, Змај, јасно је и видно показивао своју нежност, своју свемоћну, делатну љубав према деци. Радовић је дискретнији, ироничнији. Његова је љубав прикривена, мушка, пуна суздржаности. У његовом делу нема ниједног стиха који би декларативно прослављао детињство. Љубав је удружила носталгију и иронију. Радовић уме да истакне садржајну појединост из дечјег живота а да се при том не развежи, уме да сачува растојање; свака се његова сањарија завршава grubим буђењем, на земљи (*Цар Лован, Молба, Да ли ми верујете, Венчање, Рат*). За њ дечји живот није привлачан и узбудљив само због тзв. душевне невиности неискварених бића, него пре свега због јасноће порива, због огољености односа, провидности гестова.

Радовић је писац кога карактерише трезвена љубав према људима и појавама; та љубављу оплеменена иронија код њега је најљупкија кад проговори о деци. Иронични ефекти нису прејаки; овако почиње прича *Зашто деца чачкају нос*:

Деца, извините, чачкају нос, као да у том малом носу постоји нека важна ствар.

Као да им је неко, чим су се родили, шапнуо на уво:

— Обратите пажњу на свој нос, поклоните пажњу свом малом носу! Требаће вам!

Једном је један мали дечак из далеке земље Илиндије извукао из свог носа камилу. То је тачно.

Тренутак

Песник је присутан у дечјим публикацијама од првих послератних дана; прву песничку збирку, *Поштована децо*, објављује године 1954; ипак, пажњу шире јавности привукао је споро, у тренутку кад се битка између „модерниста“ и „конзервативаца“ стишала, а резултати те битке испали прилично шури и разочаравајући. Ни у једном послератном књижевном покрету није се рачунало са овом личношћу; као незвани гост, Радовић је ишао својим путем, путем необичним и неважним. Његово невелико дело настало је на маргинама новијег књижевног развоја.

Пре но што ће почети да објављује, Радовић дуго оклева. Главни уредник *Пионирских новина* од године 1947, сам признаје да је дуго покушавао да пише онако како се то око њега чинило, али да га такво писање није задовољавало. „Имао сам виолину, али нисам знао шта да свирам.“ Године 1949. записао је стихове под насловима *Био једном један лав, Писмо за ловца, Да ли ми верујете*, и у том тренутку му се учинило да је нашао висину, тон, меру. Ток наше дечје поезије био је тих година тако рећи пресушио; Радовић ће јој удахнути свежину, дати јој нови печат, вратити је слободи и игри. Вечити песнички идеал и задатак — прочишћавање атмосфере у којој би речи могле да блесну првобитним сјајем и значењем — ту је извршен по нешто скраћеном поступку: одбачена је патетика, изигране извесне широко прихваћене конвенције у писању поезије. У историји

својих цикличних падова и успона, засићења и прочишћења, поезија је, још једном, нашла могућност обнове; ослободила се заокупљености самом собом, нашла крепку везу са стварима. Патетичну свест о сопственој узвишености, ту самоопседнутост која је, код нас, час попримала облик боемског егоцентризма, час закаснелог и беживотног ларпурлартизма, Радовић ће, нехотице, нарушити управо својим концептом дечје песме. Однос према речима, према песничком стварању, битно се поједностављује, приземљује. Одлике тог концепта су: применљивост, пародичност, хумор, игре, инвентивност, и уверење да је писање, пре свега, пријатна доколица и слободна игра духа.

Применљивост

Ниједном се од ових особина наше модерне поезије не може подичити, а применљивост се, без двоумљења, сматра неопростивим грехом. Она се, у свести многих, изједначује са подјармљивањем стваралаштва пролазним и променљивим захтевима наручиоца. Постоји, међутим, и онај други вид применљивости поезије, којом се она чвршће везује за догађаје, за конкретне поводе, за публику, налазећи, управо у томе, боље услове свог опстанка, подстицај за узлет, охрабрење. Само се од конкретног, од датог, од свакодневног и видљивог, може стремити у висину; једино се из тренутка који протиче може наслутити вечност. Радовић не страхује од везивања за поводе, за „ефемерне“ видове трајања. Све, или све што је написао, рађено је са одређеном наменом, са циљем да буде употребљиво, употребљено.

Овај песник пише за потребе дечјих листова и часописа, из дана у дан и из недеље у недељу, за строге рокове радијских и телевизијских емисија, за приредбе и прославе; ради текстове за компоновање, потписе за карикатуре, пише стиховани водич за зоолошки врт; укратко, не либи се да ствара „по на-

рудби“. Годинама хранећи прождрљиву машинерију радија и телевизије, остварује неке од најзапаженијих дечјих емисија на тим програмима (*Весели уторак*, *Лаку ноћ, децо*, *На слово, на слово*). Најзад, један од изузетних резултата његовог песничтва, циклус *Вукова азбука*, написан је за потребе Акције описмењавања, коју је водила Образовна редакција Београдске телевизије.

Радовић је први наш песник који је умео да се прилагоди посебним условима стварања за радио и телевизију. Ова достигнућа технике су се, у његовој личности, сусрела са поезијом на најприроднији начин. А и то се, с друге стране, уклопило у десакрализацију песничког посла, у дефетишизацију поезије, која не само да није зазирала од тих техничких помагала, него се, њима захваљујући, окрепила, добивши нови подстрек и елан.

Пародичност

Дух пародије провлачи се кроз све што је овај песник створио; сваки изразитији књижевни ефекат, сваки необичнији обрт, имају, код њега, призвук пародије. Тешко је тачно рећи када и кога песник пародира, и зашто то чини; најчешће је то пародија ради пародије, опонашање и иронисање устаљених књижевних обрта и смешних навика поезије. Понекад, између игре и хумора, између обести и подсмеха, удео пародије тешко је и одредити. По тој особини Радовић се придружује породици најбољих европских дечјих песника: сви су они били пародисти, антиромантичарски расположени, ништа им није било свето, или су се, можда, тако спасавали од превелике осећајности... Иронични и неповерљиви према великим заносима и снажним изливима срца, они су настојали да такве врсте исказа фиксирају са неуобичајене стране. Клонили су се претеране осећајности и душевности, као готових формулација у ко-

јима се понижава људска проницљивост, интелигенција, критичко расположење и здравље. Патетика великих речи и гестова, уздижући нас ка апсолуту, чини да се, истовремено, удаљујемо од своје основе; опасност тог удаљавања дечји песници су одлично осетили.

Дезертери са подручја „праве“ књижевности, дечји песници се увек радо сећају неких општих места и познатих формулација, које преокрећу и пародирају. Једна од најпознатијих Керолових песама, *Стар си, оче Вилијаме*, пародија је неке данас једва знане, сувремене му песме; цела *Book of Nonsense* Едварда Лира — јесте пародија, пародија једног стила, једне традиције, форме. За Чуковског Шкловски каже да је „дечје стихове, вероватно, почео да пише као пародију, и саградио је нови дечји стих“.¹ Душан Радовић не пародира одређене писце, колико тон, садржај, карактеристична својства жанрова. Бурлеска је у свему, као иронично понављање свега што је игде и икад прочитано, запамћено. Хрпе добрих и лоших песама које говоре о лављој суровости, о цару свих животиња, једно већ банално место у језику и у мишљењу, — све је то сажето у опису лава над лавовима, толико општег да је постао нестваран, непостојећи:

Зуби оштри, поглед зао,
Он за милост није знао!

Пародија, као састав који безобзирно опонаша ритам, фразу и тему озбиљног дела, враћа речима и појмовима њихове праве размере, изгубљени укус. Рећи да пародија исмева, значило би упропастити и осиромашити њену функцију. Много чешће, она додаје неопходно зрнце соли једном претераном заносу, коригује неразумно повишену ноту, људски уразумљује оно што је на било који начин превршило меру. Радовић зазире од патоса, али га, истовремено,

¹ В. В. Шкловский: *Старое и новое*, книга статей о детской литературе, Москва, 1966.

на неки наopak начин, патос и привлачи. Преузимајући познати тон, он га као мало искривљује, осветљава из другог угла, и ефекат не изостаје: подвучени недостатак постаје нова димензија израза и стила. Оно што се иронично коментарише, истовремено се, на једној прихватљивијој основи, и афирмише. *Тужна песма*, на пример, дискретна је пародија сентименталних, срцепарајућих тугованки; пародијом је, међутим, ублажена једна кичерска нијанса, да би тугованка зазвучала јасније и чистије:

А кад је умрла госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара,
— јастуке од жуте свиле нико није прао,
на доручак нико није звао,
а ловити мишеве нико није знао!

Тужне су, тужне и гладне биле,
заспале су на јастуцима од беле свиле
и никада се,
ах, никад се више нису пробудиле —
белих мачака шест.

Тешко је одредити колико је оно ах из претпоследњег стиха спонтани уздах душе над једном болном ситуацијом, а колико пародична реминисценција на све сличне уздахе у поезији и животу; биће да оно ту стоји и у једној и у другој функцији, да их повезује. Укључујући тај отрцани узвик да би потцртао жалостан крај једног живота и једног пријатељевања, песник унижава сублимност патње, али је, управо тим унижењем, управо тим спуштањем, чини стварнијом. То ах, отрцано, позајмљено, исмејано, поновљено по навици, ехо је свеколике људске патње, ехо искривљен и немоћан, преупотребљаван, али сада, у спокојном самоподсмеху, поново, за тренутак, оснажен. Речи којима изражавамо извесна за нас судбоносна душевна стања одавно су избледеле, удаљиле се од нас; гурнемо ли их до краја у бездан над којим лебде, исмејемо ли их, може се десити да

нам се опет врате, и искажу оно због чега смо их, давно, измислили.

У песми *Да ли ми верујете* пародиран је садржај поучне дечје песме:

Умивао се један дечко
свакога дана, без престанка,
па су му уши расле, порасле,
па му је кожа постала танка.
— Да ли ми верујете?

Поступак дечје песме са наравоученијем — показати, на примеру, корисност хигијене и штетност прљавштине — преузет је и постављен наглавце. Тако су, пародирањем, ствари доведене на право место. По томе би се дало закључити да је узор према коме је песма грађена био карикатуралан, извештачен у односу на стварност, па је тек пародирањем карикатуре добијена ваљана поучна песма, што *Да ли ми верујете* јесте.

Оно нешто већ виђено и чувено, што се код Радовића често појављује, добија, у новом контексту, свежину и снагу; отрцане синтагме се препорађају, отпаци баналне поетске реторике почињу да зраче давним сјајем, са присенком самоподсмеха:

Замислите онда: бура иде,
ветрова фијук и таласи,
и један талас принцезу скиде
и поче млади живот да гаси.

Тај „млади живот који се гаси“ само је у пародичном духу могао да поврати нешто од своје некадашње изражајне допадљивости. Подсмехујући се отрцаном изразу, песник, успут, скида са њега прашину; тако се израз поново разгорев.

Оригинал пародије — одређен и јасан — ретко се препознаје. У песми о лаву који је хтео да поједе ногу уснулом путнику, па у том покушају био изненађен, има и оваква парафраза утука Мајаковског *Јесењину*:

Погледајте, моја рука прети
да прекрати младости вам чар!
... У животу није ново мрети,
ал' живети већ је тежа ствар!

Радовић има посебно чуло за наопаку драж готових идеја и општих места говора. Приђе ли се тим идејама и таквим местима необазриво, простодушно, оне ће нас, сигурно, завести, сакрити истину од нас; окренемо ли им се с потребном иронијом, сусрет ће бити плоднији. У тој вештини поновног истискивања зачураеног смисла из давно окоштаних израза, могу се видети знаци сазревања, и презревања једног језика. Из сасушених огранака, у игри пред децом и за децу, избијају нови ластари. Дух се смеје сопственим стрампутицама, разбија окаменотине које су се фиксирале у језику, будећи, тако, мртва места говора, укључујући их у живу језичку циркулацију; добитак је вишеструк.

Циклус *Western* пародија је фелтонистичких и филмских интерпретација живота на Дивљем западу, док *Капетан Дон Пиллфокс* пародира гусарске романе. Али и када референција није тако јасна, учиниће вам се да Радовић ипак пародира. Могло би се рећи да он опонаша сам чин стварања, држећи се иронично и према материји, и према њеном транспоновању. Чину певања он не прилази са слепим поверењем; играјући се, опонашајући, он се спасава од заморне — или недостижне? — узвишености тона, склања се од прејаког плама Поезије. Патетика срца и ума потпуно је страна овом концепту стварања. Како објаснити толику одбојност према високим температурама духа, према његовим киданјима и грозницама? Изгледа да, једноставно, песници Радовићева кова нису у стању да говоре у таквим условима. Или, осећајући да су те температуре често лажне, глумљене, вештачки одржаване, налазе више смисла и лепоте у певању које је за неколико октава ниже, присебније.

Први знак зрелости једне литературе, једног стила, јесте самоиронија. Она се код Радовића осећа

у лудидном неповерењу према речима, према ономе што је језик достигао, поетски потврдио; свест о авантурама које су поједине речи претходно доживеле стално је будна. Све је већ речено, па ипак, речи нису сасвим изгубљене за нове исказе. Готови калупи могу се доводити у нове контексте, или се, враћањем на етимолошку почетну тачку, разбијати. Трезвен, прозукао, шкрт, неповерљив према тзв. лепој књижевности, Радовић је донео афирмацију једног опоријег, рационалнијег односа према поетском чину. У средини у којој је јевтини романтизам одувек разводњавао најбоље енергије, Радовићев поступак има значај духовне хигијене. Старински занос замењен је логичном конструкцијом дечје песме; превелика озбиљност — игром; неспремност за велике духовне авантуре прикривена је хумором.

Пародирајући, песник се игра. Деца осећају тек делимично значење те игре, уживају у њеном резултату; прави смисао пародијске уметности Радовићеве могу доживети једино одрасли читаоци, јер је њихова моћ асоцирања богатија, бар у овом случају.

Хумор

Оно што је у дечјој песми смешно, истовремено је и најживље, најпривлачније. Хумор је вид посебне склоности духа, посебног укуса; то је начин издвајања онога што је љупко, лепо, чисто. Он се најпре јавља у склопу пародичности, као изоштрена свест о конвенцијама којима уметност, живот и језик робују. Он је, исто тако, и елеменат игре, след неочекиваних, пријатних исхода сваке игре са речима, појмовима, световима. О хумору се може говорити као о непосредном потврђивању слободе, без које га нема, нити га може бити. Увиђање изузетне посебности неког чина или ситуације спаја поетско откривање и хумористичку перцепцију; у дечјој поезији та два процеса врло су блиска, а често и истоветна.

Радовић одлично уочава недоличну, померену ситуацију, хумористички репрезентативан гест, ишчашену реч; он се, са суровом и култивисаном горчином, баца на сваки карактеристичан детаљ, кроз који се може назрети један свет, један стил, или поредак вредности. Коришћењем општих места, утврђених израза и фраза, он нам, за часак, приближава многе нарави и судбине, тежње, укусе. Разуме се, ту није реч о друштвеној критици; шире аспекте стварности песник додирује сасвим овлашно, кроз језик, у оној мери у којој се они одражавају у готовим језичким калупима и навикама, колико их речи, саме, исповедају. У циклусу *Вукова азбука* две песме, зачете у игри и из игре, најбоље показују обиље и квалитет Радовићевих хумористичких асоцијација. Ограничивши своју игру строго и богато спроведеном алитераацијом, Радовић је саставио многе логички беспрекорне приче, показавши, тако, да у његовом систему играња нема места за импровизацију. У формалистичку игрицу ушао је читав мали систем значења, откривши смешне исечке свакодневног живота. Задатак при писању текста о слову *С* био је: постићи што јачу фреквенцију тога гласа. Ево песме:

С	С
СА	СО
САТ	СОСА

СОСА СА САТОМ
САМО СОСА СА САТОМ
СОСИНА СЕСТРА
СЕТИЛА СЕ СОСЕ У ТРСТУ
САКРИЛА САТ У СЕЖАНИ
САД СЕ СОСА ПОНОСИ САТОМ
САТ СЕКУНДИРА КАО СОСИНО СРЦЕ
СОСО СОСО
НОСИ САТ СА СОВОМ
СПАВАЈ СА САТОМ
СЛИКАЈ СЕ СА САТОМ
САД СИ СОСО СТО ОДСТО СИГУРНА

Текст је пародија на извесне приче без главе и репа које се, обично, налазе у букварима. Прича Радовићева не само да је целовита и заокружена, него је све од лако препознатљивих алузија: стешњен, онемогућен, строго усмерен, овај песник је успео да изгради фини хумористички текст. Толико речи у којима сикће глас С похитале су да се подсмехну Соси, да обелодане њену тајну, да је до појединости опишу. Све је ту: наш свет у Трсту, на тргу Понто Росо, па прикривање сата на граници, онда фотографисање на вашару са ручним часовником окренутим према објективу — психолошка скица раширеног типа наше средине, изведена најсиромашнијим средствима, у оквиру игре, у духу пародије, са циљем да забави, децу на један, одрасле на други начин. Исти резултат, поетски још јачи јер је слика хомогенија а тон тамнији, постигнут је текстом о слову М:

Мамуран
миш
у
мемли
музеја
мерка
мртвог
мамута:
мајку
му,
миленијуми
минуше,
мраз
међу
мамутима
начини
масакр
и
помор...
Међутим
миш
још

мрда,
мишу
су
мало
и
мраз
и
мачка
и
мишомор.

Узео сам два примера у којима је песник имао посебно ограничене услове, мали избор речи, и јасан циљ — да илуструје употребу и звучност одређеног гласа — да бих показао како је хумор средиште и основни правац његовог надахнућа, те да, како год и докле год почела, његова се песма у хумору, са хумором завршава. У другим песмама — у радијским и телевизијским емисијама посебно — то је још видљивије. Хумор је подстрекач и управљач Радовићевог надахнућа, перманентно стање духа у коме се песма, игра, иронија и слобода прожимају и изједначавају. Рекло би се, штавише, да је то последњи закључак, највиши увид до кога се може допрети само упорним и луцидним посматрањем; тачка у којој нам ствари откривају лепу узалудност свога постојања.

Игра

Игра је свемоћни регулатив Радовићеве дечје песме, стваралачки принцип, кључ с којим се прилази језику, дух у коме се остварује контакт са дететом као читаоцем. Подручје игре је језик; Радовић ту никад не мирује. Поигравање иде од невиног сукобљавања речи и појмова, до самоубилачког гнушања над језиком као таквим (*У шпајзу има један сира*). Пажљивији читалац ће, нарочито у циклусу

На слово, на слово, приметити да, написавши једну реч или реченицу, започевши, дакле, игру, наш песник као да не зна куда би пошао, као да не зна или нема „шта“ да каже. Довољно је, међутим, да учини следећи потез, да се одлучи за наредну реч или реченицу, па да осетимо необичну правилност и тачност у тој на први поглед неусмереној пустоловини. Игре без правила нема; у овој, песничкој, то правило није увек јасно ни видљиво, али се, са сваким новим стихом, потврђује и открива. Наш се песник опире слушају, али користи његову помоћ; ловећи у мутном мору речи, ношен непредвиђеним спојевима и варницењима, он ипак држи курс, бира, прихвата и одбацује, према свом искуству и укусу. У наведеним песмама о словима *С* и *М* може се пратити ток ове игре: простор је ограничен, циљ утврђен; треба претрести цео свет да би се нашле речи одређене да се сусретну на том малом простору, на необичном послу. Игру, значи, не треба бркати са импровизацијом, са нередом. Игра претпоставља организацију. Она се испуњава и довршава напоредо са грађењем тзв. песме, она је форма стваралачког чина, али и сам тај чин.

У организовању овог нерета у реду и реда у неред, Радовић најчешће полази од онога што Валери назива *датим редом* (*Ligne donnée*). Тај ред, почетни стих, песнику је дат од Бога или од природе: остатак треба он сам да открије, да допуни реченицу која му је, недовршена, пришапнута. Од сваког таквог реда, од сваке речи, почиње да се руши лавина појмова и асоцијација, сазвучја и веза, сходно искуству и устројству појединачне свести. Можда је начин доградње тог реда једна од тачака где се асоцијативни апарат песника и психичко устројство детета додирују. Према Пјажеу, нормални ментални свет детета одликује се управо том моћи повезивања свег са свачим. Све је повезано, тј. ништа ни са чим није у вези... Циклус песама *На слово, на слово* настао је из такве игре која полази од свега и ни од чега, од једне случајно фиксиране тачке у срцу ништавила, да би, следећи неке неиспитане и неумитне

законе, поново успоставила, организовала свет. Јер свет може почети од сваког слова, од сваке речи; реч је била у почетку, и реч је данас, на крају, као тешки, одуховљени знак постојања. Реч изводи на пут који, следи ли се упорно, иде далеко, долазећи до тачака о којима ни слутили нисмо. Поводи за почетак игре могу се наћи у звучним римама које се неодољиво привлаче иако за то немају видљивог оправдања, у отпацама језичких процеса, у празним формулама говора, у презреним општим местима, у самом звуку појединих речи, јер, попут деце, и дечји песници

воле смешне речи
као што су пападаћи,
као што су сумарени,
као што су, као што су...

Значење се појављује накнадно, у току игре; оно што је речено управо је оно што је требало да се каже, јер се није ни знало шта треба да се изрекне. Речи се не употребљавају; оне се пуштају да кажу оно што хоће, да уђу у односе који им одговарају.

Све је повезано, али везе нам измичу; једино предискуствено стање свести може да наслути исконски, бесмислени — или врховно смислени — ток збивања.

Тек кад се, у игри, сусретну, речи откривају своју прошлост, садржаје својих веза. Ево, на пример, историје *бонова* и *слонова*, и начин на који су се те две речи заувек зближиле:

Кад су једном хтели да нас понове,
— делили су слонове на бонове!
Један бон — један слон!
Пет бонова — пет слонова!
И већ према томе!

Потрошисмо што имасмо бонова
због тих црних и ушатих слонова!

Један бон — један слон!
Пет бонова — пет слонова!
И већ према томе!

Врзоплето потрошисмо бонове,
тешко ћемо потрошити слонове.
Један слон — један век!
Пет слонова — пет векова!
И већ према томе!

Из сусрета две беспослене речи (*бон-слон*) креснула је варница која је најпре осветлила једну друштвену ситуацију, послератне године немаштине и гарантованог снабдевања, да би се, потом, та ситуација пројектовала у застрашујућем историјском тоталу. Све је то учињено у игри; са мало више намере, нестало би љупкости, а с њом и поетске дражи приче.

Песник застаје код било којег сазвучја које га привуче (ни тај избор, свакако, није случајан, али у то питање не можемо овде улазити), и, на маргини тзв. стварности, распитује се за смисао, који се јавља упоредо са музиком, са ритмом, са призваним речима. Дечји песник, тај радосни очајник, пева искуство пре намере, пре утврђених праваца, мимо њих.

У овој игри с речима, циљ је такође реч. Реч драгоценија и лепша од осталих, реч иза које би најлепша песма могла да почне. *Плави зец*, за којим је песник толико трагао, једна је од таквих, сањаних речи:

Три сам земље прелазео,
и три горе прегазео,
и три мора препловио —
док га нисам уловио.
— Плавог зеца,
чудиног зеца,
јединог на свету!

У *На слово, на слово* подстицаји за песму траже се у знацима; у *Вуковој азбуци* опевани су сами ти

знаци. Један Керолов савременик открива да је Керол волео да замишља игру у којој би се слова кретала по шаховској табли све док се не би организовала у речи. И свака друга игра, која се доследно игра, неизоставно би донела сличне плодове.

Доколице и којештарије

Дечја књижевност, или књижевност за децу (нема смисла придавати велику пажњу овој семантичкој заврзлами, јер је свакоме јасно о чему је реч) — оквир је у који се овакви, овако настали текстови најлакше могу ставити. Све што се чини, треба некое и нечему да послужи; ако ником другом, оно бар деци! Дечји песник нема разлога да се одвећ опире оваквој употреби онога што је створио; али он никад не заборавља у каквој је бесциљној игри настало то што се сада препоручује деци; и онда кад је радио по наруџби, он се играо! Избор из свог досадашњег рада Радовић је назвао *Доколице*, и тиме јасно одредио основни правац своје поезије, те важну одлику дечје поезије уопште. Резултат своје игре Едвард Лир звао је — *stuff*; реч отприлике, значи: стварчица, будалаштина, којештарија:

Како је пријатно знати господ-Лира; стари је
Написао толике којештарије...

Доколице и којештарије, разуме се, у односу на оно што се иначе, сматра поезијом и књижевношћу. Ономе коме до подела и строгих облика није превише стало, ово доколичарство може пружити ванредно духовно задовољство, учврстити га, охрабрити га. Само нас доколица може поучити правој слободи у свету; само се кроз њу може наслутити пуна истина о стварима. Кроз њу се у потпуности саживљавамо

¹ E. Lear: *Nonsense Omnibus*, Frederick Warne & Co, London, 1943, пренев мој.

са светом, изједначавамо се с њим, упознајемо га у његовом првобитном стању. Латини су сматрали да је доколица (*otium*) предуслов песничког стварања; дечји песници је, ето, узимају за исходште свога рада, за врховни резултат певања, изједначују је са песмом самом.

О Радовићевом зазору од финих манира писања већ је било речи; поменимо, на крају, и подозрење према осећањима, које је заједничко великом броју дечјих песника. Она би нарушила игру, завела песника, унела муку и беспомоћност, заносе и падове, психологију; осећања се код дечјих песника јављају у неутрализованом стању, онолико колико их, у слободним додирима речи, има. Прави људи су искључени из игре; са њима се игра не може водити. Појављују се људи-симболи, људи-речи, људи залутали из других књига (сви ликови *Цона Пиплфокса*), личности сачињене од папира и текстила, лутани (Аћим, и други чиниоци телевизијске емисије *На слово, на слово*), људи-риме (Петроније и члан Београдске филхармоније), или нацртана чудовишта (страшан лав). Осећања су везана за људе; дечја се песма, зато, држи ствари, речи, животиња, или сасвим старих, мудрих, из колосека живота испалих бића.

Уосталом, тешко да би се овде и могло говорити о писању, јер Радовић прича; дечја књижевност чува везу између оралне и писане књижевности. Она је увек мало ближа усменој, но писменој традицији. Душан Радовић се тврдоглаво опире аристократизму писане речи, ослањајући се на непосредну реч народног приповедача, примењујући стил без украса, без великих гестова. У Радовићевом причању, осим кад пародира какву стилску особеност, нема акробатике, нема барока, нема кићења и наслађивања. Књижевна извештеност и уиграност не обећавају му ништа добро: оне најчешће скривају подвалу и лаж, неискреност, осредњи професионализам, где се оно што је аутентично губи у несавладаним захтевима стилова. Што даље од слаткоречивости — то ближе тачности и складу. Одсуство „лепог“ стила може се, дак-

ле, узети као потврда утицаја усмене књижевности на дечју. Говор претходи писању; писање се од њега не сме превише удаљавати. Дечја књижевност се и овде, још једном, враћа почетку.

Страх од лепих манира писане речи можда је и претеран; ипак, као реакција, као неговање не-стила и анти-стила, он има смисла и чари. У Радовићевим реченици нема тражене гпкности; осећа се говор, осећа се тон неке грубе честитости. Чак и у лирски интонираним песмама фраза је непосредна, именујућа.

Песник опседнут аутентичношћу, коју супротставља свему што је уопштени занос духа, Радовић се смеје ономе што му се надређује, што му се представља као виша, трајнија форма.

Вукова азбука

У последњем одељку Радовићевог стваралаштва појавила се температура које код њега до сада није било; скепса је уступила место благом заносу. То само на први поглед оповргава оно што сам до сада о песнику рекао. И у *Вуковој азбуци* опевају се знаци и слова; радост игре појачана је до заноса, до љубави. Ту се јавља и родољубива нота, која се осећа у посебној боји гласа, у нежности с којом песник приступа писменима свога језика и свога народа. Осветливши део сложене повезаности између гласова и њихових графичких знакова, између музике и њеног ликовног израза, Радовић се, за тренутак, наднео над бездан колективне подсвести; низ водопаде алитерација спустио се у дубоку прошлост говора. Речи не певају ни смислом, ни довођењем у одређене односе: из њих зрачи енергија појединих гласова; ти им гласови дају укус. Као и код Рембоа, као и код Бродског, и ту смо на рубу наивне вербалне алхемије и интуитивне магије. Опасно је безрезервно је следити, али је не можемо ни одбацити мирне душе. Радовић најчешће иде трагом алитерација; из тога проистиче да су ре-

чи, при настајању, бирале гласове и према графичком изгледу гласовних знакова, што је, разуме се, неодрживо. Песник је, међутим, за своју произвољну претпоставку нашао много успешних, љупких и духовитих доказа. У песми о слову Г понављање гласова тече природно и неумитно, а у свакој речи овај ћирилски знак је магијски присутан, садржајно битан, ликовно уткан: ни пречага, ни грана, ни греда, ни подигло, ни горе, ни нагло, ни углом, ни гледа не могу без њега! Ево песмице:

Као пречага,
као грана или греда,
Г се подигло горе,
нагло се под углом
и гледа.

У овој логички беспрекорној реченици, слово Г јавља се девет пута!

Скица о звучности и укусу слова Д заснована је на још мутнијој претпоставци: песник би да нас увери да је тај глас сладак. Зашто? Можда зато што га изговарамо врхом језика, тј. оним истим делом језика којим се куша укус хране и пића? Да ли се Д, на том месту, оследило медом и сладором? Ко зна. Песник нас је уверио да је Д слатко:

Д се као дугме пришило за непце,
као медањак, па само слади:
дудињо, дињо, дрењино,
дуњо,
драга душо моја...
Д као добар дан,
Д као слатки надев језика.

Графички знаци за слова настали су из слика, дакле из цртежа који су представљали предмете; Радовић покушава да их поново приближи тим почецима, и да тако врати давни укус неким гласовима. Речи различитог значења, које су звуковно сличне, биле су некада обележаване истим идеограмом. Те-

шко би, међутим, ту могао да се нађе кључ за халуцинантну визију слова К; та визија полази од досетке да К личи на човека који је искорачио, — да затим, кроз муњевите укрштаје слика, и исто тако брзи дефиле самог знака К у речима и сликама, пређе у вртоглаву снопхватицу;

К кракато
спремило се за скок.
Копитом копа,
као коцута
скакутаће кроз речи.
Кас кроз кукуруза клас,
велико скакање
кроз кокошке и кокодакање.

Игра која је дала овакве поетске медаљоне сигурно није била ни безазлена, ни лака.

Милован Данојлић

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

ДОКОЛИЦЕ

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от
...вот и все, что осталось от

...вот и все, что осталось от

Одрасли су религиозни а деца су атеисти. Дечји атеизам има много чари за све оне који немају снаге или разлога да буду фанатици или догматичари.

Деца живе слободно, без бога, без сврхе и циља, слично као и старци.

Дакле, пре и после сазнања, може се живети спокојно, без наде. У том случају нагло порасте вредност сваког тренутка, сваког сусрета и доживљаја. Кад нема великих ствари, онда су све ствари велике.

Пошто ништа нисмо сазнали ни докучили, вратимо се на почетак — чуђењу и игри.

Тако сам разумео накнадну конверзацију са децом — Керола, Дикенса, Твена, Чапека, Маршака и нашег Змаја.

Волео бих кад би то било објашњење и за мој рад.

Душан Радовић

Образотворчество и живопись
Лекция 1. Живопись как искусство
Лекция 2. Живопись как искусство
Лекция 3. Живопись как искусство
Лекция 4. Живопись как искусство
Лекция 5. Живопись как искусство
Лекция 6. Живопись как искусство
Лекция 7. Живопись как искусство
Лекция 8. Живопись как искусство
Лекция 9. Живопись как искусство
Лекция 10. Живопись как искусство

Лекция 11. Живопись как искусство

ПОШТОВАНА ДЕЦО

Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете

Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете

Добро утро, дете

Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете

Добро утро, дете

Добро утро, дете
Добро утро, дете
Добро утро, дете

Добро утро, дете

Једном један лав . .

Какав лав?

Страшан лав,
нарогушен и љут сав!

Страшно, страшно!

ЛАВ

Био једном један лав . .

Какав лав?

Страшан лав,

нарогушен и љут сав!

Страшно, страшно!

Не питајте — шта је јео.

Тај је јео шта је хтео

— трамвај цео

и облака један део!

Страшно, страшно!

Ишао је на три ноге,

гледао је на три ока,

слушао је на три ува . . .

Страшно, страшно!

Зуби онтри, поглед зао,

он за милост није знао!

Страшно, страшно!

Док га Брана,
једног дана,
није гумом избрисао.

Страшно, страшно!

НАД

Над
најлепшим
најлепшим
најлепшим
најлепшим

Над
најлепшим
најлепшим
најлепшим
најлепшим

Над

Над
најлепшим
најлепшим
најлепшим
најлепшим

Над

Над
најлепшим
најлепшим
најлепшим
најлепшим

Над

ПИСМО ЗА ЛОВЦА

У Африку,
у земљу далеку,
у прашуму црну,
на обалу реке Нила
— шаљемо писмо за ловца Била.

— Друже Биле,
у Африци,
у земљи далекој,
у прашуми црној,
на обали реке Нила
— ми ценимо ваше око,
вашу пушку,
— ви сте сила!

Уловите, друже Биле,
у Африци,
у земљи далекој,
у прашуми црној,
на обали реке Нила
— неког малог, малог крокодила!

Пошаљите га, друже Биле,
из Африке,
из земље далеке,
из прашуме црне,
са обале реке Нила
— у Кошутњак, на станицу,
прва железничка вила.

ДА ЛИ МИ ВЕРУЈЕТЕ

Умивао се један дечко
свакога дана, без престанка,
па су му уши расле, порасле,
па му је кожа постала танка.
— Да ли ми верујете?

Мајка је стално викала „доста!“,
ал он је хтео, он је хтео . . .
Умивао се сваког дана
па се одједном разболео.
— Да ли ми верујете?

Дошао један лекар строг
па каже:
— Тако ми прслука мог,
вода је крива
— забрањујем му да се умива!
— Да ли ми верујете?

ЦАР ЈОВАН

Велика ствар, значајна ствар
Јова је, децо, постао цар!

Имао је бркове до ушију
и браду до појаса;
имао је хиљаду белих коња
и хиљаду брзих паса.

Имао је безброј двораца у злату
и још више пространих имања;
имао је, децо, милион војника
и сто златних одликовања.

Имао је хиљаду слугу
и седамдесет само посластичара . . .
Сви су они свлачили и облачили,
чували и хранили
Његово Величанство Цара.

И он је тако владао
ко зна колико векова и година,
најео се колача и сладоледа
и напио се лимунада и малина.

И једног дана, кад Њ. В. Цар,
од чоколаде и лимунаде

није могао ни ићи ни лећи,
пробудио се гладан и сањив
у свом кревету поред пећи.

ПОЗИВ

Поштована децо!
Овај дивни, овај страшни брод зове се
САНГЛБАНГЛТИНГЛТАНГЛРОД!
Капетан му је Христифоријуса Колумбуса унук
или неки мало даљи род.
Министарство морнарице наредило је:
За морнара на тај диван брод могу да приме
само оног ко му брзо изговори име.
И онда може да се пење на катарку,
да плови смело за Африку жарку;
може да пуши лулу колико хоће,
да једе банане и друго хавајско воће
и да се прави важан као неки капетан Кук!

ТУЖНА ПЕСМА

Живела једна госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара . . .
И није имала ни маму, ни тету,
никога, никог свог на свету.

Госпођа Клара је шест мачака чувала
на јастуцима од жуте свиле.
Машне им је кројила, млеко кувала
па су сите и срећне биле —
белих мачака шест.

А кад је умрла госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара,
— јастуке од жуте свиле нико није прао,
на доручак нико није звао,
а ловити мишеве нико није знао!

Тужне су, тужне и гладне биле,
заспале су на јастуцима од жуте свиле
и никада се,
ах, никад се више нису пробудиле —
белих мачака шест.

МОЛБА

Молимо све мајке на свету
да нам писмо дугачко пишу,
шта оне све дају своме детету
да и ми спремимо за Мишу.

Наш Миша, као што је већ јављено свима,
неће да једе!

Молимо све сестре из Јамајке и Кине
да нам најхитније што могу јаве
— какве то песме медене и fine
певају браћи поред главе.

Наш Миша, као што је већ јављено свима,
неће да спава!

БУМБАР

Бумбар је, децо, био љут
на кишу,
на пчеле што росу сишу,
на широк пут,
на сунцокрет жут.

Бумбар је, децо, био љут
ал напао није
ни кишу,
ни пчеле што росу сишу,
ни широк пут,
ни сунцокрет жут.

Бумбар је сасвим неправедно
напао мало дете једно.

Рекли су ловци из Избишта
да ће га убити као ништа.

ПЛАВИ ЗЕЦ

Три сам земље прелазιο,
и три горе прегазιο,
и три мора препловио —
док га нисам уловио.
Плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету!

Овај зец
зна да свира,
овај зец
зна да плете,
овај зец
ручак кува,
овај зец
кућу мете.
Овај зец
плести уме,
овај зец
жети уме,
овај зец
шити, пити
и француски говорити
— све разуме!
Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

Ја га хтедох вама дати
да вас мије,
да вам шије,
да вам кроји,
да вам броји,
да вам плете,
да вам мете,
да вам кува,
да вас чува,
да вам пева,
слике шара
и француски разговара.
Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

Ставих зеца у торбак
па пожурим својој кући.
Ал кад бесмо испред куће
стаде зечић да шапуће:
— Пустите ме, ловче,
храбри ловче,
да очешљам косу,
да умијем лице,
да исечем нокте,
да исправим стас,
да удесим глас.
Нек виде деца
плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету!

Пустих зеца из торбака
ал се зец не очешља,
ал се зец не уми,
нит исече нокте,
нит исправи стас,
нит дотера глас.

Већ побеже, ој несрећо,
на крај света, ој невољо!
Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

PLAVI ZEC

Ја га хтедох вама дати
да вас мије, да вам шије,
да вам кроји, да вам броји,
да вам плете, да вам мете,
да вам кува, да вас чува,
да вам пева, слике шара
и француски разговара.

Плави зец, чудни зец,
једини на свету!

Ставих зеца у торбак
па пожурим својој кући.
Ал кад бесмо испред куће
стаде зечић да шапуће:

ДЕЦА ВОЛЕ

Деца воле чудне ствари
као што су одачари,
као што су кочничари,
као што су, као што су . . .

Деца воле слатке ствари
као што су сутлијаши,
као што су грилијаши,
као што су, као што су . . .

Деца воле смешне речи
као што су пападаћи,
као што су сумарени,
као што су, као што су . . .

ЗВЕЗДЕ

Кад нека звезда непажљива
заспи у топлој ноћи лета,
златари је украду и од ње праве
за децу сјајна златна дугмета.

Звезде на небу треба да стоје
и нико не сме да их скине!
Ал кад се од њих дугмета скроје
што деци тако лепо стоје
— и онда су fine,
и онда су fine . . .

КАД ЈЕ БИО МРАК...

Кад је био мрак,
кад је био мрак,
појурила мачка миша
чак, чак, чак.

Појурила мачка миша
чак, чак, чак,
— а да л га је прогутала,
ил га није прогутала,
то ни она није знала
— јер је био мрак,
јер је био мрак...

МРАК

У мраку проговоре гране,
и оживе сенке,
и панталоне узјашу столице,
и пењу се на полице
и праве теревенке.

Председник им је прекидач за сијалицу.
Кад он каже: „Кврц”
— не чује се ни фррр
ни мррр
ни жврц.

Све се умири, и све се утиша
— сем миша, и сем кад пада киша.

РАТ

Стамболској принцези
стигао је гост,
принц такође,
ал прилично прост:
чачкао је нос!

Због тога је
— тра-та-та-та —
дошло и до рата.
Освојен је један — миндерлук;
прободен је један — празилук;
обешен је један — чивилук.

ОТВОРИО САМ ПРОЗОР

Отворио сам прозор,
и мрак је ушао у собу
и појео све ствари . . .

Само није појео,
само није појео,
— Горданин палац у устима.

КАКО ТРЕБА

Мале ствари и имена мала траже
као *миш*, као *зрно*, као *мрва* . . .
Док велика ствар великим именом располаже
као *солитер*, као *меридијан*, као *Сремска*
Митровица.

ЗАМИСЛИТЕ

Замислите, децо, једно велико море,
и у том мору једну велику лађу,
и на лађи округле прозоре,
и на једном прозору — принцезу Нађу.

Замислите сад, децо, то исто море,
и у том мору исту велику лађу,
и на лађи исте округле прозоре,
и на другом прозору — разбојника Кађу.

Замислите онда: бура иде,
ветрова фијук и таласи,
и један талас принцезу скиде
и поче млади живот да гаси.

Замислите, децо, сто таласа,
већих сто пута од сваке принцезе,
може и ајкула свакога часа
на модром таласу да се доведе.

Страхом и болом обузет,
појави се отац принцезин
и рече:
— Онај биће ми зет,
ко спасе млади живот њезин!

Замислите, децо, пуна лађа,
све официри, принчеви, адмирали...
И сви ћуте, сви дрхте, само Кађа
скочи — и море га зали.

Кађа извали страшну псовку
на рачун ветра, на адресу живота, на име мора,
избеже смрти мишоловку
и спасе принцезу из валова.

Замислите сад: отац тај,
краљ сигурно, а цар вероватно,
подиже Кађу у загрљај
и пољуби га ноншалантно.

— Ово је кћер моја, а жена ваша — принцеза
мила Нађа!
— А ја сам, с допуштењем, извините на сметњи,
разбојник Кађа!

Умири се море, затаји ветар, стаде лађа...

Пуни страха, пуни стида, препуни језе —
сви гледаху у правцу принцезе.

— Храбри Кађа, рече бледа принцеза, ја сам ваша
Нађа...
Извините, тата, на овом свету свашта се догађа!

ТАРАМ

Тарам-барам-беца.
— Шта је тарам?
Тарам је тарам,
барам је барам,
беца је беца,
— тако се варају мала деца!

ЉУТА ЈУЛКА

Био је петак, дуги дан,
добро јутро, па добар дан, па добро вече...
И нико не дође у Јулкин стан
да види — шта то кува и шта пече.

Јулка претури играчке наопачке,
скочи у кревет наглавачке
и заспа,
љута на мачке, на тачке,
и, уопште, на свакакве а ч к е.

КАД СЕДАМ ВЕСЕЛИХ ДЕЧАКА...

Кад седам веселих дечака
угази у седам пролећних бара
— изађе седам пијаних чизмара.

Кад седам пијаних чизмара
прошета кроз седам пекара
— изађе седам белих млинара.

Кад седам белих млинара
уђе код седам посластичара
— изађе седам бркатих каплара.

Кад седам бркатих каплара
по седам тавана протумара
— изађе седам црних ојачара.

Кад седам црних ојачара
умије седам стрпљивих бака
— гле! зева седам сањивих дечака!

ВЕЛИКИ ЧОВЕК

Константин (је само име),
 Константиновић (само презиме),
 виши контр. беогр. саобр. предузећа —
 то је све звање његово и занимање.

Састали смо се,
 цењени Константине Константиновићу,
 да вам признамо пред свима:
 Ви сте човек, име, презиме и занимање,
 каквог би свако дете хтело за стрица да има!

ПЕСМА

Господо, рекао је тај кога ћу на крају
 споменути...
 Господо, рекао је тај кога ћу на крају споменути,
 — ја сам хтео...
 Господо, загрцнуо се тај кога ћу на крају
 споменути,

Господо...
 Господо...
 Господо...
 — И сео.

Дајте им сланине, сира и ловоре,
 ал забраните им, господо, да пијани држе говоре!
 Ал забраните мишевима,
 господо,
 да пијани држе говоре!

ПОУКА

Хтела је да види шта је доле,
нагла се преко стола и — пала.
Ко?
Једна виљушка радознала.

НА СЛОВО, НА СЛОВО

ПОТКА

Жива је дрво стало је мала,
трчало за сунцем преко трава,
Где је сунце престало и пало
— ту је дрво стало и заспало.
Заспало црно, заспало . . .

Н

На граници света дрво спава,
трчало за сунцем преко трава,
Где је сунце престало и пало
— ту је дрво стало и заспало.
Заспало црно, заспало . . .

По крошњи му још траг сунца лута.
Јабука га уловила жута.
Заспао цвет, и дрво и трава
— на јабуци мало сунце спава.
Заспало жуто, заспало . . .

У Н

У неваспитано време, у пролеће,
када зазвони сунце у врби,
сви мисле: хоће, одолеће!
— а сви се чешу где их сврби.

Као каписле пупољци праште!
Бубе радосне што ће се родити.
Догодило се плаво, ал слуте баште:
после плавог — зелено ће се догодити.

Зелено је у моди! . . . Ко се сад роди
— зелене биће му пелене меке,
у зеленој окупаће се води
тамо где зелена птица пева са смреке.

Ј

Једне ноћи, танке, танке,
прозирне кò лист папира,
танке као лист цртанке,
као крило од лептира . . .

Из кафане у предграђу
пођосмо у ситну крађу!
С опроштењем — крађу!

Једне ноћи кратке, кратке,
као минут и још краће,
кратке као реп код патке,
као гаће, ал купаће . . .

Стигосмо до плаве риве
где се старе смокве криве!
С опроштењем — криве!

Једне ноћи уске, уске,
кò кројачки сантиметар,
уске као перо гуске,
уже него термометар . . .

Украли смо два лавора
оног плавог сланог мора!
С опроштењем — мора!
С опроштењем — мора!

Ј II

Ја сам син мора! — рече рак,
кратак и као лакат кракат.
Талас га тресну у тај час:
— Ти си син рака, спусти глас!

Ја сам син мора! — рече кит,
велик и снажан као челик.
Талас га тресну у тај час:
— Ти си син кита, спусти глас!

— Ја сам син мора! — рече пуж,
танак и празан као чанак.
Талас га тресну у тај час:
— Ти си син пужа, спусти глас!

— Ја сам син мора! — рекох ја,
мрачан и као сунце тачан.
Талас ме тресну у тај час:
— Добро дошао међу нас!
Ти си син мора, дигни глас!

П

Понедељак — штикла,
уторак — шнуфтикла,
среда — цвикла,
четвртак — штрикла,
петак — муштикла,
субота — портикла,
недеља — фасцикла!

Штикла,
цвикла,
штрикла и
муштикла.

Н

Не, не, неће моћи! . . . Нећемо се дати!
Ни ми нисмо мачји кашаљ и којешта!
Можете нас драти, млети и мотати
— издржаће ова ребра свака клешта!

. . . Тако ми и треба, кад роним дубоко,
кад сам блесав, па забадам нос у воду!
Скини се са мене, црна морска штроко,
не гужвај ме, не квари ми разоноду!

Ронио сам пре фруштука испод лађе,
мирисао нежноплаво морско цвеће . . .
Ту се увек неки морски лептир нађе:
мало лети, затим плива, затим слеће . . .

Све би било као бајка, слатка, чиста,
дотокао не бих никог, реч вам дајем!
Кад одједном — залете се морска глиста,
удари ме дугим репом и перајем!

Рекао сам врло танко: морски црве,
маните се глупе шале и белаја!
Имам зубе и песнице које мрве,
— смрвићу вас као комад тишлераја!

Змија нема уво, ал га негде крије
— опаса ме љутим пасом све до врата!
Нисам змија, ал за тако глупе змије
одувек сам био тата-Мата!

НН

Нема змија нема уво, ал га негде крије
— опаса ме љутим пасом све до врата!
Нисам змија, ал за тако глупе змије
одувек сам био тата-Мата!

... Тако ми је било кад сам био мали
кад сам био мали и кад сам био мали
кад сам био мали и кад сам био мали
кад сам био мали и кад сам био мали

Како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали

Све ми је било кад сам био мали
све ми је било кад сам био мали
све ми је било кад сам био мали
све ми је било кад сам био мали

Како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали
како сам био мали кад сам био мали

Н

Није лако бити морски вулк!
Доле вода, горе неба мук!
И високо и дубоко,
а у мраку хладно око!
Није лако бити морски вулк!

Није лако бити морски лав!
На таласу копрца се сплав.
Испод сплава гладна зверка
тужно зева, гладно мерка!
Није лако бити морски лав!

Није лако бити морски син!
Џаба слава и високи чин!
Много риба, мало хране,
чекају са сваке стране!
Није лако бити морски син!

Није лако бити мору гост!
Танко једро и јарбола кост!
Све што плива зна да глође,
најситнији рак такође!
Није лако бити мору гост!

С

Седели смо за столом,
по један тањир сваком
— поље је певало под маком.

Седели смо за столом,
по једна виљушка сваком
— поље се гушило под маком.

Седели смо за столом,
по један салвет сваком
— поље је јечало под маком.

Чекали смо за столом,
по једно чекање сваком
— а нигде штрудле са маком!
А нигде штрудле са маком!

П

Појели смо што се пекло
и попили што је текло! . . .
Нит се пече, нит се точи,
празне руке, празне очи.

Ајајајајајајај!

Шупље јутро, празно вече,
нити тече, нит се пече! . . .
Нит се срче, нит се жваће,
све је шупље као саће!

Ајајајајајајај!

К

Када ноћ огладни
— наједе се дана,
плавог дана,
белог јоргована!

Кад огладни море
— навали на стене,
суре стене,
тврде и зелене!

Кад палац огладни
— он чарапу спетља!
Спетља, спетља,
док не пукне петља!

Кад ожедни земља
— напије се кише,
ситне кише,
што лепо мирише!

Шта четвртак једе?
Он поједе среду,
лепу среду,
бледу и резеду!

И

Имао сам, децо, пола стола,
на пола стола — пола вола
и пола динара.

То је било јуче,
у пола осам,
на пола пута
између Северног и Јужног пола,
дакле — на полутару.

Поједем оно пола вола,
а остане ми пола стола
и пола динара.

Заменим оно пола стола
за пола једног старог чиче,
који је знао пола приче,
а остане ми пола динара.

То је било јуче,
у пола осам,
на пола пута
између Северног и Јужног пола,
дакле — на полутару.

Зашијте нас онцем, онцем,
неким лепим жутим концем.

Поткујте нас ејом, ејом,
неким сребрним блокејом.

Вежите нам ертле, ертле,
неке лепе жуте пертле.

Мажите нас ином, ином,
лепим жутим ималином!

Јуче је рођен Стојадин-Столе,
седамнаест му стопа и две цоле,
глава му горе, ноге му доле!
Столе, мој соколе, — много је то
седамнаест стопа и две цоле!

Нахранише Стојадина-Стола,
посадише га на врх стола,
испекоше му вола и још пола!
Столе, мој соколе, много је то
— целог вола и још пола од вола!

Б

Био једном један кнез
— носио је брковез.

Био једном један цар
— носио је самовар.

Био једном један гроф
— носио је грао штоф.

Био једном један сер
— имао је пропелер.

Нестао је онај кнез
— ал још служи брковез.

Нестао је онај цар
— још се пуши самовар.

Нестао је онај гроф
ал још служи грао штоф.

Нестао је онај сер
— још се врти пропелер!

Р

Распитивала се чорба код рестованог кромпира
кад среташе се на црној, подгрејаној цести:
Знате ли можда, срце од кромпира, где Паја
ординира?
Где бих га могла срести и кад би ме могао појести?

Распитивало се кувано јаје код јајета на око,
сви ме траже, расплакала се и мармелада...
Зелена салата — хоће-неће — уздахнула дубоко:
Лепа парада — Паје нема, а ја венем млада.

Поручила ми већ нервозна сарма од зеља,
преко блиске јој тегле кисела млека:
Ја сам Пајина стара љубав, и нова жеља,
нека ме понесе његове глади поамна река.

Б

Било је касно лето,
дан се скратио битно.
На лето и на све то
киша је кишила ситно.

То је било, да не слажем, давно . . .
На прашуму и остало воће
спустило се предвечерје тавно,
сан ме вара, час неће — час хоће.

Сан ме вара на дрвеној грани,
тражи цвеће а на мене слеће.
Успавај ме, ноћи, ко ти брани,
прашума се успавати неће.

И кад први сан на очи седе,
и кад други дође сасвим близу
— ја осетих да ме нешто једе,
да ме неки секутићи гризу.

Бацим поглед а поглед се врати,
звекне хладно о нечије око.
Тражим ногу, место ње се клати
једна глава, већ стигла високо.

То је била глава једног лава,
страшног лава, ал то није битно.
Ја му рекох: каква је то слава
красти ноге и глоцкати ситно!?

Лав урликну: зар сам пао с дуда?
Глођем нокте и чарапе труле!
Ви сте — чавка, црв, буба, мрва, луда.
Ништа, мање од ништа, нула, две нуле,
три нуле!

Ја полако вратим ноге горе,
опростим му чарапе и нокат.
Кажем: чудно, насртљиви створе,
— ви сте глават, и ушат и окат!

Погледајте, моја рука прети
да прекрати младости вам чар!
. . . У животу није тешко мрети,
ал живети — већ је тежа ствар!

Лав понови: зар сам пао с дуда?
Глођем нокте и чарапе труле!
Ви сте — чавка, црв, буба, мрва, луда,
ништа, мање од ништа, нула, две нуле,
три нуле!

Хм, хм! рекох, с нешто мало претње,
како чух и ако добро чух:
пијани сте ил вам неке сметње
разарају трбух, њух и слух?

Било је касно лето,
дан се скратио битно . . .
На лето и на све то
киша је кишила ситно.

Као прво — везах га за дрво.
Кажи: нећу више!
Као друго — заврнух му уво.
Кажи: нећу више!
Као треће — погледах га суво.
Кажи: нећу више!

Лав ме шутну изненада ногом!
Ја му вратих чвргу сред челенке
(Леле, Ленке, сред жуте челенке!)
Он промрси нешто као: збогом...

Било је касно лето,
дан се скратио битно...
На лето и на све то
киша је кишила ситно.

Ч

Чим се нешто мало, мало роди,
на камену, грани или води,
први дан му уз љуљашку тепа:
Буди лепо као што је лепа...

... Свака буба од хиљаду буба,
свака птица од хиљаду птица,
свака риба од хиљаду риба!...

Чим се нешто усправи над травом
— лупи главом по пространству плавом.
Дан га бодри: расти и не стрепи,
бићеш лепо као што су лепо...

... Свака звезда од хиљаду звезда,
свака клица од хиљаду клица,
свака песма од безброј песама!...

Чим се нешто огласи у свету,
у покрету, гласу или цвету
— слуги, чује кроз дамаре слепо:
већ сам лепо као што су лепе...

... Свака буба од хиљаду буба,
свака клица од хиљаду клица,
свака птица од хиљаду птица!...

К

Кад су једном хтели да нас понове
— делили су слонове на бонове!
Један бон — један слон!
Пет бонова — пет слонова!
И већ према томе!

Потрошисмо што имасмо бонова
због тих црних и ушатих слонова!
Један бон — један слон!
Пет бонова — пет слонова!
И већ према томе!

Брзоплето потрошисмо бонове,
тешко ћемо потрошити слонове.
Један слон — један век!
Пет слонова — пет векова!
И већ према томе!

К

Кад је једна коза дипломирала,
негде у свету, на козјем факултету,
замолила је тету
да јој купи трумбету:
— Ја бих свирала, ах, ја бих тако свирала!

Добро, ако је ствар у трумбети
— купићу трумбету!
Кад имаш тету, имај и трумбету,
једна је тета, а безброј трумбета!
Кад си научила одузимати и сабирати,
— научићеш и свирати . . .

И тако је коза — између два воза,
између два зла, између две ватре
— свирала, свирала
и удала се за једног матроза
са острва Сна, Јаве или Суматре!

С

Све је пошло наопачке
за врапце и мачке,
кад је јесен окачила
своје жуте значке,
кад је ветар запевао
новембарске тачке...

Пажња! Пажња!
Велика јесења купопродаја!

Продајемо сунцобране
— купујемо кишобране!
Продајемо старо лишће
— купујемо пахуљице.
Продајемо тротинете
— купујемо санке!
Купујемо шубаре
— продајемо машине!

Продаћемо сокне
— купићемо рукавице.
Продаћемо сејалице
— купићемо грејалице.
Продаћемо сладолед
— попићемо чај!

Јер!

Све је пошло стрмоглавце
за птице и цвеће,
кад је сунце одустало
на кров да нам слеће.
Као да је жуто љуто,
као да нас неће!

Како је једна
длака као длака!
И сада је опет све у реду:
опет длака оно јаје краси...
Навуцимо месечину бледу,
на прозоре дана што се гаси.

К

Као пчела што у сталном лету
нешто тражи у шареном цвету,
шегао сам по далеком свету
и тражио длаку у јајету!

Поред мора, где маслина дрема
нађем јаје, али длаке нема!

Где је длака?
Појео је рак!
Дајте рака!
Појела га сврака!
Где је сврака?
Појео је мрак!
Где је мрак?
Стрпан је у џак!

Још сам био и крепак и здрав!
Румен, стасит, фантастично јак!
Најавих им да ћу као лав
прогутати и свраку и џак!

Уплаши се стари џак,
растрча се сиви мрак,
разлете се сврака,
размиле се рак,
појави се она длака

— танка, лака
длака као длака!

И сада је опет све у реду:
опет длака оно јаје краси...
Навуцимо месечину бледу,
на прозоре дана што се гаси.

К

Кад не буде крава
— неће бити млека . . .
Нека, нека,
може и без млека!

Кад не буде млека
— неће бити сира . . .
И без сира
може да се бира!

Кад не буде сира
— неће бити миша! . . .
Пашће киша
и кад нема миша!

Кад не буде миша
— неће бити мачке . . .
Неће бити, неће бити мачке!

Првој мачки речено је редом:
уторком и средом
спаваћеш под гредом.
Четвртком у шупи,
недељом у рерни . . .

Кô бајаги спавај,
кô бајаги хрчи . . .
А кад миш протрчи,
онај мишић грао,
и кад буде сира крао,
ти викни: мрњаооо!

То је прва мачка
рекла другој мачки,
кад су средом
спавале под гредом.
Ту је вест
мачка пет рекла мачки шест.
То је мачка осам
рекла мачки девет,
кад су једном
побегле под кревет.

И те су се тачке
држале све мачке:
од мачкине мачке мачке
до данашње мачке.

Због тога је врло важно
да нам краве буду здраве,
да од млека сир направе,
да миш сиви сира краде
— да и мачке раде.
да и мачке нешто важно, нешто
важно раде!

С

Свака глава не мора бити украс, али шешир...

Ставите било какав шешир на главу, накривите га мало и питајте:

— Какав дечко сам ја?

Сви ће пасти. Ко не падне — позеленеће. Ко не позелени — бестрага му глава!...

Глава се не може изабрати, али шешир...

Изаберите што луђи шешир, накривите га мало и питајте оно исто:

— Какав дечко сам ја?

Сви ће полудети. Ко не полуди, алал му вера!

... Глава се не може мењати, али шешир...

Промените шешир, узмите неки други, накривите га мало на другу страну и питајте:

— Какав дечко сам ја?

К

Када се родио мали миш, одмах је био гладан. Да не би појео мачку или мишоловку, родитељи су га послали у школу за гладне мишеве.

И тамо га је учитељ учио. Овако:

— Има пчелá, ал ти немој пчеле,
јер су пчеле с једне стране вреле.

Има вранá, ти немој ни вране,
јер у вране много мрака стане.

Има мотки, ал ти немој мотке,
јер су мотке с једне стране кротке.

Има козá, ал ти немој козе,
јер су козе с једне стране розе.

Има басни, ти немој ни басне,
јер су басне с обе стране јасне.

Има глистá, ал ти немој глисте,
јер су глисте с обе стране исте.

... Малом мишу било је досадно да толико учи. Украо је из торбе свога учитеља комад сира и појео. Оно што једу учитељи могу јести и ђаци.

— Ништа те неће војска! Будите ми храбри!
— Ако си ти цар, каква сам ја онда ствар? —
пита ово дугме!
— Ти си царица.
— А ми? — питају дугмићи.
— Ви сте наша војска.
А одавде их једна игла слуша и гледа, само гледа.
Онда цар-дугме сврстава своје војнике-дугмиће у колону по двоје, а он са царицом стаје на чело.
— Куда ћемо? — питају дугмићи.
— У бој љути! — каже цар.
А одавде све то слуша и гледа једна игла. Само гледа.
Кренуше цар и царица, а војска им стоји у месту.
— Хоћемо ли — викну цар — у бој љути?
— Нећемо! — вичу војници дугмићи.
— А зашто нећете? — наљути се цар, па цак једног војника сабљом, па цак другог војника сабљом, па цак, цак, цак!
— Нећемо — каже овај војник — јер се плашимо игле!
А одавде све то слуша и гледа једна игла. Само гледа.
— Не бојте се, — викне цар — како се ја не бојим... Ево, одиграћу вам један валцер! Будите ми храбри и весели!

Откинула се дугмета од својих капута и кренула да лутају по свету.

Ово дугме каже: ја сам цар!

— Ако си ти цар, каква сам ја онда ствар? — пита ово дугме!

— Ти си царица.

— А ми? — питају дугмићи.

— Ви сте наша војска.

А одавде их једна игла слуша и гледа, само гледа.

Онда цар-дугме сврстава своје војнике-дугмиће у колону по двоје, а он са царицом стаје на чело.

— Куда ћемо? — питају дугмићи.

— У бој љути! — каже цар.

А одавде све то слуша и гледа једна игла. Само гледа.

Кренуше цар и царица, а војска им стоји у месту.

— Хоћемо ли — викну цар — у бој љути?

— Нећемо! — вичу војници дугмићи.

— А зашто нећете? — наљути се цар, па цак једног војника сабљом, па цак другог војника сабљом, па цак, цак, цак!

— Нећемо — каже овај војник — јер се плашимо игле!

А одавде све то слуша и гледа једна игла. Само гледа.

— Не бојте се, — викне цар — како се ја не бојим... Ево, одиграћу вам један валцер! Будите ми храбри и весели!

Заигра цар један царски валцер, затетура се и паде.

— Ништа то није, војници! Будите ми храбри и весели. Сад ће вам царица одиграти један други валцер!

Подиже се царица да одигра други валцер, али се одмах онесвести.

Јер, из оног скровишта излете игла, сјури се на царску војску, па поче да их ниже.

Нанизала на конач и цара и царицу и војнике-дугмиће.

И шта ће сад бити са царем, царицом и њиховом војском?

— Ништа. Игла ће их пришити тамо где им је место. На капуте. Шест на ваше и по једно на мој и Аћимов капут.

Може ли тако?

Д

Децо, ја сам јуче био тамо, али ви нисте дошли. Сећате ли се — тамо где још нисте били.

Иза оног ћошка, испод оног багрема, код оне дрвене ограде!

Сећате ли се — на огради је чвор.

Чвор се избије — и ту је улаз!

Тако сам ушао.

Платио сам једанаест динара. Пет динара за улаз, пет динара за излаз и један динар за остале трошкове.

Улаз је мало тесан, али је све друго врло пространо: чекаонице, бројаонице, гледаонице, ћутаонице, а нарочито спаваонице.

У чекаоници су нас чекали.

У бројаоници су нас бројали.

У гледаоници су нас гледали, обично, као што се гледа.

У ћутаоници смо ћутали, а кад је било пола пет, они су се извинили и отишли у спаваонице да спавају.

Испред сваке спаваонице они имају по једну малу зеваоницу у којој зевају.

Они су заспали, а ми смо се вратили. Пронашли смо ону рупу у огради и изашли.

Било је лепо. Штета што нисте дошли!

Т

То је било кад је било
Једног дана поодавно,
на пучине модро крило
пустило се вече тавно.

Пловио сам добром водом
кроз таласа меко ребро...
Над пучином и над бродом
ломило се ноћи сребро.

Одједном ме стрепње игла
прободе кроз слепо црево:
нешто тврдо као цигла
лупи десно, лупи лево!

Једна глава са три главе,
једно око, ко три ока,
проби се из воде плаве,
са седамнаест водоскока!

Поче нешто да ме штреца,
да ме сева, да ме жига.
Нигде никог сем месеца,
а и месец — баш га брига!

Ухвати ме ситна језа,
језа ситна као песак.
Чудо се за ленгер веза
и настаде лом и тресак!

... Ви сте сигурно кит, цар мора?
— Не, не.
... Морски пас, у пуној снази?
— Не, не.
... Морска крава, јака и здрава?
— Не, не!
... Онда сте, без сумње, једна врста диносауруса?
— Не, не.
... Извините, дозволите — а шта сте ви?
— Ја сам морско страшило! ... Плашим птице да не кљују!
... Дозволите, а које птице и шта би птице могле овде да кљују?
— Кљују воду, и кваре утисак!
... Да, да... Добро, али ја нисам птица.
— Ти си кукавица, а и кукавица је птица! ... Плаши се — Беее!

Уплаших се као чавка,
као свака бедна сврака,
и задрхтах као травка,
и зацвилех као квака.

Што је било, то је било,
никад више бити неће!
Бацих крму и кормило,
и вратих се међу цвеће!

М

- МАЧКА: Данас није лако бити мишић сиви — јер их јури свако, јер су сваком криви. Не, то није лако бити мишић сиви.
- МИШ: Ма немојте?! То не могу крити — миш је тешко бити! Ал је мачки теже — залобаји беже, никад нисте сити. Не, мачки је теже.
- МАЧКА: Чисто сумњам, верујте, чисто сумњам.
- МИШ: Ја вам то могу доказати, не?
- МАЧКА: Ви мене не разумете: мени је лако да вас поједем и утолико сматрам да вам није лако...
- МИШ: Разумем... Међутим... ако погледамо с друге стране, не? — мени није тешко да побегнем... и утолико сматрам да је вама теже... Бити маћка, то за вас значи стално и увек мислити као маћка... То је глупо, не?
- МАЧКА: Пре свега — мачка, а не — маћка...
- МИШ: Но, ето, ја вам ни име не умем изговорити... То, за име света, нешто значи, не?
- МАЧКА: Слушајте, мали... Ви можете говорити и маћка и мачка, то је питање вашег

- одгоја... Али, ви сте увек били на јеловнику мачака... То би морало...
- МИШ: Комично, не?... Ви читате јеловнике од пре сто година и мислите да тиме можете нешто доказати?
- МАЧКА: Не видим шта се изменило за последњих сто година?
- МИШ: Слушајте, ово није школа, не? Ја вам не могу давати часове из историје, не?... Смем ли вас упитати — кад сте појели последњег миша?
- МАЧКА: То у овом тренутку није важно...
- МИШ: Но, браво!... То за вас није важно, не?... Ви сте читали, ви сте негде прочитали, не? — у неким прастарим кухарским рецептима, не? — у неким дечјим књигама — да мачке једу мишеве, не?... Ви спавате на гоблену и читате старе књиге, не?... Слушајте, то је комично!
- МАЧКА: Но, како ви разговарате!?... Слушајте, ја нисам појела миша, то стоји... Међутим, исто тако стоји — да се седам генерација мојих предака подигло на мишевима!
- МИШ: То стоји, не? То за вас стоји: седам генерација подигло се на мишевима, не?... На каквим мишевима?... Ви мени говорите о прошлости, о једном времену када су мишеви били затуцани и веровали да их мачке морају појести, не?... Извините, ја више ценим једну модерну хигијенску мишоловку него двадесет мачака!... То је само доказ да се стално иде напред, не? Такође, то је доказ да су мачке затајиле, да се на мачке више не може рачунати, не?
- МАЧКА: Мачке такође иду за напредком...
- МИШ: То није истина, не?... Ако су мачке некад биле лавови и тигрови, онда оне не иду напред, не? Онда је врло јасно куда мачке иду данас, не?

Извините, само да погледам колико је са-
ти!...

Четири!?... Малочас је било три... Сад че-
тири...

— Сад морам да одем, — рекох изненада —
али убудуће са ружама и пупољцима!...

Б

Био једном један краљ. Не цео већ само три
фртаља. Три фртаља краља.

Фалио му фртаљ да би био краљ.

Три фртаља краља — то још није краљ. То
је три фртаља краља.

Где да нађе фртаљ?

Фртаљ краља? Има ли где фртаљ краља?

Имали су негде целог — немају га више.

Где имају — не крњи им се. Дају ли фртаљ
свога краља, остаде им три фртаља. Три фртаља
краља — то није краљ.

Где да нађу фртаљ? Има ли где фртаљ краља?

... Срећом, нађе се у једној доброј земљи —
краљ и по. Краљ и по, то је више него краљ. То
је краљ и по.

— Краљу и по, — рече три фртаља краља
— бисте ли ми дали фртаљ, да постанем краљ?

— Врло радо — рече краљ и по. — Дохватите
маљ, одвалите фртаљ. Ја сам краљ и по. Фртаљ
мање, фртаљ више — не мења ствар.

Три фртаља краља прихвати се маља и рас-
пали краља и по.

Паде краљ и по у чкаљ — одвали се фртаљ.

Три фртаља краља узе фртаљ од краља и по
и постаде краљ.

Краљ и по постаде краљ и фртаљ, што је
још увек више, а не мање него само краљ.

Н

Некада су сви мишеви били сиви. Није било белих мишева. Било им је досадно и онда су неки од мишева постали бели.

То је било пре много година, још док су мишеви могли да бирају.

Постоји једна реч у мишјем језику — шлисицврнд.

Шлисицврнд треба да значи... чекајте да погледам у речник. Да, шлисицврнд значи — бели мрак.

Мрак је мишевима потребан да се крију.

Сиви мишеви остали су у свом сивом мраку, док су бели мишеви измислили за себе шлисицврнд — бели мрак.

Мишије године 1142. дошло је до сукоба између сивих и белих мишева.

Бели мишеви јели су сиви мрак, а сиви — шлисицврнд.

Свако је јео оно што му је сметало.

Халапљиво су јели, а кад су се најели — остало је још пола сивог мрака, и читава половина шлисицврнда.

Тада су се измирили и остали да живе свако у својој половини. Сиви мишеви у сивом мраку, а бели у шлисицврнду.

То је фантастично изнервирало мачке. Мачке су морале да лове дању и ноћу.

У мачјем језику постоји реч трњау. Дозволите да погледам... Трњау значи — апарат.

Морате увек разликовати — мрњау и трњау, јер су то две различите речи.

Дакле, кад је и мачкама досадило, измислиле су трњау — апарат за хватање мишева. То су данашње мишоловке.

Трњау се углавном употребљава против сивих мишева, тако да мачке могу ноћу да спавају.

Апарат је прилично скуп, тако да га још немају све мачке.

Постоји један јевтинији апарат — грњау — али се он брзо квари.

Углавном, најбоље се показао — трњау.

Ј

Једна штиспаљка уобразида да је птица...

Имала је кљун — као птица, и реп — као птица, личила је на птицу...

Личила је на птицу и слетела на жицу!

Чудна нека штиспаљка!

И друга штиспаљка уобразида да је птица.

Имала је кљун — као птица, и реп — као птица, личила је на птицу.

Личила је на ону штиспаљку, која је личила на птицу и слетела на жицу.

Чудна нека штиспаљка!

И трећа штиспаљка уобразида да је птица!

Имала је кљун — као птица, и реп као птица, личила је на птицу...

Личила је на ону штиспаљку која је личила на ону другу штиспаљку која је личила на птицу и слетела на жицу.

Чудна нека штиспаљка!

И четврта је такође уобразида... И пета се заразила... И шеста је изразила жељу да личи на ону штиспаљку, која је личила на ону другу штиспаљку која је личила не на ону трећу штиспаљку која је личила на птицу и слетела на жицу...

Чудне неке штиспаљке!

И када су се ове ко бајаги птице сместили на жице, запевале су следеће кучине и трице:

Квр, квиц, квац, квуц!
Кврц, квиц, квац, квуц!

Кврц, квиц!
Кврц, квац!
Квуц!

То и није песма
ил бар није бајна,
па ипак је чудно
и права је тајна —

Прво:

Како могу и да мисле
да су птице
чим слете на жице?

И друго:

Кад већ мисле да су птице
чим слете на жице,
— где су чуле да су птице
певале са жице:
Кврц, квиц, квац, квуц!
Кврц, квиц, квац, квуц!

WESTERN
WANTED

Ова флека
Од човека,
Ова беда
Од изгледа,
Ова вашка
Робијашка
— То је слика
Оног Блека
Који личи
На човека
Који је
Убио Цека.

Ова скица
Бившег лица,
Ове кости
Из прошлости,
Ова нога
Носорога,
Ова глава
Без разлога
— То је слика
Неког Река,
Који је
Познавао Мека,
Који подсећа
На Блека,
Који личи
На човека

Који је
Убио Цека.

Ова штета
Од портрета,
Ова шала
Од пенкала,
Ова мета
Спирохета
— То је слика
Оног Мека,
Који подсећа
На Блека,
Који личи
На човека
Који је
Убио Цека.

Који је
Убио Цека.

Ова штета
Од портрета,
Ова шала
Од пенкала,
Ова мета
Спирохета
— То је слика
Оног Мека,
Који подсећа
На Блека,
Који личи
На човека
Који је
Убио Цека.

КИД & РИД

Устани Кид!
Не могу, Рид!
Покрени крв!
Не да ми црв!
Поврати дах!
Не да ми прах!

Сећаш ли се, стари Киде, оне дивне пе-хе-хе-сме,
Оних ноћи у салуну, оне нежне же-хе-хе-не,
Која не зна шта да ради или само не-хе-хе-сме:
Да ли љубит тебе Киде или љубит ме-хе-хе-не?
Исте очи, исто чело, иста нарав пла-ха-ха-ха
— Убила се због љубави ил из чистог стра-ха-
-ха-ха!

Сети се, Кид!
Не могу, Рид!
Био си феш!
Одавно леш!
Био си краљ!
Покри ме чкаљ!
Био си хрт!
Бржа је смрт!
Био си чврст!
Тврђи је крст!
Био си бог!
Уби ме глог!
Био си бор!
О, невер мор!

Пуцаћемо, стари Киде, нисмо давно!
Неће моћи, јер ја лежим водоравно!
Још ће чути, добри Киде, наше пушке!
Неће чути, јер ја спавам потрбушке!
Наћи ћемо, љути Киде, лек код врача!
Све је касно, мене лечи иловача!

Устани, Кид!
Не могу, Рид!
Покрени крв!
Не да ми црв!
Поврати дах!
Не да ми прах!
Био си створ
Реди енд фајн!
О, невер мор,
О, невер мајн!

ЦО КРАЉ НАДИМАКА

(Због невероватног носа)

Био је човек, пуна шака
дивних врлина, љупких чари
а поста краљем надимака
само због једне једине ствари!
О Цо, о Цо, о дивни Цо,
ти ниси то
заслужи-о!

Био је права шанса света,
да буде све што нико није,
а поста мета злих клевета
због једне црте, нешто смелије!

Био је песма дивљих крда,
све што је добро и што ваља,
а погоди га сто погрда
само због једног ситног детаља!
О Цо, о Цо, о дивни Цо,
ти ниси то
заслужи-о!

Био је шећер, слатка алва,
боја и здравље раскоши тропске,
а погоди га гротеске салва
због једне грешке микроскопске!

Те очи, ти прсти, те гилке кретње,
крепки мишићи, полетне кости . . .
А правише му грдне сметње
због једне пуке формалности!
О Цо, о Цо, о дивни Цо,
ти ниси то
заслужи-о!

У ШПАЈЗУ ИМА ЈЕДАН СИРА

У ШПАЈЗУ ИМА ЈЕДАН СИРА
И ПАРЦОВ ЈЕДЕ ТОГА СИРА
БЕЗ ОБЗИРА

А ПАРЦОВ ЈЕДЕ ТОГА СИРА
И БАШ ГА ЊЕГА МНОГО БРИГА
УГЛАВНОМ ДА ЈЕ ЊЕМУ СТИГА

АЛ У ТАЈ ПАРЦОВ ДОЂЕ БОЛЕС
ПРЕЂЕ У ЊЕГА ИЗ ТАЈ СИРА
И ПОЧМЕ ЊЕГА ДЕРАНЖИРАТ

И ПОЧМЕ ЊЕГА ДЕРАНЖИРАТ
И ДЕРАНЖИРАТ И ДЕРАНЖИРАТ
СВАКОГА ДАНА ДЕРАНЖИРАТ

БОЛИ ПАРЦОВА ЊЕГОВ СТОМАК
КАО ДА ИМА ЈЕДНО СТВРДЛО
И МИСЛИ ДА ЋЕ УМРЕТИ ОДМА

МОЖЕМ МИСЛИТИ КАКО МУ ЈЕ
У ЊЕГОВ СТОМАК КАД ГА ВРТИ

...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то

У ПУЛАЗУ ИМА ЈЕДАН ЦИПА

У ПУЛАЗУ ИМА ЈЕДАН ЦИПА
У ПУЛАЗУ ИМА ЈЕДАН ЦИПА
У ПУЛАЗУ ИМА ЈЕДАН ЦИПА
У ПУЛАЗУ ИМА ЈЕДАН ЦИПА

А ПАРЛОУ ЈЕДЕ ТОГА ЦИПА
И КАДУ ЕА ИЕТА МНОГО БИТЕА
У ПАРЛОУ ДА ЈЕ БИТЕМ ЦИПА

АД У ТАЈ ПАРЛОУ ДОБЕ БОБЕЦ
И ПЕТЕ У ИЕТА НЕ ТАЈ ЦИПА
И ПОФМЕ ИЕТА ДЕПАЖИПАТ

И ПОФМЕ ИЕТА ДЕПАЖИПАТ
И ДЕПАЖИПАТ И ДЕПАЖИПАТ
СВАКАПА ДАНА ДЕПАЖИПАТ

КОМ ПАРЛОБА ИЕТОУ СТОМАК
КАО ДА ИМА ЈЕДНО СТРИБЛО
И МИЧЕ ДА БИ АМЕТН ОИМА

МОКЕМ МОНЧИНН КАКО МА ИЕ
У ИЕТОУ СТОМАК КАД ТА БИТИ

...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то
...ако и не е така, то

УМАЛОУ АБ БИТИ

УМАЛОУ АБ БИТИ
УМАЛОУ АБ БИТИ
УМАЛОУ АБ БИТИ

УМАЛОУ АБ БИТИ
УМАЛОУ АБ БИТИ
УМАЛОУ АБ БИТИ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ
ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

ПРИЧА ЗА ГОРДАНА

Једном смо ја и Гордана били у посластичарници.

Гордана је јела сладолед и скакала на једној ноzi, а они су рекли да то није скакаоница већ посластичарница. А ми смо рекли да ћемо платити и то скакање, а они нису знали колико кошта једно скакање.

После смо изишли, и они су лепо рекли: довиђења, и дођите опет, само немојте скакати! а ми смо рекли: довиђења, и доћи ћемо опет и опет ћемо скакати!

И онда смо се мерили на улици. Прво се мерила Гордана. Чика је рекао: хвала, девојчица има седамнаест кила. А Гордана је рекла: е, ако имам седамнаест кила онда је касно, јер ја у седамнаест кила спавам. Онда је чика рекао: извините, али то можда спаваш у седам сати, а ово је седамнаест кила... А Гордана је рекла: свеједно је касно, јер је стварно било касно, и то је био први дан.

А онда је прошао трећи дан, и стоти дан, и осми дан и онда је опет дошла недеља. А када је недеља, ја Гордани напишем нову песму:

Хтео сам да напишем
песму без почетка,
ал код првог слова,
ал код првог ретка
појави се почетак почетка.

Гордана не воли да спава ни да једе. Она има приче за спавање: кад јој се причају приче за спавање — она лакше заспи. А кад јој се причају приче за ручак — она лакше руча.

Једном сам причао Гордани причу за ручак а она је рекла одједанпут: какве су то приче, кад свака почиње „био једном један деда“, и „била једном једна баба“ и „био једном један лав“? ... А ја сам је питао како да почне прича, а она је рекла нека почне како хоће, само да не буде стално исто.

Лакше је да се прича једно исто, то свако зна. А ја сам морао да измислим за Гордану једну друкчију причу: није била једна девојчица, и није имала црвену капу, и нису је звали Црвенкапа... И кад Црвенкапа једном није била у шуми, није видела вука и вук јој није рекао: куда ћеш, Црвенкапо?

Питао сам Гордану како јој се допада ова нова прича, а она је рекла да је боље тако него стално једно исто.

Онда сам морао и друге приче да причам наопачке, а онда је Гордана рекла: и то је досадно, причај опет као пре!

— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.
— Све сестре имају златне игле само ја немам.

ПРИЧА ЗА ГОРДАНИН САН

Спавај, Гордана. У твој мали сан доћи ће један Чараластен.

Чараластени скачу ноћу боси на једној нози.

Овај мали Чараластен изгубио је чарапу кад је прескакао твој прозор.

Он ће молити да му вратиш чарапу, и ти ћеш му је вратити, али то неће бити његова чарапа већ твоја.

А ти ћеш обути његову чарапу и онда ћеш почети да скачеш на једној нози, као прави Чараластен.

Скакаћеш, скакаћеш целе ноћи и тако ћеш стићи у чараластенску земљу, где живе само Чараластени.

И ти ћеш онда постати њихова сестра. И мораћеш свакога дана да им крпиш чарапе, јер они стално скачу боси на једној нози и ужасно цепају своје чарапе.

И ти ћеш окрпити сто хиљада чараластенских чарапа и руке ће те заболети.

Молићеш их да те пусте кући и они неће хтети.

А ти их онда превари.

Кад ти донесу своје поцепане чарапе, ти вичи:

— Све сестре имају златне игле само ја немам.

Ако ти донесу златну иглу, ти вичи:

— Све сестре имају сребрн конац, само ја немам.

Ако они донесу и сребрн конац, ти вичи:

— Све сестре имају напрстак да их игла не бode, само ја немам.

Они неће наћи твој напрстак. И повешће те кући да га сама пронађеш.

А ти, кад уђеш у своју собу, брзо скини чараластенску чарапу и обуј своју.

И више нећеш бити чараластенска сестра.

Они ће те молити да се вратиш, али кад дође јутро — сви ће побећи.

После ће долазити сваке ноћи и доносити на прозор своје поцепане чарапе.

Ти их некад окрпи али немој стално.

Ако су Чараластени, не морају толико да скачу.

Нека буду добри . . .

Молба звездама за Горданин сан

Лакше, лакше, тим сребром реским,

тим шљокицама небеским,

том звечком,

том успаванком,

том добром простирком пред њеним очима . . .

ЗАШТО ДЕЦА ЧАЧКАЈУ НОС

Деца, извините, чачкају нос као да у том малом носу постоји нека важна ствар.

Као да им је неко, чим су се родили, шапнуо на уво:

— Обратите пажњу на свој нос, поклоните пажњу свом малом носу! Требаће вам нос!

Једном је један мали дечак из далеке земље Илиндије извукао из свог носа камилу. То је тачно.

Било му је досадно као и свој малој деци и обратио се свом носу. И нос се сажалио на малог дечака и поклатио му је камилу.

Дечак се играо са камилом два дана, а онда је ту своју необичну играчку стрпао под кревет. И поново му је било досадно. Обратио се поново свом малом носу. Молио је нови поклон.

Чаробни нос још једном се сажалио на дечака и поклатио му једну велику газелу.

Газеле су лепе и миле животиње и са њима се баш лепо може играти.

А овај дечак није умео да се игра са газелом више од два дана, па је и њу стрпао под кревет. И још једном му је било досадно.

Имао је чаробни нос и њему је било лако.

Али нос је нос, па макар био и чаробни. Сваки нос, па и чаробни, може да се поквари. А кад се поквари, онда више нема чаролија.

И овај нос се покварио. И више није био чаробан. И више није могао свом дечаку да поклати играчке.

Ето тако је било оно што ми знамо.

Тај дечак је то све сигурно испричао осталој деци. И онда се то сигурно прочуло по целом свету. И због тога сва деца, чим се роде и чим им је досадно, чачкају своје мале носеве.

Ми не знамо да ли ће још који нос постати чаробан.

Али ко буде стрпљив може се надати успеху.

Камилу вероватно неће извући из носа, јер су камиле данас ретке. Истребљене су немилосрдно.

Али данас има других занимљивих ствари: клицалица, трактора, телефона, чекића и клешта, бицикла и тротинета.

Само, добро је увек ставити марамицу на нос, да нека од тих ствари не падне на земљу и да се не поквари.

ПРИЧА О МАЛОМ ПРСТУ

Малој деци је досадно.

Против дечје досаде измишљене су играчке.

Једна играчка су маказе. Маказама се могу сећи: књиге, хаљине и прсти.

Друга играчка је чекић. Чекићем се могу кучати: ексери, зидови и такође прсти.

Трећа играчка су шибице. Шибицама се могу изгорети: хаљине, простирке и опет прсти.

Деца су мала а прсти су најмањи.

Био је тако једном један прст и звао се Ђура. Имао је много браће.

Једном су браћа повела Ђуру у фиоку. Ђура је ишао последњи и прикљештио је нокат.

Други пут су га водили у рерну. Да виде да ли је вруће. И Ђура се испекао.

Трећи пут играли су се иглом. Сви су се измакли а Ђура се избо.

Ђуро, Ђуро, ниси ти ваљда најгори прст?!
Јесте!

Кад треба да се чачка нос — хајде ти, Ђуро.

Кад треба у хладну воду — гурај Ђуру.

А кад треба замочити два прста у пекмез, онда су то неки други прсти а не Ђура.

Тог Ђуру имају сва деца. То је онај пети, најмањи.

ПРИЧА О ДЕВОЈЧИЦАМА

Била једна девојчица.
И још једна девојчица.
И још једна девојчица.
Колико је то сада укупно девојчица?
Укупно четири.
Зато што је била још једна, последња девојчица.
Оне су имале једну мачку.
И још једну мачку.
И још једну.
Колико је то сада укупно мачака?
Укупно три.
Зато што једна девојчица није имала мачку.
То је свега четири девојчице и три мачке.
Једна мачка недостаје!
Која мачка недостаје?
Све мачке које постоје оне већ постоје.
Не може ниједна мачка да недостаје.
Па где је онда та једна мачка која недостаје?
Она не постоји.
Али ако и њу урачунамо, онда је све у реду.
Четири мачке и четири девојчице.
Четири и четири.
Баш је zgodно.

ПРИЧА О КРАЉУ ПУШИ

Постоји једно мало море на крају света.
У њему живе мале рибе и расту мале алге. И
шљунак је мањи него што је уобичајено.
И лађе су мале, које тим морем плове.
Према томе, и људи су мали.
Тим морем и тим људима управља њихов
мали краљ Пуша.
Он има малу главу и на глави малу круну од
сребра.
Краљ Пуша је још жив и кога не мрзи да
иде на крај света, наћи ће га како поред мора
седи и мисли:
Када би постојала земља Алабамија, у њој би
владао краљ Алабам, који би сигурно имао сина
Алаба.
А Алаб би имао сестру малу као зрно бисера.
Сестра би седела поред прозора и плакала.
Брат Алаб питао би је зашто плаче, а она
би му рекла: зато што се никада неће удати,
јер је мала као зрно бисера.
На те речи, брат Алаб написао би писмо и
послао га краљу Пуши.
На то писмо, краљ Пуша обукао би најлепше
одело и пошао да испроси тужну принцезу, малу
као зрно бисера.

ПРИЧА О МАЈМУНИМА

Једанпут пре мајмуни уопште нису имали репове.

Имали су репове али то нису били репови него прави правцати кишобрани. Шарени, лепо, што се затварају и отварају.

Кад пада киша, све животиње кисну, само мајмуни отворе своје кишобране и чуче под њима.

Кад је јако сунце, мајмуни дремају у хладу, склоне се опет под те исте кишобране.

Било им је лепо.

Сваки мајмун по један мали кишобран.

Али пошто мајмуни живе по шумама, и пошто по шумама има много дрвећа, и пошто је дрвеће састављено од грана и пошто мајмуни стално скачу по гранама — кишобрани су се стално цепали. Никада нису могли да буду лепо и нови.

Цепали су се и цепали док се нису сасвим исцепали.

Други кишобрани нису хтели да им израсту и тако су им на крају остале само дршке.

Мајмуни су, разуме се, плакали. Било им је жао.

Прво нису знали шта ће а онда су се сетили. Закаче се тим дршкама за грану и висе наглавце.

То им је смешно и онда се смеју.

КАКО ЈЕ КИТ ПОСТАО ДОМАЋА ЖИВОТИЊА

Кит је велика животиња која живи у неким великим морима. Кит може да буде велики као мала кућа. Или мали као велика соба. Углавном су сви китови веома велики и познати су по тој својој величини.

Неки кит БИЛИ живео је у Северном мору и пошто се хранио рибама и рибљим зејтином, порастао је као кућа. Или као брод.

И тај БИЛИ морао је много да једе да нахрани своје велико тело. А како је јео све више, тело му је било све веће. А како му је тело постајало све веће, морао је да једе све више.

Када је тај БИЛИ, после извесног времена, појео скоро све рибе Северног мора, почео је да гута и — људе.

Превртао је репом рибарске чамце и гутао рибаре. Морао је јер је био гладан.

За шест месеци прогутао је тако 49 људи. У приземље великог китовог тела населиле су се три породице. У горње спратове 20 самаца. А то је доста.

Било их је пуно и препуно. Кит изгледа споља велики, али му је изнутра прилична тескоба. Људи су се мучили као пси у тој мрачној утроби.

А пошто је кит био редовно гладан, јер и њему глад долази редовно дневно сваког дана, могло се очекивати да ће он за следећих шест месеци прогутати још 49 људи.

За оне који су већ били у утроби кита то би било горе него и сама смрт.

Кит је, међутим, морао да једе три пута дневно. Тако га је учила његова мајка, која је такође била кит.

И онда су ови људи, који су већ били у китовој утроби, и који су како-тако удесили свој живот, онда су они решили да сами хране кита. Да му, како знају, свакога дана спреме по један доручак, један ручак и једну вечеру, само да им никога више не утрпава.

И од тога дана, кит је за доручак добијао хлеб намазан машћу и слане чајеве, од воде која је и у Северном мору само слана.

За ручак су му вредне жене спремале слане супе од алги и увек неко тесто. Или кнедле, или палачинке, или крофне.

За вечеру је кит јео оно што је остало од ручка и још понешто: мало сланине и куваних јаја, од галебова који су се такође сместили у утроби, у једном кавезу. Или компот од смокава, које су такође расле ту у утроби, у једној саксији.

Тако је код тога кита основана једна мала кухиња у његовом стомаку. И било му је боље то, него да се потуца по широком и дубоком и Северном мору, и да никада не зна да ли ће ручати и вечерати.

И тако онда више није морао гутати рибаре, него само алге и само конзерве, и само џакове и сандуке са потоњених бродова и још понекад ситна дрва за потпалу.

Једном речи, било му је врло добро.

Пливао је морем лењо. Спавао је после ручка. Дивио се како су лепе планине око мора.

Заборавили смо да вам кажемо. Он је, као и сви други китови, имао на глави водоскок. Кроз његове ноздрве шикљао је високи млаз слане морске воде и просипао се на његове мале очи. Од тога су му очи стално биле црвене.

ПРИЧА О НЕЗАХВАЛНОМ МИШУ

Једног дана, један мишић нашао је на тавану велики округли сир. Оволики и још већи... Мишић је био гладан и морао је одмах јести. Чучнуо је на своје задње шапе — овако — и почео је доручковати, ручати и вечерати, јер целога дана није ништа окусио.

И тако је јео, јео и јео, док се није најео и док није направио једну велику рупу у том сиру.

Миш је био сит и уморан, и још му се спавало. И тако је решио да се не враћа у једну стару ципелу која је пре била његова кућа, него да остане у тој рупи од сира.

И тако је он остао у тој рупи од сира. Да му то буде нова кућа.

У том сиру он је имао леп стан, лепу велику рупу, али је тај стан стално мирисао на сир. Јер је био од сира. А мишић је био глуп и лењ и није хтео да тражи друге ствари које лепо миришу и које се могу појести. Не, он је био лењ и глуп.

Он је само јео своју рупу. Свој стан у коме је живео и у коме је спавао.

Свакога дана све више и више. Он је доручковао, ручао и вечерао своју рупу од сира. Рупа је онда постала велика али је сир постао мали.

И тако је на крају миш сасвим појео своју рупу. Сасвим.

И то је било овако: мишић је јео и јео и од једном је рупа постала велика као таван, а сира нигде није било!...

... Није било више сира, али је ту била једна — мачка! Скочи мачка на дебелог миша, а дебели и глупи миш беж' беж' па поново у ону цицелу...

И ено га и сада тамо. Ту кућу ваљда неће појести.

КРОКОДИЛ

Били су, децо, једном један муж Крокодил и његова жена Крокодилка. И они су имали једног сина — Крокодокодила.

И тај Крокодокодил ништа није хтео да слуша и био је врло неваљао.

И његов отац Крокодил наљути се једнога дана на Крокодокидицу и одведе га у шуму да га поједу неке друге животиње.

И он га је тако везао за једно дрво и остао да га поједу.

И тако је, једнога дана, мали Крокодокодил остао сам у шуми код тог једног дрвета. И чекао је да га неко поједе. Зато што није био добар.

И, једнога дана, дође код тог дрвета један миш и Крокодокодил каже том мишу:

— Поједи ме, поједи ме! Ја нисам био добар!

А миш се уплаши тог крокодокидилског гласа и побегне под један лист.

А Крокодокодил му поново рече:

— Поједи ме, поједи ме!

А миш каже испод оног листа:

— Не могу да те поједем.

— А зашто не можеш да ме поједеш?

— Зато што не могу... Једанпут сам у једној шупи јео једног крокодила али то није био прави крокодил па сам се убо на једну жицу.

И миш оде.

А онда, другог дана, дође у ту шуму једна змија. А мали Крокодокодил каже змији:

— Поједи ме! Нисам био добар и сад ме поједи!

А змија се уплаши тог крокодокодилског гласа и побегне чак на дрво.

А Крокодокодил јој поново каже:

— Змијо, поједи ме!

А змија каже са гране:

— Нећу да те поједем!

— А зашто нећеш да ме поједеш?

— Зато што ниси био добар!

И змија оде.

И онда, трећег дана, дође код тог дрвета један мрав. И попне се Крокодокодилу на једну ногу. Јер је мислио да је то земља. А Крокодокодил каже:

— Мраве, поједи ме! Нисам био добар и сада неко треба да ме поједе!

А мрав каже:

— Гладан сам и хоћу да те поједем, само ми кажи — где си?

А Крокодокодил каже:

— Ту сам, испод тебе. Ти стојиш на мојој нози.

А мрав каже:

— Добро, онда ћу те појести од ноге.

А Крокодокодил каже:

— Хвала ти, и поједи ме целог. Кад нисам био добар...

И тако је мрав јео Крокодокодила цео дан а када је било вече Крокодокодил пита мрва:

— Мраве, јеси ли ме појео?

А мрав каже:

— Нисам, сад ћу.

А када је прошла ноћ и још један дан, Крокодокодил поново пита мрва:

— Мраве, јеси ли ме појео?

А мраву досадно да једе толиког Крокодокодила па каже:

— Јесам, појео сам те, сада можеш да идеш кући!

И Крокодокодил онда оде својој кући. И каже да га је мрав појео и да ће сада стално бити добар.

И био је добар и више га нико није појео.

ПРИЧА О САВАЛОРАЛИНОВАЧКОМ

Ако хоћете, децо, данас бисмо вам могли испричати причу о Лазарову. Кад би тог Лазарова заболоо зуб, он би се тако уплашио да ни сам себи није смео рећи који га зуб боли.

И није, ваљда, нико толико храбар, бар што се тиче зубобоље, да Лазарова не би могао разумети.

А иначе, има храбрих људи. Једном један Француз умало није скочио у Нил да спасе друга који је био у крокодилској опасности.

И шта сада, са тим Лазаровим и тим Французом, кад смо их већ узели у причу.

Ништа нарочито, и ја се већ кајем што сам их споменуо.

Јер све то није ништа према једном Савалоралиновачком, који је имао тако дугачко и неспретно име да је целог живота имао неприлике због тога.

Пре свега, кад су га уписивали у школу. Уписали га у први разред, уписали у други. У трећи нису хтели да га упишу. „Савалоралиновачки“ — ко ће то још памтити и уносити у спискове?! Кажу: доста је већ разних Штркљића и Пржибауровића, нећемо сада још и Савалава... како ли беше, уосталом, због тога је и непожељан за школу.

— Ваше име не може се лепо ни изговорити... Ево, реците га ви!

Савалоралиновачки лепо рече „Савалоралиновачки“ али се то не примети. Просто — хајде из школе, дугачко ти име!

И тако тај, да га понекад просто скратимо на „С“, напусти школу и нађе се на улици.

Сад више не смета школи али смета целом свету.

Нико не воли дугачка имена. Ни да говори ни да пише.

Једном, на железничкој станици, хтели су да га упознају са председником општине из Грабуље. И док он изговори „Савалоралиновачки“, председнику оде воз.

Затим се „С“ запосли као зидар. Ту бар нема много спискова: поставе се скеле и зида кућа. Ту, ваљда, име не игра никакву улогу.

Да ли?

Тај Савалоралиновачки ради, рецимо, доле а његови другови горе. Одједном полети доле цигла, не мора баш ни да буде много велика.

Виде радници — пада цигла, требало би викати, и лако би се рекло „Перићу“, „Митићу“ па и „Васиљевићу“ али Савалоралиновачком изрећи име значило би осудити га невиног на смрт.

Викну они зато нешто друго, краће, измакне се човек и поче мислити о својој судбини.

И тако.

А онај Француз није скочио у Нил јер се крокодил предомислио и отпливао на другу страну.

А Лазарову су извадили зуб. Питали га — који га боли, а он није умео или није смео да каже. Онда му они изваде један, било који, и престане га болети.

ПРИЧА О ЈЕДНОЈ НЕПОСЛУШНОЈ НОЗИ

Те зиме је у Падајевцу било нарочито клизаво. На улицама би свакога часа неко пао у снег. Људи су се на то већ толико били навикли, да често нису ни устајали одмах, него би онако на снегу поседали да поразговарају мало о својим пословима или о здрављу своје деце.

Једино обућар Клин те зиме није пао још ниједанпут. Он се због тога осећао врло непријатно, јер се по комшилуку почело говорити како он намерно не жели да падне, само да би био бољи од осталих људи.

И увек кад би ишао улицом, било је људи који су, седећи комотно на снегу, шапутали за њим:

— Види, како се тај укрутио! Види како тај пази на себе!

И, знате како је, Клину се то већ попело, што кажу, на врх главе. Решио је да падне на главној улици, пред свим људима. Да после може као човек да устане, да се очисти од снега и оде кући мирно да спава.

И тога јутра, када је све то требало да буде, Клин се рано пробудио, као да иде на воз.

Када је било време — изашао је на улицу и упутио се према одређеном месту, то јест тамо где је хтео да падне.

А када је био на одређеном месту — залетео се и оклизнуо!

Лева нога полетела је радосно увис, и обућар је само чекао да се и десна одвоји од залеђе-

ног снега, па да се као човек пружи, да и он већ једном ове зиме падне.

Само још десна! Само још десна да полети!

Али је десна нешто оклевала. Стајала је сигурно на клизавом снегу и понела Клина неколико метара.

Добро, неколико метара... Добро још и пет метара... Али онда да седне, да падне, да се преврне у тај лепо бели снег.

А та непослушна нога, децо, није хтела да пусти сиротог човека да падне.

Она је хтела да се клиза!

И честити обућар није више корачао, није седео са пријатељима у снегу, већ је појурио, клизајући се на једној нози. Појурио је између људи — као син ветра.

На својој десној нози, коју он већ годинама чува и одева, а која сада није хтела да га слуша.

А то баш није обична ствар кад неко тако на једној нози почне да лети улицама.

Људи су хтели то да гледају. Изашли су на улице и отворили прозоре.

Прво су мислили да ће он ипак ту негде да падне, да лупи, да се разбије. А онда се свима учинило као да обућар бира где ће се превалити у снег.

А када је сироти човек из улице Ратних другова скренуо према позоришту, сви су лепо видели да он не мисли скоро да пада и да ће га његова луда нога ко зна куд однети.

Већ је било врло много света на улицама и сви су могли да виде како он тужна лица јури на тој нози и како, као за последњи поздрав, маше крајевима свога капута.

Није могао да се заустави.

Клизало се на једној нози из улице у улицу.

А у глави му је била само једна једина жеља: да се спусти, да легне, да седне, да се преврне у тај лепо снег око себе.

Цео град је већ изашао на улице и у почетку нико није мислио да тај човек треба да седне

и да се одмори, већ су се сви плашили да се то брзо не сврши. Нека траје што дуже, мислили су они, и тако се не дешава сваког дана.

Онда је из општине дошло наређење да се тај човек заустави. Послати су ватрогасци и железничари да се ухвате за руке и затворе неколико улица.

Морали су мало да чекају јер је обућарева нога бирала најчудније улице и путеве. А онда су га видели како јури од гимназије према парку. Седам најјачих ватрогасаца и седам најјачих железничара ухватили су се за руке и стали на улазу у парк. А обућар је налетео на тај ланац и раскинуо га. Оборио је све ватрогасце и скоро све железничаре и продужио клизање.

Ватрогасци и железничари су се свађали око тога ко је крив, а крајеви обућаревог капута плазили су се издалека као језици.

Његова луда и незахвална нога носила га је ко зна куда, можда у пропаст.

Из парка се опет враћао ка главној улици. За њим су сада на великом растојању јурили аутомобили са фотографима. Хтели су да га сликају за новине.

Онда је из општине стигло друго наређење. Код пијаци да се постави ватрогасна музика а код музеја хор основне школе. Нека свирају и певају неке лепе песмице и нека храбре овог чудног човека, да не мисли да је сам.

Обућар је два пута пролетео поред дувачког оркестра и два пута поред сироте дечице која су се мрзла на снегу због њега.

Песмице су заиста биле лепе и полетне али се он није могао зауставити.

Људи га нису разумели. Викали су са тротоара: „Па станите, човече! Лепо станите!“ А он није могао да заустави своју луду ногу.

Други су викали: „Клин, само се спустите! Седите само!“ И показивали су му како, и ваљали се по снегу, али он то није могао.

Клизао се на једној нози — из улице Седам липа у Пинтерски сокак; из Пинтерског сокака право на Трг браће и сестара; па опет у парк, поред железничара и ватрогасаца који су се још увек свађали.

Онда су послали по председника свих обућара у Падајевцу, да му он онако, ко бајаги, каже строгим гласом нешто — можда ће се човек тргнути. Али, ни то није помогло.

Председник је стварно најстрожим гласом викао: „Хало, Клине! Станите, забога!“ али је Клин само пролетео на својој десној нози, са тужним изразом на лицу.

Јурио је, децо, кроз улице, преко мостова, гледао позната лица у маси која га је свуда пратила и дочекивала.

Ви сад већ сигурно питате: „Па није се, ваљда, клизао целог живота на тој једној нози?!“

Није се клизао целог живота.

Око пола дванаест, нешто пред подне, наставник гимнастике из Велике гимназије отишао је у општину и замолио да он нешто покуша. У општини му је одобрено, највише због деце која су већ два сата плакала и певала испред музеја.

Наставник гимнастике је све то извео врло просто, али са снагом и чврстином какву имају сви наставници гимнастике. Стајао је на Старом мосту и ко бајаги га све то није интересовало. И кад је обућар наишао — изненада се окренуо и подметнуо му ногу.

Луда Клинова десна нога полетела је увис и он је као најсрећнији човек на свету пао у снег.

Свет се окупљао да га види, да га додирне, да га пита, да га сликају за наше новине и за све новине на свету.

..

После је постао члан спортског друштва, почасни, са дипломом. Слика му је седам месеци стајала у излогу.

Исте године, два Француза, — браћа Курије, покушала су да понове његов подвиг али безуспешно. Клизали су се само 9 метара и 15 сантиметара, и још су се придржавали руком!

ДИЈАЛОЗИ

ГУБА: Дета, како се зове овај човек?
Посељаци: То је Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.

ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.
ГУБА: Француз? Како се зове?
Посељаци: Француз.

Исте радње, дај Француски — брава Курцић,
покушај да се одмаже првом изјавом, али она
неће да се одмаже. Како да се одмаже? У четвртак и 15 сеп-
тембра, и још су се предвиђали други.

НЕОБАЉНА

ПУМПА

(СЦЕНАРИО ЗА ТВ-ЕМИСИЈУ „ЛАКУ НОЋ, ДЕЦО“)

Гула држи аутомобилску пумпу у руци...

ГУЛА: Децо, како сте? ... Ја сам добро...
Погледајте — имам пумпу!... Лепа је, као
нова... И може да пумпа...

Само немам шта да пумпам!

Шта да радим са пумпом?

Једанпут сам, исто тако, имао виљушку а
нисам имао шта да једем...

Шта да радим са пумпом?

Знам како се пумпа — а немам шта да пум-
пам!

Пумпа

Шта да радим?

Могу да пумпам у празно... ево... али то
није ништа!

Шта да радим са пумпом?

Могла би лепо да пумпа али нема шта!

Могло бих да је покварим и да је бацим, али
не знам како се кваре пумпе.

Шта да радим?

Могло бих нешто друго да радим али ми сад
та пумпа смета. Морам са њом нешто да урадим.

Оставићу је овде па, ако је неко нађе, нека
је узме. Мени не треба.

Остави пумпу на столицу, гледа је и чека...

... Нема никога. Сви имају пумпе, никоме не треба моја пумпа.

Узме пумпу, гледа је са тугом и гађењем на одједном дрекне...

Шта да радим са пумпом?!

Улази тип са парчетом гуменог црева...

ТИП: А шта ја да радим са цревом?

Гула погледа типа и црево, види да је то такође бесмислено али му је његово прече...

ГУЛА: А шта ја да радим са пумпом?

Тип је очајан и љубоморан

ТИП: Ви бар можете да пумпате, а шта ја да радим са цревом?... Шта може да се уради са цревом?

ГУЛА: Па... ако имате чесму?

ТИП: Немам чесму!... Шта да радим?

ГУЛА: А шта ја да радим са пумпом?

ТИП: Ипак је боље — пумпа, него црево!

ГУЛА: Не верујем... Ако мислите да је боље...

Гула стидљиво куди пумпу. Недоумица. Гледају се. Гледају црево и пумпу. Неодлучно се замене. Гледају сад у замењене ствари, не знају шта ће.

ГУЛА: И шта ћете сада — са том пумпом?

ТИП: А шта ћете ви — са тим цревом?

Као горе: гледају се збуњени и неодлучни. Поново се замене, сваки своје...

ГУЛА: И шта ћете сада — са тим цревом?

ТИП: Баш ме брига за црево... Ја имам и цигарету!... Запалићу цигарету!

Пали цигарету

ГУЛА: Дајте и мени једну цигарету!

ТИП: Не дам!

Пауза. Крупно на Гулу. Гула очајнички... У камеру...

ГУЛА: Зашто ја имам пумпу? Шта да радим са пумпом?

НА СЛОВО, НА СЛОВО

(СЦЕНАРИО ДВАДЕСЕТЧЕТВРТЕ ЕМИСИЈЕ)

Учествују

МИЋА
АЋИМ
ЛОЛА
ЋУЗА
ПАЈА
ОСТОЈА
БАЈА

(Музика — шплица)

Отамњење

Тотал студија и слова азбуке. Мића силази.
Кад сиђе узме кишобран.

МИЋА: Било је то после првих киша, пре много, много година.

Неком цару киснула су нова одела, а он то није волео.

— Измислите ми кишобран! Хоћу кишобран!
— викао је цар.

— Измислићемо га, светли царе, само реците
— како изгледа?

— Обично, — рече цар — доле дршка, горе жица и платно.

— Жели ли, светли цар, да измислимо отворен или затворен кишобран?

— Измислите затворен — који се отвара!

— Тако је, захваљујући кишама а затим и том цару — измишљен кишобран. Затворен, који се отвара.

Лола прихвата кишобран од Миће.

ЛОЛА (пева):

Уморило се лето, нема лета,
издало га сунце и птице гласне.
Заборавило да пева и да цвета...
Уморило се лето, небо гасне.

Лола узима нов кишобран.

Уморило се лето, земља и дрво,
на ниском небу дан се клати...
Кишо јесења, водена мрво
— пробуди зрно да нам се врати.

Поново мења кишобран.

Пробуди хиљаду зрна лета,
што слепа своје име траже.
Научи свако како се цвета
и шта ће пролетњем дану да каже.

Предаје Ћузи кишобран.
Ћуза с кишобраном.

ЋУЗА: На уском месту срела се два господина. Један господин има налив-перо, други — два ораха у џепу.

— Ја сам члан Београдске филхармоније — рече први.

— Ја сам Петроније — рече други.

— Е, уклони се, Петроније, да прође члан Београдске филхармоније!

— Не могу, нисам на то навикао.

— Уклони се, Петроније! — рече члан Београдске филхармоније. Ударићу те кларинетом!

— Удари чим хоћеш! — рече Петроније. —
Ти мене кларинетом, ја тебе сунцокретом, прво
дршком, а онда цветом!

— Значи — двапут?

— Дватрипут!

Наљути се члан Београдске филхармоније,
дохвати кларинет и удари Петронија посред гла-
ве, где му стоји шешир.

(Кларинет)

Побесне Петроније, погледа члана Београдске
филхармоније, што му је то му је, и удари га
сунцокретом.

(Тас)

ЋУЗА (пева):

Клари (БУМ) — нетом, (БУМ)
сунцо (БУМ) — кретом, (БУМ)
прво (БУМ) — дршком, (БУМ)
онда (БУМ) — цветом! (БУМ)
Кларинетом,
сунцокретом,
прво дршком, онда цветом!
Бум! Бум! Трас!

(Говори) Бије Петроније, није да не бије, ал'
бије и члан Београдске филхармоније!

(Пева)

Клари (БУМ) — нетом, (БУМ)
сунцо (БУМ) — кретом, (БУМ)
прво (БУМ) — дршком, (БУМ)
онда (БУМ) — цветом! (БУМ)
Кларинетом!
Сунцокретом!
Прво дршком, онда цветом!
Бум! Бум! Трас!

(Говори) — Петроније — јаукну члан Бео-
градске филхармоније — ако те боли да преста-
нем?

— Ти престани — хукну Петроније — ја не
могу.

Па опет удри оном дршком и оним цветом.

(Пева)

Кад је било пола пет,
процветао кларинет,
распао се сунцокрет,
прво дршка, онда цвет.

(Тас)

(Говори) — Петроније, Петроније — поново
викну члан Београдске филхармоније — пусти
ме да прођем, уклони се!

— Нисам навикао, не могу!

— Дај ми нешто да ја тебе пустим!

— Ево ти два ораха.

Члан Београдске филхармоније узео она два
ораха и пусти Петронија преко моста.

Петроније пређе мост и викну „збогом“, а
члан Београдске филхармоније удари га ногом.

Мића уђе у први план и куцне Ћузу по рамену.

Ћуза му преда кишобран.

Мића и Аћим гледају рибе у акваријуму.

АЋИМ: (off) Мићооо!

МИЋА: (деци) Тренутак!

АЋИМ: (off) Мићооо!

МИЋА: Шта си хтео, Аћиме?

АЋИМ: Хтео сам да те питам — да ли знаш
како се броје рибе?

МИЋА: Знам, Аћиме... Рибе се броје као и
све друго: једна риба, две рибе, три рибе, чегири
рибе, пет риба... И тако даље...

АЋИМ: Не могу тако да се броје... Ја кажем „једна риба“ а прођу две... Ја кажем „две рибе“ а једна се врати. Рибе се уопште не броје... Њих нико не може да изброји...

МИЋА: Може, Аћиме, ево овако... Узмеш удицу и пецаш! Кад упецаш прву, кажеш „једна риба“. Кад упецаш другу, кажеш „две рибе“... И тако стално пецаш и бројиш...

*Мића оде.
Аћим.*

АЋИМ: Јао, што ти знаш... Тако се броје рибе које упецаш... А оне које не упецаш?... Баш ти знаш!... Рибе се уопште не броје... Оне се нервирају кад их неко броји... Зато стално пливају...

*Паја поред црне табле са прорезом.
На табли три речи: мост, гост, кост.
У свакој речи, место слова „о“, стоји по један ђеврек.*

ПАЈА: Мост, а слово „О“ направљено од ђеврека!... Бравооо!

Кост и поново ђеврек уместо слова „О“... Дивно!

Гост — и још један ђеврек!

Па то је... то је... ја не знам шта да кажем!

Дошло је неко дивно време да се и слова могу јести!

Пајо, више нећеш бити гладан. Читаћеш књиге и помало јести... Мало, мало па слово „О“! Мало, мало, па опет слово „О“!... Олово, Косово, Борово, мост, кост, гост!

Дивно, слатко, мало слово „О“.

Кад је тако, вечера би могла да почне. Салвета, наравно. Глад, разуме се. Добро расположење... све је ту!

Вади салвету.

Прво ћемо овом мосту одузети једно слово „О“! Тако... Да не би плакао, даћемо му неко друго слово... Рецимо... рецимо... „А“... Тако...

Узима ђеврек и ставља га на руку.

Затим ћемо овој кости такође узети једно слово... и то баш „О“, јер је то за мене врло важно... Узећемо „О“ и ставити неко друго слово... „В“!

Узима ђеврек и ставља га на руку.

... И тако редом... Овде пише ГОСТ, али зашто пише „гост“ — то нико не зна... Ја знам: овде пише „гост“ зато да бих ја могао узети слово „О“ и вечерати...

Узећемо, дакле, то слово „О“ и заменити га неким другим словом... Рецимо, рецимо... „Н“.

Ставља трећи ђеврек на руку.

... Ето тако. Сада је све у реду. Све је лепо и сви су задовољни!

Аћим се појави у отвору на табли.

АЋИМ: (off) Није истина!

Паја приђе Аћиму.

ПАЈА: Молим?

АЋИМ: Није истина!

ПАЈА: Објасните ми — зашто?

АЋИМ: Прво, то сам ја писао и то су моја слова...

ПАЈА: Дозволите, младићу, слова су ту. Ја нисам дирао ваша слова.

АЋИМ: Јеси, дирао си... Мењао си слова и покварио си ми речи...

ПАЈА: Добро, добро... То су неке ситне исправке. Немојте, младићу, од ситница правити проблеме...

АЋИМ: Нису то ситнице... Немој, Пајо, да се правиш!... Као да ме не познајеш и као да ниси крив...

ПАЈА: Не, не!... Не могу признати... Јесте, узео сам неколико слова, али сам на њихова места ставио друга. Иста таква и још лепша слова...

АЋИМ: Ти си узео ђевреке!...

ПАЈА: Ђеврецима није место ту... Ђевреци нису слова...

АЋИМ: Ја сам их ставио као украс.

ПАЈА: Тако је... Ви стављате ђевреке као украсе, а други немају шта да једу. Лепо!... Браво!...

АЋИМ: Не знам ја ништа... Ти си узео моје ђевреке, а сад их врати.

ПАЈА: Ништа, ништа... Ја само кажем да то није човечански.

АЋИМ: Врати ђевреке!

ПАЈА: У реду... Ја бих могао и да их не вратим...

АЋИМ: Не би могао... Мића каже да сам ја јачи од тебе!

ПАЈА: Вероватно, младићу... Врло вероватно. Ви сте сити, ја сам гладан... Извините, да ли су вам неопходна сва три ђеврека?...

АЋИМ: Пајо, шта се стално правиш...

ПАЈА: Рецимо... вама један а мени два... или, рецимо, вама два а мени један?

Штуца.

АЋИМ: Добро, даћу ти један...

ПАЈА: Хвала, младићу... Ви сте тако добри...

Паја даје Аћиму два ђеврека, себи оставља један.

... И ја бих желео да будем добар, али не могу кад сам гладан... (штуца)... и кад штуцам!

*Паја оставља Аћима.
Крене по студију и једе.*

(Паја пева)

Где је она лепа земља Грч-ка,
лепа земља Грч-ка,
лепа земља Грч?

Где се риба на маслини крч-ка,
на маслини крч-ка,
на маслини крч!

Где је она мала варош Гроц-ка,
мала варош Гроц-ка,
мала варош Гроц?

Где се бресква и јагода глоц-ка,
и јагода глоц-ка,
и јагода глоц!

Где је она мала гора Фруш-ка,
мала гора Фруш-ка,
мала гора Фруш?

Где у жбуну препелица шуш-ка,
препелица шуш-ка,
препелица шуш!

Где је оно дивно село Двор-ска,
дивно село Двор-ска,
дивно село Двор?

Где се пије бистра вода гор-ска,
бистра вода гор-ска,
бистра вода гор?

Претапање

*На сцени лутака.
На сцени је само генерал (лутка од кукуруза).*

(Војничка труба)

ГЕНЕРАЛ: Стој! Ко иде?

ВОЈСКА: (off) Кукуруз и шаша.

ГЕНЕРАЛ: Кукуруз напред, остали стој!

Улази војска — кланови кукуруза.

ВОЈСКА (пева):

Куку-куку,
Руку-рузи!
Куку-руку,
куку-рузи!

(Соло)

Преко поља равна
иде војска славна!
Над полегле траве
подигла је главе!
Ступа војска жута,
дрхти земља љута!
Дрхти земља црна
од милион зрна!

(Сви)

Куку-руку,
руку-рузи!
Куку-руку,
куку-рузи!

Војска се заустави.

ГЕНЕРАЛ: Четааа! Стој!

(Ефекат)

На-леее-во!

Окрену се према њему.

(Ефекат)

Генерал прошега поред строја.

Дође до војника без сабље.

Исправи се, исправи се!

Где је теби сабља?

ВОЈНИК I: На тоцилу, генерале! . . . Оштри се.

ГЕНЕРАЛ: Наоштри је добро, јуначе. Требаће ти!

ВОЈНИК I: Разумем, требаће ми!

Шета поред строја.

Заустави се пред војником без бркова.

ГЕНЕРАЛ: Исправи се! Гледај право! Где су ти бркови, јуначе?

ВОЈНИК II: Изгубио сам их у боју, генерале.

ГЕНЕРАЛ: Је ли те болело?

ВОЈНИК II: Не, није ме болело.

ГЕНЕРАЛ: Хвала ти, јуначе! . . . Добићеш од отаџбине сребрне бркове са златним венцем . . . Носићеш их у свечаним приликама.

ВОЈНИК II: Разумем! Само у свечаним приликама.

Шета још мало, затим се одмакне и заустави.

ГЕНЕРАЛ: Куку!

ВОЈСКА: Рузи!

ГЕНЕРАЛ: Куку!

ВОЈСКА: Рузи!

ГЕНЕРАЛ: Куку!

ВОЈСКА: Рузи! Рузи! Рузи!

ГЕНЕРАЛ: Јунаци, колико је сати?

ВОЈСКА: О-сам-на-ест ча-со-ва и шест ми-
-ну-та!

ГЕНЕРАЛ: Је ли то много?

ВОЈСКА: Не! То ни-је много!

ГЕНЕРАЛ: Иде ноћ, јунаци!...

ВОЈСКА: Нека иде!

ГЕНЕРАЛ: Тамна, црна ноћ!

ВОЈСКА: Врло вааа-жно!

ГЕНЕРАЛ: Ноћ је пуна непријатеља!

ВОЈСКА: Нема веее-зе!

ГЕНЕРАЛ: На језику наших непријатеља во-
лети значи — јести! Они вас воле и покушаће
да вас поједу!

ВОЈСКА: Нема везе!

ГЕНЕРАЛ: Не дајте се, јунаци! Семе куку-
руза не сме се затрети!

ВОЈСКА: Никад! Никад! Никад!

ГЕНЕРАЛ: У качамак?

ВОЈСКА: Никад!

ГЕНЕРАЛ: У проју?

ВОЈСКА: Никад!

ГЕНЕРАЛ: Са чварцима?

ВОЈСКА: Никад! Никад! Никад!

ГЕНЕРАЛ: Хвала вам, јунаци!

ВОЈСКА: Не-ма на че-му!

ГЕНЕРАЛ: На де-сно!

(Ефекат)

Војска се окрене.

... Напрееед марш! ... Лева — десна, лева —
десна, лева — десна, један — два!

(Добош и труба)

(Војска пева)

Куку-куку,
руку-рузи!

Куку-руку,
куку-рузи!

Преко поља равна
иде војска славна!
Над полегле траве
подигла је главе!
Ступа војска жута,
дрхти земља љута!
Дрхти земља црна
од милион зрна!

Куку-куку,
руку-рузи!
Куку-руку,
куку-рузи!

Напуштају сцену. Генерал последњи.

Мића спусти завесу.

Мића прилази камери и показује сат.

МИЋА: Децо, погледајте!... Овај мали сат,
овај сатић, ова играчка — показује осамнаест
часова и осам минута.

Толико време на тако малом сату — ја то
још нисам ни видео ни чуо.

Овај сат поклонићу Аћиму. Нека гледа и
нека се чуди!

Ставља сат на уво.

(Пева)

Тик-так,
тик-так,
тик-так!

Једна птица куца, куца, куца,
невидљиве залогаје кљуца!
Кљуца зрна часова и дана,
чудна птица, врло смешна храна!

Тик-так,
тик-так,
тик-так!

Мала птица у маломе стану,
појела је дан данашњем дану!
Прича, броји, тихо, ситно куца,
невидљиве залогаје кљуца!

Тик-так,
тик-так,
тик-так!

(Говори)

Колико је сати?
Много!
Хоће ли нешто сати остати и за Ањима?
Хоће!
Добро. Ти ћеш бити Ањимов сат, за његов
мали џеп и његов мали длан!

Сат и длан.

Претапање

Лолни дланови.
Она три пута пљеске.

ЛОЛА (пева):

Шта да раде дланови,
кад су руке празне,

као празне кутије,
као празне вазне?

Пљеска два такта длановима.
Швенк на руке у рукавицама које „лете“ као птица.

(Цвркутање)

Шта да раде дланови
када посла нема,
када нека друга рука
послује и спрема?

Као горе.
Руке — гуска.

(Гакање)

Шта да раде дланови
кад хоће да раде,
кад им нека друга рука
послове покраде?

Као горе.
Руке — зец.

(Лола)

Шта да раде дланови
кад их нешто сврби,
као птицу ново перо,
као лист на врби?

Као горе.
Руке — коза.
Ањим улази у кадар са руком — козом.
Само Ањим и коза.

(Мекетање)

АЊИМ: Ви сте коза?

КОЗА: Да.

АЊИМ: А да ли се козама говори „Ви“ или
„Ти“?

КОЗА: Зависи од козе. Ако познајеш козу — рећи ћеш јој „Ти“. Ако је не познајеш...

АЋИМ: Па ви сте прва коза у мом животу.

КОЗА: Зависи од живота. Колики је твој живот?

АЋИМ: Не знам... Сигурно је мали...

КОЗА: А да ли си замишљао козе... И, ако си их замишљао, како си их замишљао?

АЋИМ: Не знам... нисам их замишљао. Ја сам мали... Нисам имао времена све да замишљам.

КОЗА: Меее!... Извини, ја сам коза и морам мекетати.

АЋИМ: Ништа, ништа... И ја бих морао да сам коза...

КОЗА: Ти си интелегентан!

АЋИМ: Јесам... Да не знате, можда, колико је сати?

КОЗА: Не знам, веруј!...

АЋИМ: Па да, ви немате џеп... А ја имам џеп, али немам сат...

КОЗА: Не, не... није то због џепа.

АЋИМ: Знам... то је зато што сте ви коза... Ја ћу питати Мићу... Мића зна колико је сати... Мићо!... Мићо!...

Мића улази у кадар.

МИЋА: Молим, Аћиме!

АЋИМ: Је ли, Мићо, знаш ли ти колико је сати? Питао сам једну козу, али она не зна...

МИЋА: Не знам ни ја, али ћу погледати... Имам џеп и у џепу сат... погледаћу...

Мића вади сат и ставља га Аћиму на уво.

... Слушај како куца!

АЋИМ (пева):

Тик-так,

тик-так,

тик-так!

Једна птица куца, куца, куца,
невидљиве залогаје кљуца.
Кљуца зрна часова и дана,
чудна птица, врло смешна храна.

Тик-так,

тик-так,

тик-так!

Мала птица, у маломе стану,
појела је дан данашњем дану!
Броји, пева, ситно куца, куца,
невидљиве залогаје кљуца!

Тик-так,

тик-так,

тик-так!

МИЋА: Колико је још остало, Аћиме?

АЋИМ: Још мало... Остоја, Остоја, Остоја!

Камера на Остојин прозор.

ОСТОЈА: Овде!

АЋИМ: Остоја, ти сигурно не знаш колико је сати?

ОСТОЈА: Осамнаест...

АЋИМ: Јесте, осамнаест... али колико је минута?

ОСТОЈА: Осам...

АЋИМ: Јесте... откуда знаш? Сигурно си видео на мом сату!... Ја, Остоја, имам нов сат!... Погледај!

ОСТОЈА: Охо!... Оригинална „Омега“!

АЋИМ: Није важно!... Важно је да је сат и да куца... Слушај!

(Куцање сата).

ОСТОЈА: Одлично!... Одговори Остоји откуд „Омега“ основцу?

АЋИМ: Није важно... Добио сам.

ОСТОЈА: Од општине?

АЋИМ: Не...

ОСТОЈА: Од Олимпијског одбора?

АЋИМ: Не!... Нећу да ти кажем.

ОСТОЈА: Од основне основачке организације?

АЋИМ: Није!... Немој више да ме питаш, нећу да ти кажем! Боље иди спавај! Већ је осамнаест часова и десет минута!

ОСТОЈА: Остају овде!

АЋИМ: Ја ти кажем да ћеш заспати!... Боље иди па спавај...

ОСТОЈА: Однеси „Омегу“! Остави Остоју!... Остајем овде!

АЋИМ: Добро, шта вичеш! Никад ти нећу рећи од кога сам добио сат.

*Остоја потоне.
Кроз Остојин прозор — Баја.*

БАЈА (пева):

Море, море, плаво море,
вода доле, месец горе!
Модро лице, плаве боре...
Море, ах, море, ах, море!

Саплете се, налети на коцку.

Где је море, где су хриди?
Где је вода, где су лађе?
Како риба да се види?
Како талас да се нађе?

... Дозволите, је ли ово море, шта је ово?... Ту сам га оставио, знам добро... Прво сам насуо мало песка и шљунка... то је било дно... Затим сам по дну просуо много шкољки и алги... тако се прави море... Знаш! Ја сам стари морски вук! Кад направиш дно — онда сипаш воду!...

Мало посолиш... убацеш неку рибу, неког рака... и море је готово... Тако сам увек радио... Ја сам стари морски вук!... Не знам шта је ово?... Шта раде с тим морем?... Ја га оставим — они га склоне!... Ја га оставим — они га склоне!

... А можда је и мрак, па не видим добро!... Требало би да је ту... Ту је било... Покушају поново...

Седне на коцку и весла.

(Пева).

Море, море, плаво море,
вода доле, месец горе!
Модро лице, плаве боре!
Море, ах, море, ах, море!

Где је море, где су хриди?
Где је вода, где су лађе?
Како риба да се види?
Како талас да се нађе?

... Не! Не!... Ово је копно!... Сува земља!... Шта раде с тим морем? Аааа, нећу више!... Па нећу... не, не! Купајте се у кади, возите се на бициклу, пењите се на планине, не, не! Ја вам више нећу направити ниједно море!... Не! Не!

Оде, па се врати.

... Ево вам и ово весло — да мешате пекмез од шљива!

МИЋА: Био једном један стари Ф, један стари ФИЈАКЕР!

Слово Ф.

Сад га нема.
То је било у неко старо В, у неко старо
ВРЕМЕ!

Слово В.

Нема ни њега.
Остале су само У, само УСПОМЕНЕ!

Слово У.

(Музички фон — валцер)

Остала је, децо, само У, само УСПОМЕНА
на стари фијакер и на оно старо време.

Узима пеглу.

Једна стара П, једна стара ПЕГЛА...
Стара пегла, којом се пеглало оно старо вре-
ме, док је још био онај стари фијакер.
Пеглали су то старо време, пеглали, да не
буде старо, да буде увек младо.
Старо време је остарило, остарио је и онај
фијакер, остарила је и пегла...

(Музика — бленда)

... Дошла су нова, млада времена, друкчији
фијакери и друкчије пегле...

Оставља пеглу поред друге пегле, на дасци за пеглање.
Пегле.

(Бечки валцер — тихо)

I: Да, да... три четвртине... један-два-
три... један-два-три... Воал... марокен... креп-
дешин... рипс... тра-ла-ла-ла-ла-ла... Сећате ли
се Беча, драга моја?!

II: Да, да... Брокат, батист, ламе, пуплин...
хиљаду деветсто... седма или осма... Имала

сам течу у Бечу... Пеглали смо у Хохпеглара-
ју... Само тоал д суа...

Да, да... две године само тоал д суа. Дас
вар, алзо!

I: И онда сте отишли ван из Хохпеглараја?

II: Због вешплава, драга, само због вешплава.
Нисам могла дисати од тог вешплава.

I: Да, да... Вешплав и та електрика, па то
је страшно!... Те електричне пегле — па то је
немогуће... Ту нема шава, нема ревера... то је
тако просто! Но!

II: Примитивно, не? Бацили су нас ван, на
смеће?!...

I: Остале су успомене, мадам... Три четвр-
тине... Беч, мадам... Тра-ла-ла-ла-ла-ла...

Лола узима пегле и пегла по дасци.

ЛОЛА (пева):

Старе пегле, тужне даме,
давног доба бивши сјај,
остављене, ћуте саме...
Какав крај, ах, какав крај!

(Мотив бечког валцера)

Прошетајте, милостиве,
рано је за заборав.
Као некад топле, живе,
помилујте сваки шав...

(Мотив бечког валцера)

Дотакните хладним дланом
исти, стари, добри skut,
прошетајте стазом знаном,
као да је први пут!

(Мотив бечког валцера)

Као да смо опет тамо,
исти такт и исти стих.
Стара пегло, тужна дамо,
их либе дих, их либе дих!

(Мотив бечког валцера)

Аћик у раму, К. П.

АЋИМ: Постоји, децо, једна велика жута кућа са црвеним запушачем.

У кући живе три мале жене.

Кад се три мале жене посвађају — запушач искочи и пукне!

Од тога увек по једна звезда падне у море.
Због тога је море пуно звезда.

Шта још постоји? . . . Мићо, шта још постоји?

МИЋА: (off) Плава дршка!

АЋИМ: Јесте, децо, постоји и једна плава дршка. Кога мрзи да носи нешто тешко, плати два динара и носи само плаву дршку. Она је лака. За сваки круг плаћа се два динара . . .

Мићо, и шта још постоји?

МИЋА: (off) Једна жена на прозору стоји.

(Саксофон)

Швенк на други рам.
Сцена лутака.
У раму је дама.

ДАМА: Ох, тако сам сама у последњој ноћи.
Где су оне птице, где је онај цвет?

(Саксофон)

Швенк на господина.

ГОСПОДИН: Знао сам . . . После триста шездесет и четвртог, долази 365-ти дан . . . Нормално . . . Последњи дан и последња ноћ. Шта нам је то требало?

(Саксофон)

Швенк на даму.

ДАМА: Ох, тако сам сама, у последњој ноћи . . . Где је она врежа, где је онај вир . . . Где је онај вир?

(Саксофон)

Швенк на господина.

ГОСПОДИН: Врло је важно — стати, зауставити се, рећи: доста! . . . Међутим, дошли смо до краја . . . Сад је касно! Последња ноћ! . . .

(Саксофон)

Швенк на даму.

ДАМА: Ох, како сам сама . . . у тој последњој ноћи . . . Последњој такође и за мене! . . .

Господин улази у њек рам.

(Саксофон)

ГОСПОДИН: И ја сам сâм, дозволите . . . Сви смо ми сами . . . Свуд око нас само самоћа! . . .

ДАМА: И ви сте сами? . . . А знате ли где су оне птице, где је онај цвет?

ГОСПОДИН: Пардон . . . У случају . . . Када би . . . да ли бих смео? . . .

ДАМА: Где је она врежа, где је онај вир . . . онај вир?

ГОСПОДИН: Претпостављам да . . . с обзиром . . . међутим . . . ако би . . . мада . . .

ДАМА: Молим?

ГОСПОДИН: Но, с обзиром да . . . ако дозволите . . . био бих слободан . . . с вашим допуштењем . . .

ДАМА: Ох!

(Музика — танго)

Играју танго.

(Певају)

ДАМА: Штета, због оног лета!
ГОСПОДИН: Тачно, било је зрачно!
ДАМА: Мада, жељни смо хлада!
ГОСПОДИН: Стварно, то лето спарно!
ДАМА: Ипак, ја волим шипак!
ГОСПОДИН: Збиља, та здрава биља!
ДАМА: Међутим...
ГОСПОДИН: Заиста...
ДАМА: Премда...
ГОСПОДИН: С обзиром...
ДАМА: Уосталом...
ГОСПОДИН: Дефакто!

Мића и Аћим.

МИЋА: Кад сам ја, Аћиме, био мали, све је било мало, као мали прст.

Мале птице певале су са малих грана, мало сунце грејало је са малог неба.

Све је било мало, као дугме.

И све је лако могло да се загуби, јер је било мало.

То није било згодно.

Стално се неко губио и стално су га морали тражити.

Онда смо се договорили:

Оно што треба да је мало — нека остане мало, а све друго нека порасте.

Прво је порасло сунце.

Онда је порасло дрвеће и на крају су порасла деца.

Хтела су да порасту и дугмета, али им ми нисмо дали. Шта да радимо са великим дугметима? Дугмета треба да су мала.

Дугмета су онда рекла да ће остати мала али да ће се губити као пре.

И остала су мала, и стално се губе... А кад си ти, Аћиме, био мали?

АЋИМ (пева):

Кад сам био мали,
ја сам био мали,
нисам знао да сам мали,
јер сам био мали.

Када будем велики,
ја ћу бити велики,
знаћу да сам велики,
јер ћу бити велики.

Буза седи и прича. Вади муштиклу, ставља цигарету,
пали је, и пуши.

БУЗА: Кад сам ја, децо, био мали, уопште нисам знао да пушим. Уопште!

Нико није хтео да ми покаже како се пуши. Све сам морао сам.

Извадим муштиклу, ставим цигарету, запалим је... и повучем дим.

Повучем дим — а дим изађе кроз рукав.

Дим излази кроз рукав.

Страшно!

Повучем други дим — а други дим изађе кроз ногавицу.

Дим излази кроз ногавицу.

Шта се смејете? Био сам мали и нисам знао! Онда повучем и трећи дим, а трећи дим опет прође кроз рукав!

Дим кроз рукав.

Био сам мали и нико није хтео да ми покаже.

Бацио сам цигарету, бацио муштиклу! Зашто да пушим кад не умем?

Зашто да трошим новац на цигарете?

Питао сам маму шта да радим.

Мама је рекла: данас сви пуше а нико не говори француски.

Добро, нека пуши коме се пуши, ја ћу говорити француски.

Ево овако *(пева)*:

Кесксе?
Се ла киб!
Кесксе?
Се л табло!
Кесксе?
Се ла летр!
Кесксе?
Се л шапо!

(Говори кроз музику)

Ж суи дан ла шамбр. Ж суи ше муа, ж н суи па дан ла ри. Ву зет дан ла шамбр оси!

(Пева).

Кесксе?
Се ла кан!
Кесксе?
Се л пуасон!
Кесксе?
Се ла флер!
Кесксе?
Се л лапен!
Ла-ла-ла
Ла-лала-ла-ла!
Ла-ла-ла
Ла-лала-ла!

Мића у раму.

МИЋА: Знам шта ћу. Учићу вас бројању. Ви већ бројите до десет! Ја ћу вас сада научити да бројите до девет! Гледајте добро.

Изађе из рама и приђе корпи са зечевима (који се не виде).

Вади једног по једног зечића.

Један... два... три... четири... пет... шест... седам... осам... девет!

Ако нисте запамтили — ја ћу поновити!

Један... два... три... четири... пет... шест... седам... осам... девет...

*Браћа зечеве.
На зечеве.
Гаврило.*

(Саксофон)

*Пајаци — пантомима.
Гаврило.
Аћим и Мића.*

(Саксофон)

МИЋА *(живо)*: Аћиме, лепи мој, време је... Стигли смо поново до краја...

АЋИМ: А када једном нећемо стићи до краја?

МИЋА: Једном, Аћиме, кад не стигнемо...

АЋИМ: А сада смо стигли?

МИЋА: Јесте, Аћиме, стигли смо.

АЋИМ: Добро, онда... Лаку ноћ.

МИЋА *(живо)*: Лаку ноћ, децо, лаку ноћ!

*Одјавна шпица.
Затамњење.*

(Успаванка)

К Р А Ј

КАПЕТАН ЦОН ПИПЛФОКС

(РАДИО-ИГРА)

Лица

КАПЕТАН ЦОН ПИПЛФОКС

АРЧИВАЛД

СЕКИРА

КОРЊАЧА

КОНОВАЛ

ЧУДОВИШТЕ

ГУСАРИ

БРЗОГОВОРЕЋИ

СПИКЕР

(Ветар и таласи).

ГУСАРИ (*невају*):

Лепојке из Хаване
све стоје са стране, са стране,
питају: капетане,
како се зове ваш брод?

А капетан им руком мане,
тим лепојкама из Хаване,
што стоје тако са стране, са стране:
— Освета, то је мој брод!

(Музика).

СПИКЕР: После једне туче у ливерпулској
луци, гусарски капетан Цон Пиплфокс, звани

Звоно, био је пензионисан. Одређена му је бедна пензија и нешто инвалидског додатка, за 72 ране добијене у гусарским биткама.

Заставе и оружја однети су у музеј, а храбра посада искрцана на копно и послата да се усавршава у различитим занатима.

Међународни гусарски савез, у знак протеста против ове подмукле игре, престао је да напада енглеске трговачке бродове, који су се после тога толико намножили да су били све чешћи судари и то на отвореном мору...

Када се, међутим, у Кинеском мору појавило седмоглаво чудовиште, и почело као од шале да потапа енглеске, и не само енглеске лађе, и када нико од тадашњих владиних мезимаца није имао храбрости да пође и да чудовиште ликвидира, — дакле, када је све било тако као што сам вам рекао, — јави се наш гусарски капетан, дивна једна фигура, звани Звоно, и рече: „Вратите ми једрењак, вратите ми мојих седамдесет гусара, вратите ми заставе и оружје — и нека ме поједе морски пас ако се не вратим са свих седам глава тога чудовишта!“

Влада је, разуме се, пристала одмах и једино се управа музеја дуго противила, тврдећи да су гусари одвратни и да ће упропастити и заставе и оружје. Ствар је ипак уређена и капетан је добио све што је тражио, уз обећање да ће пазити на заставе и да ће гусари редовно чистити своје секире, нарочито после борби прса у прса, по којима је наш јунак био познат и омиљен!

(Музика).

СПИКЕР: Ту тек, у ствари, почиње наша прича...

ГУСАРИ (*невају*):

Лепојке из Хаване,
све стоје са стране, са стране,

питају: капетане,
како се зове ваш брод?

СПИКЕР: Песма коју слушате ори се на том дивном гусарском броду... Певају је најславнији гусари света, а слуша Џон Пиплфокс, гусар са 72 ране, кога су срамно хтели да пензионишу и смире бедном пензијом!

Правац је Кинеско море!

ГУСАРИ (*настављају песму*): ... А капетан им руком мане.

КАПЕТАН: Доста! (*Нагли тајац. Само хармоника испадне, па опет тајац*). Синови! — сами смо, само небо и море! Питам вас, тако вам застава овог брода, да ли сте икада у свом псећем животу срели чудовиште са седам глава?

ГУСАРИ: Никад, капетане!

КАПЕТАН: А, питам вас, тако вам мора, да ли бисте хтели да га видите?

ГУСАРИ: Свакако, капетане!

(*Ветар, галебови, море*).

КАПЕТАН (*замишљено*): Добро, певајте даље...

ГУСАРИ (*почињу опет прву строфу песме*).

КАПЕТАН (*нагло прекида песму*): Доста!

(*Тајац*).

Синови, тако вам истока и запада, знате ли како се треба борити против седмоглавог чудовишта?

ГУСАРИ: Снагом, капетане!

КАПЕТАН: А питам ја вас, убојице и прописвети, имамо ли ми снаге?

ГУСАРИ: Имамо, капетане!

КАПЕТАН: И шта нам још треба?

ГУСАРИ: Ветар!

КАПЕТАН: Ветар имамо, сто му громова!

КОРЊАЧА: Пушке!

КАПЕТАН: И пушке имамо, страшљивче!...

(*Пауза, море, галебови*).

Хајде, момци, шта нам још треба?

АРЧИБАЛД (*бојажљиво*): Памети!

(*Тајац*).

КАПЕТАН: Шта рече?

АРЧИБАЛД (*несигурно*): Кажем... Можда нам треба нешто мало памети...

(*Тајац*).

КАПЕТАН (*замишљено*): Тачно... (*Измењеним гласом*). Добро, а питам ја вас, слушајте ме добро, — имамо ли ми, гусари, памети?

(*Само крик галебова*).

КАПЕТАН: Но, Арчибалде?

АРЧИБАЛД (*оклевајући*): Не знам, капетане!

КАПЕТАН (*повишено*): Коновале?

КОНОВАЛ: Нисам приметио, оче наш!

КАПЕТАН: Корњачо, одговарај — имамо ли ми памети или не?

КОРЊАЧА (*бојажљиво*): Ја сам бедник... али шта ја знам... Некада, кад сам био у основној школи, мислим да сам имао нешто тако... Али сада, тако ми неба... не верујем...

(*Пауза*).

КАПЕТАН: Према томе, ако ми гусари немамо памети, — а вероватно да је и немамо — како ћемо савладати то чудовиште са седам глава?

(*Пауза*).

КАПЕТАН: Питам вас — како?

ГУСАРИ (*тихи жагор*).

СЕКИРА: Капетане, ви сте наш отац... Пустите ме против педесет Турака... самог — само сабља... Али што се тиче овога што тражите, од нас, бедних гусара... ипак...

КАПЕТАН (*почиње да мрмља и зуји*).

СЕКИРА: ... можда...

КАПЕТАН (*значајно*): Ћути, ћути кад размишљам... (*Појачава и убрзава зујање*).

СПИКЕР: Капетан је стварно размишљао, а море је ударало о бокове једрењака, док се ветар носио са црним облацима...

(*Ветар, море, музика*).

Прошла су два дана капетанових размишљања, два дана пуна језиве тишине и сумњи. Трећега дана капетан је изишао из своје кабине у плавој кошуљи, која је увек обећавала да ће се ствари добро завршити.

(*Оштар бат корака*).

КАПЕТАН (*радосно и свечано*): Синови!

(*Бат гусарских корака*).

Синови!... Ако немамо памети, као што је по свој прилици и немамо, то не значи, тако ми сунца, да је нећемо стећи!

ГУСАРИ (*без разумевања*): Тако је, капетане!

КАПЕТАН: Предлажем... слушајте — не предлажем него наређујем да цела посада од данас па за још двадесет и један дан — решава укрштене речи!

(*Ударац бубња и таса*).

СПИКЕР: То је заиста била сјајна идеја. Гусари су се нагло почели усавршавати у свим наукама, тако да је капетан пун вере гонио једрењак према Кинеском мору. Опет се чула хармоника и

опет се орила песма, међу овим, тако рећи, простим људима.

ГУСАРИ (*невуше, хармоника их прати*).

СПИКЕР: Али зла коб овог једрењака није мировала. Двадесет и седмог дана пловидбе дежурни стражар са прамца затражи пријем код капетана. Овај му то не ускрати.

ГУСАР (*нијано*): Капетане, ова флаша извучена је ноћас из мора...

КАПЕТАН (*сањиво*): Пуна или празна?

ГУСАР: Капетане, у њој је нека порука... Хик!... Ух, опет сам се напио рибљег зејтина...

КАПЕТАН: Добро, отвори флашу и прочитај...

(*Пуцањ запушача и шуштање хартије*).

ГУСАР: Ево шта пише... Ево: „Проклет нека је... онај час... када сам напустио свој... мирни гусарски позив... и пошао... и пошао против седмоглавог чудовишта...“

(*Пауза*).

КАПЕТАН (*нервозно*): Шта је? Читај даље!

ГУСАР: Добро, ево шта каже даље: „... Зашто морам да умрем у најлепшим годинама...“ (*Полако се трезни и хвата га страх*)... овај...

КАПЕТАН: Стани! Иди и погледај да неко не прислушкује пред вратима!

(*Бат корака. Отварање врата. Жагор гусара*).

КАПЕТАН: Шта је, прислушкујете, а?

ГУСАРИ (*несигурно*): А, не... Не... Ништа... Онако... Пролазили...

КАПЕТАН: Галебићи — да се случајно нисте — уплашили?

ГУСАРИ: Не, не!... Баш!... Зашто да се плашимо!... Врло важно!...

КАПЕТАН: Можда бисте ипак хтели да чујете...

КОРЊАЧА: Па кад смо већ ту...

КАПЕТАН: Добро... Хајде, читај даље!

ГУСАР (са све већим ужасавањем): Ево шта пише даље: „Чудовиште је прогутало досада две стотине морнара...”

ГУСАРИ (жагор страха).

КАПЕТАН (оштро): Читај даље!

ГУСАР: Даље пише: ... „Зашто морам да умрем у најлепшим годинама...”

ГУСАРИ (жагор ужаса).

КАПЕТАН: Доста!

КОРЊАЧА: Да чујемо, капетане, до краја!...

КАПЕТАН: Рекао сам — доста!... Дај ми писмо!... Нећемо се, ваљда, забављати глупостима које пишу пијани гусари!... Попио човек све из флаше па онда сео да пише писмо!...

СЕКИРА: Ако дозвољавате, капетане, још две-три речи... Сад је најзанимљивије!...

КАПЕТАН (увређено): О, молим!... Изволи-те, прочитаћемо — па шта? Ево — ја ћу прочитати — па шта? Шта ту може да буде занимљиво? Шта је ту страшно? Ево, слушајте: „Потопило нам је брод... Сви моји другови су већ на оном свету... Сада сам ја на реду... Збогом, мила моја мајчице...” (Измењеним, лажно сигурним гласом). Ето, шта ту има: „збогом, мила моја мајко” — баш је згодан!...

ГУСАРИ (жагор све већег страха).

СЕКИРА: Капетане... може ли још мало?...

КАПЕТАН (збуњено): Још мало?... Ево још мало: „... То чудовиште је најстрашније на свету”... (Измењеним гласом). Па шта онда? „... Ево, оно већ долази по мене...”

ГУСАРИ (жагор ужаса).

КАПЕТАН (сасвим пометен): Овај... баш је смешан: „Дошао је мој последњи час...”

СЕКИРА: Ужасно, капетане!

ГУСАРИ: Ужасно!

КАПЕТАН (тихо): Шта је ужасно... (Јаче). Добро... шта је ту ужасно?... А?... (Дрекне, и

сам избежумљен од страха и пометен). Напоље!... Напоље, страшљивци!... Напоље... Напоље!... ГУСАРИ (са жагором одлазе).

(Ударац у врата. Пауза у потпуној тишини).

КАПЕТАН (уморно и тихо): Стварно није згодно... Није згодно...

СПИКЕР: Капетан се, разуме се, није уплашио језиве судбине овог несрећника, јер се он — тако нам свега на свету — ничега у животу није плашио... Он је у овом тренутку морао да мисли само на то — како ће посада поднети ово заиста тешко искушење...

(Пауза).

Његово страховање показало се као сасвим оправдано, јер је на једрењаку дошло до пометње... Гусари су били савладани страхотама из писма...

(Музика — језе и страха).

ГУСАР I (језивим шапатам): Чудовиште га је појело!... Знам... Појело га је!...

ГУСАР II: Није, ваљда, писао из утробе!...

ГУСАР III: Познајем ја њега... То је Џек из Зеделанда!...

ГУСАР II: По чему га познајеш?... Да није по рукопису?...

ГУСАР III: Није по рукопису... Ја сам неписмен... Познајем га по флаши... Само је он пио таква пића...

(Музичка завеса).

ГУСАР IV: Ко каже да оно неће и нас појести...

ГУСАР V: Смазаће нас као бифтек...

ГУСАР IV: Ја сам чуо... да оно има... више од седам глава... само нико није стигао да их преброји јер би одмах био поједен.

ГУСАР V: Ох, мила моја мајчице... што ме више ниси тукла да не одем на море...

ГУСАР IV: Ја се бојим...

ГУСАР V: Ја се ужасно бојим!...

СПИКЕР: Исте ноћи покушао је да побегне крмарев помоћник, а једна група гусара предлагала је да се прамац брода окрене према Енглеској и да се окану ове пустоловине... *(Са олакшањем)*. Но, Џон Пиплфокс звани Звоно не би био Џон Пиплфокс када не би умео у свакој прилици да нађе најбоље решење!...

(Бат корака замишљеног човека).

КАПЕТАН: Синови! Ви сте ми се уплашили?!...

(Само крик галеба).

Кукавице, је ли вас много страх?

(Крик галеба).

Бедници, имате ли језике?

ГУСАРИ *(мумлају)*.

КАПЕТАН *(огорчен)*: Сто му громова, ја изгледа нисам знао са ким полазим на овај пут! Тако је — нисам знао!... Али ће бити добро, тако ми олује, да видите ко је — Џон Пиплфокс... *(Убрзани бат корака)*. *(Удаљен)*. Гледајте!

ГУСАРИ *(са ужасом)*: Ооооо!... Не, капетане!... Не, не!... Ужас!...

(Пљусак воде).

СПИКЕР: У том тренутку овај дивни човек прескочи ограду једрењака и вода пљусну... Посада полете, али капетана више није било на води... Бедни страшљивци занемели су од стида и страха... И то је тако трајало два... три... шест... о!... девет... десет... дванаест минута... Капетан се није појављивао из воде... И

кад су сви мислили да је крај, и кад је верни Секира полетео ка слагалиштима барута да дигне ово смрдљиво корито у ваздух — *(дирљиво)* кад му већ нема најлепшег и најсмелијег! — у том тешком, дугом, језивом тренутку — исплива храбри капетан из воде, носећи у зубима женку ајкуле тешку 40 фунти, и у свакој руци још по седам малих ајкула!...

ГУСАРИ *(жагор дивљења)*.

СПИКЕР: То је био подвиг довољан да потпуно поврати веру поколебана посаде. То је био подвиг који је изазвао потоке суза код ових храбрих, сурових људи... Они падоше на колена и заклеше се најхрабријем од храбрих да ће га следити до смрти... Ветар дуну још снажније и витки једрењак још хитрије полете према Кинеском мору...

(Ветар, море, музика).

... Педесет и четвртог дана пута, пред самим Кинеским морем, које се жутело у даљини (или је само тако изгледало) — дочека их у Рудолфовом мореузу необичан мали чамац, са још чуднијом посадом... Хтели су на брод. Капетан нареди да их приме. Било их је седморица... Брзо се успузаше уз конопце који су им били бачени...

ГУСАРИ *(жагор)*.

КАПЕТАН *(расположено)*: Шта је, јунаци?

БРЗОГОВОРЕЋИ *(говори врло брзо и неразумљиво)*.

КАПЕТАН: Шта говоре ови људи?

СЕКИРА: Капетане, ако дозвољавате, то је једно мало племе брзоговорећих људи... Знате, они брзо говоре... Још једном сам их срео на овом истом месту...

КАПЕТАН: Добро, па шта хоће?

СЕКИРА: Ево, сад ћу да их питам!... *(Наставља да говори брзо и неразумљиво)*.

БРЗОГОВОРЕЋИ *(одговара као горе)*.

СЕКИРА: Кажу да се радује што смо дошли, али не верује да ћемо моћи да савладамо чудовиште.

КАПЕТАН: Чег се плаше, сто им брзих језика!...

СЕКИРА (*говори брзо и неразумљиво*).

БРЗОГОВОРЕЋИ (*одговара исто тако*).

СЕКИРА: Кажу — опасно је...

БРЗОГОВОРЕЋИ (*као горе*).

СЕКИРА: Кажу — чудовиште је до сада потопило шеснаест бродова... Ми смо, тако рећи, седамнаести...

КАПЕТАН: До сто ђавола, то смо и ми знали!... Питај ти њих имају ли шта паметније да нам кажу!

СЕКИРА (*брзо говори*).

БРЗОГОВОРЕЋИ (*одговара*).

СЕКИРА: Капетане, ево шта кажу: кажу да одемо у Пећину чаробног еха... Она, кажу, није нека обична пећина, већ ви поставите једно питање, а она вам одговара... Кажу, могли бисмо да је питамо за чудовиште...

КАПЕТАН: Врло добро!... Захвали им се и реци да спреме велику гозбу, јер ћемо се ускоро вратити... И замоли их — да том приликом мало спорије говоре...

ГУСАРИ (*смеју се*).

БРЗОГОВОРЕЋИ (*исто тако*).

(Пауза — музика).

СПИКЕР: То је био још један корак ближе опасности. Међутим, код посаде није више било никаквог колебања. Једрењак се укотви код Црвене стене, и капетан са неколико најхрабријих момака пронађе пећину брзо и лако, како је само он то умео...

АРЧИБАЛД (*шапато*): Јесмо ли ту?

КОНОВАЛ: Ту смо ваљда...

(Кораци кроз ехо).

КАПЕТАН (*снажно*): Е-хеј!

ОДЈЕК: Е-хеј! Е-хеј! Е-хеј!

КАПЕТАН: Чујеш ли ме, Пећино?

ПЕЋИНА: Чујем, шта се дереш?

ОДЈЕК: Чујем шта се дереш?

КАПЕТАН: Дошао ти је капетан Џон Пипл-фокс, звани Звоно, чула си ваљда за њега...

ПЕЋИНА: Чула сам, — ти си брица, је л' да?

КАПЕТАН: Вештице, не изазивај, сасућу ти ову кубуру у ждрело!

КОНОВАЛ: Не, капетане!

АРЧИБАЛД: Не, капетане, морамо се савладати!... Она зна... Зар хоћете да нас опет врате у пензију?!...

КАПЕТАН (*љут али уздржан*): Дошао сам да ми кажеш како да савладамо седмоглаво чудовиште.

ПЕЋИНА: Зар те није страх?

КАПЕТАН: Шта се то тебе тиче?!... Одговарај на питање!...

ПЕЋИНА: Слушај, глупи гусаре!... Клади се са тим чудовиштем — да си ти паметнији, и добићеш опкладу. Оно је још глупље од тебе!

КАПЕТАН: Како да се кладим?

ПЕЋИНА: Ево овако, слушај: постави му неколико питања и клади се са њим да неће умети да одговори...

КАПЕТАН: А у шта да се кладим?

ПЕЋИНА: Па у ту твоју гусарску главу... Ако оно погоди, ти му за опкладу дајеш главу... Ако не погоди — ти њему исеци за сваку погрешку по једну главу...

КАПЕТАН: Добро, а сад кажи — каква питања да му поставим?

ПЕЋИНА (*иронично*): Па нека згодна питања...

КАПЕТАН (*нервозно*): Каква су то згодна питања?

ПЕЋИНА: Па да буду више тешка него лака!...

КАПЕТАН (*огорчено претећи*): Слушај, глупачо, не изазивај!... Јер ако те ја сада...

АРЧИБАЛД: Не, капетане!

КОНОВАЛ: Капетане, мислите на будућност своје деце!

КАПЕТАН: Какве деце, кенгуре! Откуд мени деца!

КОНОВАЛ (*извињавајући се*): Извините, хтео сам само мало да је умилостивим...

КАПЕТАН (*нежно, мирније*): Вештице, имала си срећу!... Реци сад — каква питања, каква питања да му поставим?

ПЕЋИНА: Ви-ше те-шка не-го ла-ка!...

ОДЈЕК: Више тешка него лака!...

КАПЕТАН: И шта још?

ПЕЋИНА: И ни-шта ви-ше!

ОДЈЕК: И ништа више. И ништа више!

СПИКЕР: Можда би већ био крај ове наше приче, да ова подла пећина није направила грубу шалу са нашим јунацима. Оставити људе са пола објашњења — то заиста могу само пећине камена срца... Момци су се вратили на једрењак али без песме и са много нових брига.

КАПЕТАН: „Питања, питања!“ — ал' каква питања да му поставимо.

ГУСАР: Па да — кад оно има седам глава.

КОРЊАЧА: Капетане!... Ви можете рећи да сам ја један прост гусар... Али када би мене неко питао, сто му флаша: „Реци, Корњачо, зашто галеб може да поједе рибу, а риба галеба не може?“ — ја, тако ми весла, не бих умео да одговорим!...

АРЧИБАЛД: То је глупо питање! Ниси ти чудовиште!

СЕКИРА: Да га питамо, да га питамо... где је Корњача изгубио тур својих панталона!... (*Наметљиво се смеје*).

КОРЊАЧА: Не! Могли бисмо да га питамо, рецимо — колико пива може да стане у ту твоју мешину? (*Смеје се наметљиво*).

ГУСАРИ (*смеју се*).

КАПЕТАН: Престаните са глупостима! Шта ће то чудовиште да мисли о нама?!

СПИКЕР: Два дана су протекла у нагађању без успеха. Нико није умео да каже како треба преварити чудовиште које нема само једну глупу гусарску главу, већ седам — ко зна каквих глава! Требало је измислити питање!...

ГУСАРИ (*жагор*).

СЕКИРА: Капетане!... Ја мислим... могли бисмо да вежбамо...

КАПЕТАН (*нервозно*): Како да вежбамо?...

СЕКИРА: Па овако, на пример: да неко од нас буде као чудовиште, Корњача или неко други, је л' те...

КАПЕТАН: И шта онда?

СЕКИРА: Онда, рецимо, да му постављамо нека питања а он да одговара...

КАПЕТАН (*замисљено*): Може... може, тако ми гусарске славе! (*Пауза*). Добро си се то сетио. (*Пауза*). Корњачо!

ГУСАРИ (*жагор*).

КАПЕТАН: Корњачо!

КОРЊАЧА: Извол'те, капетане!

КАПЕТАН: Слушај, гусаре!... Постављам те за чудовиште!... Тако... Имаш да замислиш да имаш седам глава и да си глуп као чудовиште!... То теби неће бити тешко... Ја имам у тебе поверења...

КОРЊАЧА: Капетане, ја вама не могу ништа да одрекнем... Ви сте наш отац... Али зар не би могао Секира, рецимо, — он је глупљи и од мене и од чудовишта...

КАПЕТАН: Доста! Ти си незахвалан!... Стани овде и одговарај на питања!... И добро помисли шта ћеш да кажеш...

ГУСАРИ (*жагор радозналости и узбуђења*).

КАПЕТАН: Секиро, постави прво питање!

СЕКИРА (*лажно понизно*): Кад ви кажете, капетане!... (*Измењеним гласом*). Слушај ти, љубре седмоглаво, је л' чујеш, ти, гуштеру један!...

ГУСАРИ (*смеју се, прво бојажљиво а затим громко*).

КАПЕТАН: Доста!

ГУСАРИ (*нагло прекину смех. Остане само један танак глас и смеје се и даље*).

КАПЕТАН (*удара шамар, чује се тресак, затим тајац*).

СПИКЕР: Ту је капетан, за кога би се стварно могло рећи да је уздржљив и племенит, ту је он неозбиљном простаку дунуо такав шамар својом левицом да се овај зачас нашао у рукама окупљених гусара.

КАПЕТАН: Немој бити непристојан, гусаре!... Хајде почињи!

СЕКИРА: Је л' из почетка?

КАПЕТАН: Не! Од, шамара! (*Почиње дискретно да се смеје вицу који је направио*).

ГУСАРИ (*снисходљиво се смеју са капетаном. Смеју се све јаче, настаје права провала гусарског смеха*).

КАПЕТАН (*накашље се, и смех престане одједном*).

СЕКИРА: Је л' може?

КАПЕТАН: Може.

СЕКИРА: Овако... Кажу ти мени, је л', колико је то... на једном месту три смокве и на другом месту три смокве?

КОРЊАЧА: Е, нећу... То је рачун... То није...

КАПЕТАН: Ако је рачун!... Имаш да одговориш. Ти си сад чудовиште.

КОРЊАЧА: Па шта ја знам...

КАПЕТАН: Хајде, полако. Замисли — овде три смокве и тамо три смокве... То је... то је...

КОРЊАЧА: Седам!

КАПЕТАН: Па седам, сигурно! Шта се мислиш...

ГУСАРИ (*жагор и смех*).

КАПЕТАН: Доста! Идемо даље!

СЕКИРА: Кажу ти мени... Кажу... где је галебу десно крило?

ГУСАР: Згодно питање!...

КОРЊАЧА: Галебу је десно крило... десно крило... с десне стране!

СЕКИРА: Тачно је, тако ми секире! (*Уздржано и нервозно*)... А кажи ти мени — ко је најлепши гусар на свету?

КОРЊАЧА (*одмах патетично*): Капетан Џон Пиплфокс, звани Звоно!

ГУСАРИ (*одобравање — плесак*).

КАПЕТАН: Ах, ти... ово ти је стварно било згодно!... (*Измењеним гласом*)... Чекај ја, чекај ја једно питање.

ГУСАРИ (*умирују једни друге*).

КАПЕТАН: Замислимо овако, момци... Замислите сада овако...

ГУСАРИ: Да чујемо, капетане!...

КАПЕТАН: Да чујете, је л'?... (*Важно*). Знаете шта, момци, да се договоримо. Боље да то питање одмах чује седмоглави!... То је такво питање, тако сам се сетио... Ех, где си сада!...

ГУСАРИ (*охрабрени*): Па сигурно — где је сад? Где си, а?

ЧУДОВИШТЕ (*удаљено*): Полако, полако, ево мене!...

(*Хулање ветра. Тресак. Музика*).

СПИКЕР: Неочекивано, кад се баш не би могло рећи за наше гусаре да су били спремни, изрони из мора пред прамац брода огромно седмоглаво чудовиште!... Не, такво чудо још нико не виде на свету!... Седам глава љуто је сиктало са седам вратова, плазећи се халапљиво... (*С уздахом, без наде*). Гусари, нека вам је сада ваш велики капетан на помоћи!!!

ЧУДОВИШТЕ: Шта тражиш овде, пацове?

КАПЕТАН: Дошао сам да видим шта има у тих твојих седам глава, гуштеру пијани!

ЧУДОВИШТЕ: Има у свакој седам пута више него у твојој!

КАПЕТАН: Кладим се да нема!

ЧУДОВИШТЕ: Кладим се да има!

КАПЕТАН: Кладим се у своју гусарску главу да нема!

ЧУДОВИШТЕ: Кладим се у својих седам глава да има!

КАПЕТАН: Добро, седмоглави, ако пристајеш — да ти измерим памет... Поставићу ти питања... Ако не одговориш тачно — оде ти свих седам глава...

ЧУДОВИШТЕ: А ако одговорим!?

КАПЕТАН: Ево ти ове моје гусарске главе!

ЧУДОВИШТЕ: Хајде, питај!

КАПЕТАН (*после краће паузе*): Реци ти мени овако: реци ми — шта је најлепше на свету?

ЧУДОВИШТЕ: Најлепше на свету... Најлепше на свету... Најлепше на свету...

ГУСАРИ: Не зна, не зна, капетане! Сеците му главу — шта чекате?!

КАПЕТАН: Знаш или не знаш?

ЧУДОВИШТЕ: Знам! Најлепше на свету је...

КАПЕТАН: Но, знаш или не знаш?

ЧУДОВИШТЕ: Не знам!

КАПЕТАН: Дај онда једну главу!

(*Фијук сабље*).

ЧУДОВИШТЕ (*реагује*).

КАПЕТАН: Најлепша на свету је гусарска застава!

ЧУДОВИШТЕ: Имам још шест глава, а ти само једну... Постави друго питање!

КАПЕТАН: А сад ми реци шта је — најјаче на свету?

ЧУДОВИШТЕ: Најјаче на свету је слон!

КАПЕТАН (*збуњено*): Шта рече?

ЧУДОВИШТЕ: Слон је најјачи на свету!

КАПЕТАН: То ти је неко рекао!

ЧУДОВИШТЕ: Нико није рекао. Дај главу! Дај главу, гусаре!

КАПЕТАН: Чекај мало...

ЧУДОВИШТЕ: Дај главу!

КАПЕТАН: Грешка, гуштеру! Погрешно си! Од једног слона јача су два слона!

ГУСАРИ (*одушевљење*).

КАПЕТАН: Дај још једну главу!

(*Фијук сабље*).

ЧУДОВИШТЕ (*реагује*).

ГУСАРИ (*одушевљење*).

ЧУДОВИШТЕ: Питај још нешто... Ја имам још пет глава, а ти само једну!

КАПЕТАН: Ево још нешто, гуштеру!... Реци ми — шта је најслађе на свету?

ЧУДОВИШТЕ: Најслађе на свету? Најслађе на свету је бундевино семе!

ГУСАРИ (*грохотан смех*).

СПИКЕР: Капетана је оволика глупост чудовишта већ нервирала. Иако се нешто није осећао добро, замахну сабљом и посече још оних пет-шест глава, које су немоћно сиктале са танких вратова!...

(*Неколико фијука сабљом. Музика*).

СПИКЕР (*одагне*): Тако се, ето, завршио последњи подвиг храброг гусара Џона Пиплфокса, званог Звоно. Када се вратио у домовину, начелник адмиралитета понудио му је своју ћерку за жену, велику јахту од јапанског дрвета и орден Златног мача, који је до тада носио само један пук јуришне коњице. Капетан, дирнут овом пажњом, захвали се на великој свечаности у Лондону. Прими одликовање, а младој дами се извини због свог ниског порекла и недовољног образовања. Не ожени се, дакле, већ укрца храбру посаду на јахту од јапанског дрвета, и крете на пут... Сунчали су се и пецали рибе, а када би плуснула киша, повлачили би се у салоне и решавали укрштене речи!...

ГУСАРИ (*певају песму „Лепојке из Хаване“*).

КАКО СУ ПОСТАЛЕ РУЖНЕ РЕЧИ

(РАДИО-ИГРА)

(Харфа).

ПРИПОВЕДАЧ (преко музике): Ви, децо, знате шта су то принцезе. Принцезе целог дана иду у новим хаљинама, а тати и мами говоре „Ви“. Њихови очеви су краљеви, а мајке су им краљице.

(Краљи мотив харфе).

(Преко музике). Сеђаше једном тако принцеза Кристина, кћи Ричардова. У крилу јој вез, у десној руци златна игла. У иглу уденут златан конац.

Кристина везе златног голуба на јастуку краља Ричарда. Ричард се храни медвеђим месом и сања страшне снове: аждаје и октопоне.

Кристина му је кћи. Она га воли. Она везе голуба на његовом јастуку да лепо сања.

... Усред тих лепих златних мисли принцеза се убоде на иглу!

(Оштар гласандо на харфи. Музика престаје).

ПРИНЦЕЗА: Ох, ти мала шашава игло!... Шашава! Шашава!

ДАДИЉА (запрепашћено): Принцезо!?

ПРИНЦЕЗА (збуњено): Мадам! Ова је игла шашава, мадам!

ДАДИЉА: Каква реч, принцезо?!... Каква страшна реч?!

ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам...

ДАДИЉА: Недостојна једног племенитог створења!

ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам...

ДАДИЉА: Од таквих ружних речи и зидови се стиде!

ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам...

ДАДИЉА: Кћери Ричардова, поверите својој дадиљи — колико у свом срцу носите ту ружну реч?

ПРИНЦЕЗА: Три недеље, мадам.

ДАДИЉА: Колико пута сте је ставили у уста, дете моје?

ПРИНЦЕЗА: Колико пута сам се убола, мадам.

ДАДИЉА: Реците ми, принцезо, да то није било често...

ПРИНЦЕЗА: Не могу вам то рећи, мадам. Ја нисам вешта са иглом.

ДАДИЉА: Принцезо! Ви такву реч нисте могли измислити у својој малој златној глави?...

ПРИНЦЕЗА: Нисам, мадам.

ДАДИЉА: Неко је унео у двор ту ружну, прљаву реч.

ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам.

ДАДИЉА: Неко је дозволио себи да у вашем присуству употреби најружнију од свих речи...

ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам.

ДАДИЉА: Принцезо, тако вам очеве круне, поверите ми његово име!

ПРИНЦЕЗА: То је мој брат, мадам... мали Леополд.

ДАДИЉА: Леополд?!... Па Леополду је тек шест година?!

ПРИНЦЕЗА: Свеједно, мадам. Леополд је бистар.

ДАДИЉА: Он је бистар, принцезо, али не толико да би могао да измишља ружне речи.

ПРИНЦЕЗА: Али он је то рекао.

ДАДИЉА: Када је рекао?
ПРИНЦЕЗА: Пре три недеље, мадам. Био је код мене у соби и рекао је.
ДАДИЉА: Тако мали и племенит, а тако ружна реч...
ПРИНЦЕЗА: Мадам, Леополд је сео на иглу.
ДАДИЉА: Сео је на иглу?
ПРИНЦЕЗА: Да, мадам... Сео је на иглу и то га је заболело...
ДАДИЉА: Игла је била на столици?!
ПРИНЦЕЗА: Јесте, мадам... Он је мени украо птицу...
ДАДИЉА: И ви сте му ставили иглу на столицу?
ПРИНЦЕЗА: Јесам, мадам. Ја нисам знала да ће он говорити ружне речи.
ДАДИЉА: Не можемо замислити да се у тој малој глави родила тако ружна реч.
ПРИНЦЕЗА: Не, мадам. Њега је само јако заболело.
ДАДИЉА: А где је сада ваш брат?
ПРИНЦЕЗА: У својој соби, мадам.

(Музички прелаз).

ДАДИЉА: Леополде, ви сте мали?
ЛЕОПОЛД: Нисам. Ја нећу да будем мали.
ДАДИЉА: Ви сте наш мали принц...
ЛЕОПОЛД: Нисам. Ја сам већ скоро велики.
ДАДИЉА: Не, Леополде. Велики мушкарци су друкчији.
ЛЕОПОЛД: Какви су?
ДАДИЉА: Велики мушкарци имају мачеве...
ЛЕОПОЛД: Па и ја имам мач!
ДАДИЉА: Добро... Али велики мушкарци јашу коње...
ЛЕОПОЛД: И ја могу да јашем коња.
ДАДИЉА: Велики мушкарци говоре ружне речи.
ЛЕОПОЛД: И ја говорим ружне речи.

ДАДИЉА: Не, Леополде, ви сте мали. Ви не можете знати ружне речи.

ЛЕОПОЛД: Ја знам. Зато што сам велики.

ДАДИЉА: Не, не...

ЛЕОПОЛД: Знам и знам. Ево сад ћу да ти кажем. Само дођи овде, да нико не чује...

(Шапуће).

ДАДИЉА: Леополде?! Господе!... Принче, тако вам очеве круне, морате ми одмах рећи од кога сте чули ту ружну реч!

ЛЕОПОЛД: А шта ћеш ми дати?

ДАДИЉА: Леополде, ја вас преклињем...

ЛЕОПОЛД: Мораш ми прво нешто дати...

ДАДИЉА: Донећу вам бич из штале...

ЛЕОПОЛД: А ако не донесеш?

ДАДИЉА: Донећу... Принче, преклињем вас!

ЛЕОПОЛД: Ако хоћеш да чујеш ту ружну реч, онда однеси у кухињу живог миша... и онда ћеш је чути. Као ја...

ДАДИЉА: Од кога?

ЛЕОПОЛД: Онда ћеш видети од кога!

(Музички мотив).

ПРИПОВЕДАЧ: Дадиља узрујана отрчи у дворску канцеларију. У канцеларији напише налог да се ухвати први живи миш који помоли њушку и да се затим пусти у кухињу међу куварице. Чувар дворског печата удари велики црвени печат. Ухватише миша и пустише га у кухињу.

(Оштар глосандо на харфи).

МАРГАРИТА: Јууу, шашави мишу, шашави, шашави, шашави...

ОФИЦИР: Маргарита!

МАРГАРИТА: Ваша светлости...

ОФИЦИР: Сиђите са столице, Маргарита!

МАРГАРИТА: Нека, молим, прво склоните тог шашаваог миша! . . .

ОФИЦИР: У име краља, сиђите са столице!

МАРГАРИТА: Зашто у име краља? Шта сам учинила?

ОФИЦИР: Назвали сте тог миша ружним именом.

МАРГАРИТА: Ја нисам знала да је он краљевски миш . . .

ОФИЦИР: Сиђите одмах са столице!

МАРГАРИТА: Ево, сишла сам!

ОФИЦИР: Маргарита, миш није био краљевски. Ви сте употребили ружну реч . . .

МАРГАРИТА: Какву ружну реч!?

ОФИЦИР: Ви добро знате, Маргарита, која је то ружна реч.

МАРГАРИТА: Ја сам рекла мишу да је шашав.

ОФИЦИР: Јесте, Маргарита. А на двору његовог величанства не могу се говорити тако ружне речи.

МАРГАРИТА: Зар се ни мишу не могу говорити?

ОФИЦИР: Ни мишу, Маргарита!

МАРГАРИТА: Али то је мала реч?

ОФИЦИР: Мала је, али ружна.

МАРГАРИТА: Сада ћете ме сигурно обесити?

ОФИЦИР: Јесте, Маргарита. Постоји краљевски указ да се обеси оно прљаво лице које је измислило ту ружну реч.

МАРГАРИТА: Господине, ја вас молим да ме не обесите!

ОФИЦИР: Можемо и да вас не обесимо, Маргарита. Реците — од кога сте чули ту ружну реч и обесићемо неког другог.

МАРГАРИТА: Ако нећете да ме обесите, ја ћу вам рећи од кога сам је чула . . .

ОФИЦИР: Говорите!

МАРГАРИТА: Само да се сетим . . .

ОФИЦИР: Немате времена, Маргарита. Сутра ћемо вас обесити.

МАРГАРИТА: Имам времена. Ја ћу се одмах сетити.

ОФИЦИР: Сетите се . . . Неко вам је морао рећи ту ружну реч . . . Вероватно неки невоспитани мушкарац?

МАРГАРИТА: Мушкарац? . . . Јесте, био је мушкарац. Знам да је био мушкарац.

ОФИЦИР: Говорите!

МАРГАРИТА: Био је мушкарац и био је коњушар . . .

ОФИЦИР: Наш, краљевски?

МАРГАРИТА: Јесте!

ОФИЦИР: Камило?

МАРГАРИТА: Не.

ОФИЦИР: Блек?

МАРГАРИТА: Не.

ОФИЦИР: Себастијан?

МАРГАРИТА: Није . . .

ОФИЦИР: Стари Барнабас?

МАРГАРИТА: Јесте, он је био . . . Али молим да и њега не обесите.

ОФИЦИР: Можете ли се сетити, Маргарита, када је Барнабас изговорио ту ружну реч?

МАРГАРИТА: Ја вас молим да га не обесите . . . а он је изговорио ту реч кад му је изгорела штала, и пола коња.

(Кратак музички мотив).

ПРИПОВЕДАЧ: И краљеви људи одоше у краљевску шталу, коњушару Барнабасу. Тражили су кога да обесе због те ружне и прљаве мале речи . . .

(Крај музичког мотива).

ОФИЦИР: Барнабасе! . . . Барнабасе!

ГЛАС: Он слабо чује, господине.

ОФИЦИР: Ехеј, Барнабасоооове! . . . Немој да ти сабљом прочачкамо уши!

БАРНАБАС: Да, да . . . сабљом, разумем.

ОФИЦИР: Слушај добро: је ли теби једне зиме изгорела штала и пола коња?

БАРНАБАС: Нема шта, горело је...

ОФИЦИР: Сети се, Барнабасе, да ли си тада говорио какве ружне речи?

БАРНАБАС: Нема шта, говорио сам... Колико сам их знао, толико сам и говорио.

ОФИЦИР: Колико ружних речи, Барнабасе?

БАРНАБАС: Нема шта, и није их било много — једна... али папрена...

ОФИЦИР: Добро је, Барнабасе, хвала. То нам је требало. А сад ћемо да те обесимо.

БАРНАБАС: Аха.

ОФИЦИР: Разумеш ли — да те обесимо.

БАРНАБАС: Нема шта — да ме обесите, разумем.

ОФИЦИР: Јесте, Барнабасе. У име краља Ричарда бићеш обешен зато што си измислио ту ружну, прљаву реч.

БАРНАБАС: Нема шта, добро је срочено... Него, господине, ми радимо с коњима а коњи су вам погане животиње... Једном ме је један звекнуо по зубима... Не може се коњу лепим речима.

ОФИЦИР: Не, Барнабасе, на двору краља Ричарда никада и никоме се неће говорити ружне речи.

БАРНАБАС: Да, да... А осим тога изгорела ми је штала и пола коња, а онда вам, нема шта, сама дође таква реч...

ОФИЦИР: Спреми се, Барнабасе. Некога могамо да обесимо. Такав је указ.

БАРНАБАС: Аха. Разумем. Таква вам је служба.

ОФИЦИР: Није служба, Барнабасе. Указ је такав.

БАРНАБАС: Нема шта, оглувео сам начисто... А када бисте ви то мене вешали?

ОФИЦИР: Сутра рано.

БАРНАБАС: Може, нема шта... Да... А да ли бисте ви мени дали написмено тај указ, да оставим унуцима?... Неће им после нико верова-

ти да је и њихов деда Барнабас ушао у краљевски указ!

ОФИЦИР: Слушај, Барнабасе. У том указу нема твог имена. Тамо стоји: да се одмах обеси оно лице које је на двору измислило ружну реч.

БАРНАБАС: Разумем. То значи, могао би бити и неко други... ја тако разумем.

ОФИЦИР: Онај који је измислио ту реч.

БАРНАБАС: Онда бих вам ја, господине, рекао да идете на обалу Мена. На тој обали има светионик... У том светионику вам је неки Клаудије. Он се свађа са ветровима и измишља те ружне речи... Заслужио је двапут да га вешате, нема шта...

ОФИЦИР: Ми ћемо, Барнабасе, обесити онога ко је измислио ту реч...

БАРНАБАС: Он је измислио, господине... Такав му је посао — ништа да не ради већ да се свађа... Да...

ОФИЦИР: Добро, Барнабасе, па откуда онда теби та реч?

БАРНАБАС: То вам је тако, господине: кад вас коњ звекне по зубима — треба вам таква нека реч... А коњушар је глуп да сам нешто измисли, нема шта... И онда ја то чујем од тог Клаудија и кажем: баш добро, права реч за коњушара, то јест за коња кад те звекне... Да...

ОФИЦИР: И где кажеш да тражимо тог Клаудија?

БАРНАБАС: На обали Мена, господине. Тамо вам је светионик... Поздравите га.

(Музички мотив).

ПРИПОВЕДАЧ *(преко музике)*: Пођу сад краљеви људи да траже обалу Мена и светионичара по имену Клаудија.

Нису га дуго тражили. Како се приближе реци, чују где ветар носи и расипа по обали ружне речи...

(Музички мотив претала се у фијукање ветра и шума реке.
Екстеријер).

КЛАУДИЈЕ (виче): Шашавиини... Шашавило шашави, доста је. Доста си се шашавио!...

ОФИЦИР: Клаудије!

КЛАУДИЈЕ: Рашашавио се, чујеш ли — рашашавио сеее!

ОФИЦИР: Хееј, Клаудије!

КЛАУДИЈЕ: Ко је то?

ОФИЦИР: Краљеви људи.

КЛАУДИЈЕ: Кога краља?

ОФИЦИР: Краља Ричарда. Твог и нашег краља...

КЛАУДИЈЕ: Тако је.

ОФИЦИР: Слушај, Клаудије, какве ти то ружне речи расипаш са светионика?

КЛАУДИЈЕ: То се ја са ветром препирем.

ОФИЦИР: Али зашто ружним речима?

КЛАУДИЈЕ: Гаси ми лулу већ тридесет година... Може му се рећи што и свињи...

ОФИЦИР: Слушај, Клаудије. Није лепо говорити ружне речи...

КЛАУДИЈЕ: Гаси ми лулу, господине...

ОФИЦИР: Постоји краљевски указ, Клаудије, да се сместа обеси онај ко измишља и протура недозвољене речи.

КЛАУДИЈЕ: Аха. Значи, има неке речи које више нису дозвољене.

ОФИЦИР: Нису дозвољене ружне речи.

КЛАУДИЈЕ: И како ви цените то што сам ја викао ветру?

ОФИЦИР: Ружно је и прљаво, Клаудије.

КЛАУДИЈЕ: Може бити... И шта сте оно још рекли?

ОФИЦИР: Рекли смо да те обесимо!

КЛАУДИЈЕ: Тако ваљда пише у том указу?

ОФИЦИР: Тако је, Клаудије. Обесити сместа оног ко је измислио ружну реч.

КЛАУДИЈЕ: Неко се, значи, стара за речи?

ОФИЦИР: Јесте, Клаудије. Ружне речи множе се и скачу као буве. Једна се увукла и у краљевски двор.

КЛАУДИЈЕ: Чак тамо?

ОФИЦИР: Чак тамо... И то је пошла одавде, са твог светионика!

КЛАУДИЈЕ: Свашта, господине. Никад не бих помислио!... И шта сте оно још рекли, поново сам заборавио?

ОФИЦИР: Морамо те обесити, то смо рекли... Зато што си измислио ружну реч.

КЛАУДИЈЕ: Тако је. Што сам измислио ружну реч...

ОФИЦИР: Ако си је ти измислио?

КЛАУДИЈЕ: Добро, господине. А сад ми реците: ако је нисам измислио ја — кога бисте онда вешали?

ОФИЦИР: Мораш нам рећи, Клаудије, од кога си чуо ту ружну реч. Онда ћемо обесити њега.

КЛАУДИЈЕ: Ви се шалите, господине?

ОФИЦИР: Не задржавај нас, Клаудије... Говори од кога си чуо ту реч па да идемо даље...

КЛАУДИЈЕ: Знате шта, господине — ако сте већ решили да вешате, вешајте мене...

ОФИЦИР: Ми ћемо обесити онога ко је измислио...

КЛАУДИЈЕ: Рачунајте да сам је ја измислио. Друкчије не би могло бити.

ОФИЦИР: Обесићемо те, Клаудије, ако је тако!

КЛАУДИЈЕ: Тако је, господине!...

ОФИЦИР (мења глас): У име његовог величанства краља Ричарда, а на основу краљевског указа, Клаудије, светионичар са обале Мена, лишава се слободе и осуђује на смрт вешањем. Пресуда ће бити извршена... Који је данас дан?

КЛАУДИЈЕ: Петак, господине,

ОФИЦИР: Нисам тебе питао, Клаудије!

КЛАУДИЈЕ: Свеједно је петак.

ОФИЦИР: Лишен си слободе, Клаудије, и немаш права да говориш!... Који је данас дан?

ГЛАС: Петак, господине!

ОФИЦИР: ... Пресуда ће бити извршена у суботу, трећег марта 1762. године у 10 часова на мосту Великог лава!

(Добоши).

ПРИПОВЕДАЧ: ... Ето, децо, тако је било. Везали су Клаудију руке, бацили га на коња и одвели у тамницу. Да га обесе — зато што је измислио ружну реч и зато што је та реч као бува одскакутала чак до краљевог двора: од светионичара Клаудија до коњушара Барнабаса, од Барнабаса до краљевске куварице, од куварице до принца Леополда, и од принца Леополда до саме принцезе Кристине, лепе и миле, најлепше васпитане девојчице...

И, ето, децо, прошло је данас, и данас је већ сутра и кад буде десет часова, обесиће Клаудија. Скупиће се много света на мосту Великог лава и свима ће им бити објашњено: да је до самог краљевског двора стигла ружна реч, да је ту реч измислио светионичар Клаудије и да ће именованог Клаудија обесити за пример, да нико више не измишља и не говори ружне речи.

(Добоши и жпгор масе).

... Девет часова и педесет минута — десет до десет! Клаудије, који је измислио ружну реч, налази се под вешалима.

(Добош јако).

ОФИЦИР (накашље се): Због тога што је измислио и протурио ружну реч и пошто је признао кривицу, светионичар Клаудије са обале Мена осуђен је на смрт вешањем!

... Овим се даје на знање куварицама, коњушарима, светионичарима и осталим простим лици-

ма да забораве ружне речи и да не измишљају нове, јер ће сви редом свршити на вешалима!

(Маса: Оооо!)

(Добоши).

... Клаудије, јеси ли спреман?

КЛАУДИЈЕ: Колико је сати, господине?

ОФИЦИР: Још седам минута до десет.

КЛАУДИЈЕ: Спреман сам, господине... Да се не провали мост, господине, много је света?!

(Добоши).

ОФИЦИР: Пре него што буде обешен, осуђени Клаудије има право на последњу жељу. По члану 23. Закона о неприродним смртима...

(Маса: Оооо!)

... Осуђени Клаудије, обраћам се теби!... Слушај ме пажљиво! Пре него што будеш обешен, милошћу краљевских закона, биће ти испуњена последња жеља!...

КЛАУДИЈЕ: Хвала вам, господине...

ОФИЦИР: Можеш појести и попити шта хоћеш... Можеш написати писмо. Можеш пушити... Можеш сести и одморити се...

КЛАУДИЈЕ: Врло сте љубазни, господине.

ОФИЦИР: Оптужени Клаудије, саопшти нам своју последњу жељу!

(Добоши).

КЛАУДИЈЕ: Колико је сати, господине?

ОФИЦИР: Још четири минута...

КЛАУДИЈЕ: Дакле, овако... Жеља ми је да видим краља Ричарда!

(Маса: Ооооо!)

... Ако је будан и ако још има свог старог коња, могао би стићи пре десет, то јест пре него омрсим конопац!

(Маса: Ооооо!)

ОФИЦИР: Клаудије, жеља ти је глупа!...

КЛАУДИЈЕ (кроз зубе): Може бити!...

ОФИЦИР: ... То није жеља за осуђеника који ће кроз неколико минута висити на коноцу!... Ја ти саветујем да промениш жељу!...

КЛАУДИЈЕ: Морам вам признати, господине, ја сам први пут под вешалима, а прост сам... ветар ми је продувао мозак с обе стране... Међутим, било би ми веома корисно да видим краља Ричарда!...

ОФИЦИР: Дрзак си, Клаудије!... Да ниси под вешалима — бацио бих те у тамницу!...

КЛАУДИЈЕ: Колико је сати, господине?

ОФИЦИР: Још три минута!

КЛАУДИЈЕ: Прилично је касно!...

ОФИЦИР: Губимо време, Клаудије!... Говори, имаш ли какву паметну, разумну жељу?

КЛАУДИЈЕ: Ви сте млади, господине, и нећете се сетити!... Пре тридесет година одронила се обала Мена!... Једне ноћи!... Расушила се земља, три месеца није било кише!... У дубоку воду пао је коњ!... У оно време било је добрих коња!... Јаких, мудрих!... Да, господине. Али је тада и Мен био јак и бесан!... Диваљ, господине, као вепар!... Била је ноћ!... што коњима баш не одговара!...

ОФИЦИР: Пожури, Клаудије, закаснићемо!...

КЛАУДИЈЕ: Одмах, господине!... Била је, дакле, ноћ, а Мен је дохватио коња и понео га према вировима!... Заборавио сам да кажем: на коњу је био коњаник и то нико други, господине, него наш краљ Ричард!

(Маса: Ооооо!)

А шта је краљ за једну дивљу и глупу реку? Ништа!... И не може се замерити ништа тој великој и слепој води!... Те вам реке имају или неке своје краљеве или никад нису чуле за краља!

(Маса: Ооооо!)

Да, господине!... А и краљ, да извините, кад се нађе у дивљој води, није више краљ!... него се врти као сламка или као стара ципела!...

ОФИЦИР: Дрзак си, Клаудије!...

КЛАУДИЈЕ: ... Још мало, господине!... Колико је сати?

ОФИЦИР: Близу смо!... Још два минута!

КЛАУДИЈЕ: Кратка је ово прича, господине!... Дакле, дави се наш краљ Ричард на свом коњу у вировима Мена!... Дошла му хладна вода до браде!... Да плива не може, у оном краљевском оделу!... Тако је, господине!... Сиромах и гоља би и испливао!... Али на краљу су вам чизме и кабаница и два пуда злата!... И шта ће краљ? Почне викати!... Кад је већ краљ — жао му је умрети!... Запомаже краљ, али је пуста обала Мена!... Само мој светионик!... И тако вам, господине, дође да ће прост и глуп Клаудије спасти краља Ричарда!

ОФИЦИР: Лажеш, лопове!

КЛАУДИЈЕ: Не лажем, господине!... Краљ је жив, а да ја лажем, досада би га појеле рибе, ракови и!...

ОФИЦИР: И?

КЛАУДИЈЕ: ... И пужеви, господине! Пужеви би појели краља!

(Маса: Ооооо!)

... Чујем ја — нешто цвили, да простите — као пас или просјак!... Истрчим на обалу!... Оно опет цвили!... Али цвили из воде!... Видим, Мен

ће опет некога прогутати!... Скочим у чамац и завеслам... Још не знам ко се кува у тој чорби... Давила се свакојака багра, али краљева никад није било... И тек, да простите, кад потегнем да га увучем у чамац, видим да је нешто велико и златно...

(Добоши).

ОФИЦИР: Још минут, Клаудије!

КЛАУДИЈЕ: ... Стићи ћу, господине... Спасем га, а још не знам да је краљ. Сад свеједно, мислим се, мора се поступити по пропису... Подигнем му ноге и нагазим га... овде, под ребра... Истече вода, она из њега... много воде и свакојаке прљавштине... И он отвори очи!... Искобељао си се, кажем му ја, а он само гледа... у мене па у ону велику воду... Не верује или не разуме... Однесем га у светионик, пресвучем... скинем му оне чизме и оно злато... сипам му рума, покријем га ћебетом... и још га ништа не питам...

(Добоши).

(Виче да надјача добоше): ... Да, господине... Не питам ништа... А кад је било пред зору, подиже се он са постеље, дохвати свећу, принесе је да ме, ваљда, боље погледа и викну: „Јеси ли ме ти спасао из ове шашаве воде“?

(Маса: Оооо!)

(Добоши све јаче).

(Виче): Да, господине, баш тако: из ове шашаве воде!!! А ја кажем: Ја сам!... А он каже: А знаш ли кога си спасао?... А ја кажем: не знам!... А он каже: спасао си краља! Краља Ричарда, шашава будало!...

(Маса: Оооо!)

... А ја се сагнем да се поклоним краљу, а он ме, да простите, поткачи ногом ту негде испод леђа. — „Стани, каже, шашави, ја ћу се теби поклонити!“

(Добоши).

(Уморно) каже: Ја ћу се теби поклонити, јер си ми спасао живот! И поклонио се, господине... Пре тридесет година... Оставио ми златник велики као тигањ... Што није било рђаво... и ту реч, што је, као што се види, испало рђаво... Прилично рђаво...

(Пауза).

... Колико је сати, господине?... Је ли време?

(Сат почиње да откуцава): Кажем вам, то са том речи испало је рђаво... И тако је ја од тог дана почнем надевати ветровима што дувају на обали Мена... Осам... девет... десет... десет, господине... Време је...

(Добоши јако).

ПРИПОВЕДАЧ (преко добоша): Како је чудна ова прича о ружним речима!... Појавила се једна ружна реч, доскакутала као бува на сам двор! Принцеца је чула од малог принца, мали принц од куварице, куварица од коњушара, а коњушар од светионичара Клаудија!...

И кад је због тога требало да обесе Клаудија, открило се да је он ту реч први пут чуо од самог краља Ричарда!

Да ли су обесили Клаудија?

Нису! Нису могли! Није Клаудије измислио ружну реч!

Да ли су обесили краља Ричарда?

Не. Зашто да га обесе? Он је био краљ, а осим тога био је, вероватно, много љут на реку Мен и на обалу која се одронила!

(Музика).

ВУКОВА АЗБУКА

На. Зашто не те либе? Он је био краљ, а
после тога био је, вероватно, нешто другачије
Можда не убије нико и државу!

(Музика)

АЗБУКА АЗБУКА

А

То није слово,
на споменик личи слову.
А као Аманет:
научи ме да пишем као што говорим,
да читам како је написано.
А као АЗБУКА,
А као АКЦИЈА ОПИСМЕЊАВАЊА.

Б

Б у БУКВАРУ
набубрило
да букне
као барут,
као бомба
у бубну опну.
Будибокснама!
Буљук
баба
буљи у
боб
цаба:
буба
БУКВАР у
буцаку
аба.

В

У Вуково доба
владала је мода
да се свака глава
за две турске прода,
јер ће само тако
сванути слобода.
Вук је био мудар,
није дао главу,
мислио је главом
и био у праву
и помоћу главе
стекао је славу.

Г

Као пречага,
 као грана или греда,
 Г се подигло горе,
 нагло се под углом
 и гледа.

Д

Д се као дугме пришило за непце,
 као медањак, па само слади:
 дудињо, дињо, дрењино,
 дуњо,
 драга душо моја . . .
 Д као добар дан,
 Д као слатки надев језика.

Б

Сви против мрака!
Мрак мраку!
У тамнице с мраком!
Доле мрак!
Подржите БАКА!
Част БАКУ!
У победе с БАКОМ!
Живео БАК!

Е

Е се отворило
као извор па тече,
као пупољак па цвета,
као Сунце па греје ...
Као препелице
чуче у житу слова
мале искре светлости.

Ж

Блажене ли су жене
и све женско што живи
и пружа живот из жиже те сржи,
у жетви жезла жеженог
што са неба пржи.
Благо Жупи и Гружи,
благо Божани и Ружи
— не дадоше ни грош
за овај жути брош.

З

Видиш брезе
помислиш на чезе,
памтиш чезе
сетиш се лепезе
тамног ока
прозирне принцезе,
што ти иза
заборава резе
сланом сузом
завичаја везе
златне туге
и сребрне језе.

И

И човеку служи
да тече и траје
док очима кружи
по небеској врећи,
док се мисо маје
да открије шта је
то што треба рећи.
Док тражи и бира
пусти И да свира.

Ј

Када се неки глас кроз језик разлије,
с крајева се ухвати Ј, као кајмак.
Према томе, Ј и јесте глас и није.
Добро је за јаја, чај, промаје и пихтије.

К

К кракато
спремило се за скок.
Копитом копа,
као кошута
скакутаће кроз речи.
Кас кроз кукуруза клас,
велико скакање
кроз кокошке и кокодакање.

Л

Али, али
али мали жали,
али жали
што смо се растали ...
Ја сам мала
па ако сам мала,
има лоле
који мале воле ...

Шта би душа да то није знала:
да јој лакне кад се грло такне
лаким луком Л као гудала.

Љ

Да је Љ нешто и да ваља
не би га имали сеЉак и праЉа,
мрЉа и гоЉа, чкаЉ и ЧкаЉа.
Љубав? Да, ал љубав је патња.
КраЉ? Такође, ал где да нађеш краља?

М

Мамуран

миш

у

мемли

музеја

мерка

мртвог

мамута:

Мајку

му,

миленијуми

минуше,

мраз

међу

мамутима

начини

масакр

и

помор . . .

Међутим

миш

још

мрда,

мишу

су

мало

и

мраз,

и

мачка,

и

мишпомор.

Н

У нануле може
и два Н да стане.
У банане као у нануле,
у наранџе као у банане.
Н се кане и у чај од нане.
Натруни се мало Н
и у нокле слане.
НАТЕНАНЕ, као неман,
само са Н хране . . .
Као звоно звони Н
и нема му мане.
Мада уме, као НЕ,
да гађа ко тане.
Ал те ситне нитне
збиља нису битне.

Њ

Њ није право слово
мада је налик на њ.
Посекли здраво слово
остао глуви пањ.
Међу словима
Њ је велико
жвањ-жвањ.

О

ОПЕРАЦИЈА 30 СЛОВА.
 Свако слово по једно ново око.
 Србија узела оловку и рачуна:
 колико векова
 и још колико Вукова јој треба
 да се описмени.

П

Као пупољак
 П пупи на усни,
 да прасне, прсне, прхне, потече
 — у пољубац, псовку или песму.
 П
 прво слово
 сваког почетка,
 понедељка као и претка.

Р

RRRRRR

кад се нешто о нешто трља,

RRRRRR

кад се нешто нечим дрља

RRRRRR

кад нешто кроз нешто срља,

RRRRRR

кад се нешто низ нешто котрља...

Облак о облак

па гrrrrrrрми

и цело небо

у сребрној сrrrrrrрми.

С

С

СА

САТ

С

СО

СОСА

СОСА СА САТОМ

САМО СОСА СА САТОМ

СОСИНА СЕСТРА

СЕТИЛА СЕ СОСЕ У ТРСТУ

САКРИЛА САТ У СЕЖАНИ

САД СЕ СОСА ПОНОСИ САТОМ

САТ СЕКУНДИРА КАО СОСИНО СРЦЕ

СОСО СОСО

НОСИ САТ СА СОБОМ

СПАВАЈ СА САТОМ

СЛИКАЈ СЕ СА САТОМ

САД СИ СОСО СТО ОДСТО СИГУРНА

Т

ТАТА
 ТАТИН ТАТА
 ТАТИНОГ ТАТЕ ТАТА
 ТАТИНОГ ТАТЕ ТАТИН ТАТА
 ТАТИНОГ ТАТЕ ТАТИНОГ ТАТЕ ТАТА
 Сто комата ТАТА
 док се роди један ТАТА-МАТА.

Ђ

Ђ је као крст,
 последње слово
 сваког живота и имена.
 Спомен Петровића
 на Петра који премину.
 Спомен Николића
 на Николу који се сатре,
 спомен Танасковића
 на Танаска који паде у боју.

У

Све је у нечему,
 унутра.
 Увукло с у рупу,
 утонуло у дубину,
 умукло у ужасу,
 усахло у муку,
 уснуло у хумци . . .
 Угаси У, упали Е!
 Фењер беле месечине.

Ф

Ф нам је стигло из неке боље куће,
 са фоајеом, фер-плејом,
 Фарадејом и федермадрацом,
 где се не лупа главом већ философира,
 и не са браздом на челу
 већ са продуховљеном фацом,
 и не у купусу, под расточеном кацом
 већ фино, у фотељи, као Фридрих,
 као сваки философ од манира.

Х

Прича, прича
па пред-ах-не,
пева, пева,
па узд-ах-не,
тече, тече,
па прес-ах-не . . .
Х хукће и дахће.
Ког не стигне пушке прах
од прашкова пашће.

Ц

Ц кљуца
као жалац,
Ц светлуца
као свитац,
Ц пецка
као виц,
Ц боцка
као шприц,
Ц звецка
као цекин,
Ц цицијаши
као цуцла.

Ч

Данас чарка око чварка,
сутра гуча око луча.
Данас чекрк и ченгеле,
сутра чврга и чворуга.
Чаша меда, чабар жучи,
иза чуке чума чучи.
Чума чучи бечи очи,
низ очи се чивит точи.
Трчи, трчи по тој срчи,
чемер срчи, лице грчи.
На чвор чамов чудо село,
нешто чека, цврчи цича.
Паде Човек, пуче чело . . .
Чича-мича и готова прича.

Ц

Било је цинова и цинова
док их је било.
Уплашиле се мајке циновских синова,
цаба их било.
Последњи циновски син
и последњи цин:
ЦАЈИЋ ДРАГАН,
Звездино лево крило.

Ш

Ала је велика и разна
та Гора Фрушка!
Ту увек у шуми или у Руми
понешто шушти,
и увек у шикари и шибљу
што-шта шушка.
(А шта их кошта да у Шапинцима
запраши и пушка?)
Тешко зецу-Сремцу
кад нешто шушне!
Да му је да се негде ћушне!
Ал где да се ћушне,
кад и ту где се ћушне
увек штогод шушне!

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

БИБЛИОГРАФИЈА

ЛИТЕРАТУРА

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Душан Радовић рођен је у Нишу 1922. године. Школовао се у Суботици и Београду. У Београду живи од 1938. године.

Од 1947. године био је главни уредник Пионирских новина, од 1952. уредник Програма за децу Радио-Београда, од 1960. уредник Програма за децу Телевизије Београд. Од 1967. године ради на привредној пропаганди.

Литературом за децу почео се бавити 1947. године.

Писао је песме, приче, сценарија за радио и телевизију, затим сценске текстове, филмска сценарија, хумореске.

Превођен је у Совјетском Савезу, Немачкој, Чехословачкој и САД.

Радовић је носилац најугледнијих српских и југословенских награда за остварења у области дечје књижевности (Невен, Младо поколење, Змајеве дечје игре). За књигу Смешне речи добио је почасну диплому Ханс Кристијан Андерсен Међународне организације за дечју литературу, а за текст позоришне представе *На слово, на слово* добио је награду Стеријиног позорја.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Поштована децо.* Дечја књига, Београд, 1954.
- Тужабаба и девет једночинки.* Дечја књига, Београд, 1955.
- Смешне речи.* Младо поколење, Београд, 1961.
- Sehr Geehrte kinder.* Превео James Krüss, Der Kinderbuchverlag, Berlin, 1961.
- Причам ти причу.* Просвета, Београд, 1963.
- Смешни зборови.* Превео Србо Ивановски, Култура, Скопје, 1965.
- Поштована децо.* Песме и приче, Младо поколење, Београд, 1967.
- Rozpravku pre Gordanu.* Превео Milan Ferko, Mlada leta, Bratislava, 1967.
- Голубој зайц.* Превела Татьяна Макарова, Детская литература, Москва, 1968.
- Разбојник Кађа и принцеза Нађа.* Младо поколење, Београд, 1968.
- Се, tragedija koja traje.* Са М. Бехковићем, Независно izdanje, Београд, 1969.
- Che, a permanent tragedy.* Са М. Бехковићем, превела Drenka Willen, Harcourt Brace Jovanovich Inc., New York, 1970.
- Вукова азбука.* Вук Караџић, Београд, 1971.
- Црни дан.* Спомен парк, Крагујевац, 1971.
- Зоолошки врт,* Дом штампе, Зеница, 1972.

ИЗВЕДЕНА ДЕЛА

- Капетан Џон Пиплфокс.* Радио-игра за децу, Радио Београд, 1953.

Приче за Гордану. Радио-игра за децу, Радио Београд, 1956.

Једнога дана. Радио-игра за децу, Радио Београд, 1957.

Како су постале ружне речи. Радио-игра за децу, Радио Београд, 1959.

Капетан Џон Пиплфокс. Сценска адаптација и режија М. Беловића, Позориште *Бошко Буха*, Београд, 1962.

На слово, на слово. Телевизијска серија за децу, 34 емисије, режија Вере Белогрић, Телевизија Београд, 1963—1965.

Лаку ноћ, децо. Телевизијска серија за децу, 54 емисије, режија Србољуба Станковића, Телевизија Београд, 1965—1966.

Че, трагедија која траје. Са М. Бехковићем, сценска игра, режија Никола Петровић, Театар ИТД, Загреб, 1969.

На слово, на слово. Сценска адаптација, режија Вере Белогрић, Мало позориште, Београд, 1969.

Поново на слово, на слово. Сценска адаптација, режија Вере Белогрић, Мало позориште, Београд, 1970.

Црни дан. Рецитал, режија Здравка Шотре, Велики школски час, Крагујевац, 1971.

Женски разговори, тв серија, 10 емисија телевизије Београд, режија Јован Коњовић, 1971/72.

ЛИТЕРАТУРА

Каридžić, Nasiha-Hadžić: *Pjesma-igra Dušana Radovića; Od Zmaja do Viteza*, Zavod za izdavanje udžbenika BiH, Sarajevo, 1970, strana 186—197.

Марјановић, Воја: *Мала модерна дружина стихова*, Стварање, 1965, XX, 5, страна 508—515.

Матевски, Матеја: *Душан Радовић — Капетан Пипафокс*, Разглед, 1965, VII, 9, 926—927.

Миларић, Владимир: *Време као играчка*, *Polja*, 1965, XI, 78.

Мирковић, Милосав: *Душко Радовић — Смешне речи*, *Delo*, 1962, VII, knjiga VIII, 1515—1516.

Пражић, Милан: *Ка феномену игре у поезији Дуšana Radovića; Tragom dečje pesme*, Novi Sad, Kulturni centar, 1969, 33—40.

Пражић, Милан: *У вртлогу догми*, (о scenskom tekstu „Се“), *Izraz*, 1969, XIII, 3, 426—431.

Тахмишчић, Хусеин: *Poetika Dušana Radovića*, *Izraz*, 1965, IX, knjiga XVII, 5, 413—420.

Crnković, Milan: *Dušan Radović; Dječja književnost*, Zagreb, Školska knjiga, 1969, 104—106.

САДРЖАЈ

Милован Данојлић, Душан Радовић 7

ДОКОЛИЦЕ

(Одрасли су религиозни а деца су...) 33

ПОШТОВАНО ДЕЦО

Лав	37
Писмо за ловца	39
Да ли ми верујете	40
Цар Јован	41
Позив	43
Тужна песма	44
Молба	45
Бумбар	46
Плави зец	47
Деца воле	50
Звезде	51
Кад је био мрак...	52
Мрак	53
Рат	54
Отворио сам прозор	55
Како треба	56
Замислите	57
Тарам	59
Љута Јулка	60
Кад седам веселих дечака...	61
Велики човек	62
Песма	63
Поука	64

НА СЛОВО, НА СЛОВО

(На граници света дрво спава)	67
(У неваспитано време, у пролеће)	68
(Једне ноћи, танке, танке)	69
(Ја сам син мора! рече рак)	71
(Понедељак — штикла)	72
(Не, неће моћи!...)	73
(Није лако бити морски вук!)	75
(Седели смо за столом)	76
(Појели смо што се пекло)	77
(Кад ноћ огладни)	78
(Имао сам, децо, пола стола)	79
(Зашијте нас онцем, онцем)	80
(Јуче је рођен Стојадин-Столе)	81
(Био једном један кнез)	82
(Распитивала се чорба...)	83
(Било је касно лето)	84
(Чим се нешто мало, мало роди)	87
(Кад су једном хтели да нас понове)	88
(Кад је једна коза дипломирала)	89
(Све је пошло наопачке)	90
(Као пчела што у сталном лету)	92
(Кад не буде крава)	94
(Свака глава не мора бити украс...)	96
(Када се родио мали миш...)	97
(Откинула се дугмета од својих капута...)	99
(Децо, ја сам јуче био тамо...)	101
(То је било кад је било)	102
(МАЧКА: Данас није лако)	104
(Ја сам тај који је голим рукама...)	107
(Био једном један краљ)	109
(Некада су сви мишеви били сиви)	110
(Једна штипаљка уобразица да је птица...)	112

WESTERN

Wanted	117
Кид & Рид	119
До краљ надимака	121
У шпајзу има један сира	123

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

Прича за Гордану	127
Прича за Горданин сан	129
Зашто деца чачкају нос	131
Прича о малом прсту	133
Прича о девојчицама	134
Прича о краљу Пуши	135
Прича о мајмунима	136
Како је кит постао домаћа животиња	137
Прича о незахвалном мишу	139
Крококодил	141
Прича о Савалоралиновачком	144
Прича о једној непослушној нози	146

ДИЈАЛОЗИ

Пумпа (сценарио за ТВ-емисију „Лаку ноћ, децо“)	153
Но слово, на слово (сценарио двадесетчетврте емисије)	156
Капетан Џон Пиплфокс (радио-игра)	182
Како су постале ружне речи (радио-игра)	200

ВУКОВА АЗБУКА

А	219
Б	220
В	221
Г	222
Д	223
Ђ	224
Е	225
Ж	226
З	227
И	228
Ј	229
К	230
Л	231
Љ	232
М	233
Н	234

Н	235
О	236
П	237
Р	238
С	239
Т	240
В	241
У	242
Ф	243
Х	244
Ц	245
Ч	246
Џ	247
Ш	248
Биографски подаци	251
Библиографија	252
Литература	254

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САНВ бр. 413-162 од 27. јула 1972. године ова књига ослобођена је основног пореза на промет.